

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014– 2017 metais vertinimo ataskaita

Galutinė ataskaita

TURINYS

ĮVADAS	3
1 PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ	4
1.1 Finansinis programos įgyvendinimas.....	4
1.2 1 prioritetas. žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas	13
1.3 2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas.....	19
1.4 3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas	31
1.5 4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas	37
1.6 5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas	46
1.7 6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas.....	55
1.8 Veiklos rezultatų plano įgyvendinimo (orientyrų pasiekimo) situacija.....	66
2 PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS	73
2.1 Veiksmų, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir efektyvumą, aprašymas	73
2.2 Programos kokybės ir efektyvumo užtikrinimo priemonės	83
3 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	85
3.1 Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą, taip pat nacionalinio kaimo tinklo veiksmų plano įgyvendinimo stadija	85
3.2 Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti Programos viešinimą	92
4 IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	94
5 SANTRUMPOS	98
6 LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	99
ATASKAITOS SANTRAUKA VISUOMENEI	101
ATASKAITOS SANTRAUKA	105

ĮVADAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programos arba 2014–2020 m. KPP) įgyvendinimo 2014–2017 metais vertinimo ataskaita parengta pagal 2017 m. sausio 18 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-18-004 tarp Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir UAB „ESTEP Vilnius“.

Ataskaita parengta remiantis ES teisės aktų reikalavimais ir atitinka 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005, reikalavimus metinės įgyvendinimo ataskaitos turiniui.

Ataskaitą sudaro trys pagrindinės dalys: (1) pagrindinė informacija apie Programos ir prioritetų įgyvendinimą – finansinė pažanga, kiekvieno prioriteto įgyvendinimo pažanga ir pagrindiniai pasiekimai bei veiklos rezultatų plano įgyvendinimas; (2) pagrindinės Programos įgyvendinimo problemos ir veiksmai, kurių imtasi juos sprendžiant – Programos pakeitimai, administravimo ir priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, Stebėsenos komiteto posėdžių metu numatyti veiksmai; (3) veiksmai, įgyvendinti Techninės pagalbos lėšomis – Programos administravimo, viešinimo ir informavimo veikla, Nacionalinio kaimo tinklo veikla. Atlikus pažangos vertinimą, pateiktos apibendrinančios išvados ir rekomendacijos dėl finansinės ir atskirų prioritetų bei tikslinių sričių pažangos, veiklos rezultatų plano įgyvendinimo (orientyrų pasiekimo tikimybės), bei stebėsenos ir vertinimo veiklos tobulinimo.

1 PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ

1.1 FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – Programa) buvo patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu C(2015)842. **2014–2020 m. Programos įgyvendinimui skirta 1,978 mlrd. Eurų**, iš kurių ES dalis, t. y. Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (toliau – EŽŪFKP) lėšos, sudaro 1,613 mlrd. Eurų, o nacionalinio finansavimo lėšos – 364,683 mln. Eurų.

2014–2017 m. pagal Programą **patvirtintos paramos suma siekė 1.039,240 mln. Eurų** ir sudarė daugiau nei pusę (53 proc.) visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis.

2014–2017 m. pagal Programą **išmokėtos paramos suma siekė 747,305 mln. Eurų** paramos lėšų, t. y. 38 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 599,406 mln. Eurų. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė daugiau kaip 45 proc. visų 2014–2017 m. pagal Programą išmokėtų lėšų¹. Daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitų specifinių kliūčių – beveik 223 mln. Eurų. Taip pat didelė išmokėtų lėšų dalis 2014–2017 m. buvo pagal 2A tikslinę sritį – daugiau kaip 34 proc. visos pagal Programą iki 2017 m. pabaigos išmokėtos paramos. Labiausiai prie 2A tikslinės srities prisidėjo priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, pagal kurią iki 2017 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 200 mln. Eurų. 2014–2017 m. parama dar nebuvo išmokėta pagal vieną tikslinę sritį – 5C.

2014–2017 m. pagal Programą **Europos Komisijai buvo deklaruota 699,726 mln. Eurų** paramos lėšų, t. y. 35 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 558,964 mln. Eurų. 2017 m. buvo deklaruota 46 proc. visų per laikotarpį deklaruotų lėšų.

1 lentelė. Tikslinėms sritims patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2017 m.

Tikslinė sritis	2014–2017 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2017 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2017 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
2A	335.119.858	257.203.256	34,42%	246.796.593	35,27%
2B	43.483.477	29.788.058	3,99%	14.834.202	2,12%
2C	3.632.563	2.076.783	0,28%	2.076.783	0,30%
Iš viso pagal 2P	382.235.898	289.068.096	38,68%	263.707.578	37,69%
3A	49.047.720	19.384.921	2,59%	19.384.921	2,77%
3B	1.594.165	1.594.165	0,21%	1.594.165	0,23%
Iš viso pagal 3P	50.641.885	20.979.086	2,81%	20.979.086	3,00%
Iš viso pagal 4P	352.827.298	341.325.114	45,67%	341.102.997	48,75%
5C	12.016.837	0	0,00%	0	0,00%
5D	589.779	450.396	0,06%	450.396	0,06%
5E	27.066.760	19.590.753	2,62%	19.590.753	2,80%
Iš viso pagal 5P	39.673.376	20.041.148	2,68%	20.041.148	2,86%
6A	4.414.614	953.409	0,13%	775.462	0,11%
6B	128.605.114	16.245.159	2,17%	12.344.967	1,76%
6C	4.431.200	2.935.198	0,39%	719.598	0,10%
Iš viso pagal 6P	137.450.928	20.133.766	2,69%	13.840.027	1,98%

¹ Lyginant su 2014–2016 m. ši santykinė dalis sumažėjo – tuomet siekė 51 proc.

Iš viso pagal TS:*	962.829.385	691.547.212	92,54%	659.670.837	94,28%
Iš viso pagal KPP:	1.039.240.490	747.304.901	100,00%	699.726.364	100,00%

* Langelyje, kuriame pateikiamos pagal tikslines sritis patvirtintos, išmokėtos ir Europos Komisijos deklaruotos paramos sumos, nėra įtrauktos pagal priemonę M20 ir M113 patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos. Langelyje, kuriame pateikiamos iš viso pagal KPP patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos, ši informacija įtraukta. Taip pat į šią eilutę yra įtrauktas išmokėtas avansas pagal priemonę M01.

2 lentelėje detaliau pristatomos 2014–2017 m. patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos, kurios nėra priskiriamos prie tikslinių sričių įgyvendinimo, t.y. priemonės M20 „Techninė pagalba“ bei tęstinių įsipareigojimų pagal priemonę M113 „Ankstyvas pasitraukimas“ finansinis įgyvendinimas. Techninei pagalbai iki 2017 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 28 mln. Eurų, iš kurių Europos Komisijai deklaruota – 12,7 mln. Eurų. Lyginant su įgyvendinimo lygiu 2016 m. pab., išmokėtos ir, ypatingai deklaruotos, paramos suma reikšmingai išaugo², tačiau vis dar yra nedidelė lyginant su visam laikotarpiui skirta parama. 2007–2013 m. prisiimtiems įsipareigojimams įgyvendinti, mokant išmokas anksčiau iš ūkininkavimo veiklos pasitraukusiems asmenimis, iki 2017 m. buvo išmokėta beveik 27,4 mln. Eurų, kurie visi ir deklaruoti Europos Komisijai.

2 lentelė. Programos patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2017 m.

Tikslinė sritis	2014–2017 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2017 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2017 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
Pagal tikslines sritis (žr. 1 lentelė)	962.829.385	691.547.212	92,54%	659.670.837	94,28%
Avansas pagal M01		57.606,86	0,01%		
M20 „Techninė pagalba“	39.563.335	28.340.098	3,79%	12.695.542	1,81%
M113 „Ankstyvas pasitraukimas“	36.847.769	27.359.985	3,66%	27.359.985	3,91%
Iš viso:	1.039.240.490	747.304.901	100,00%	699.726.364	100,00%

Vertinant pagal išmokėtos paramos dalį nuo visam laikotarpiui skirtos paramos sumos, matyti, kad sparčiausiai yra įgyvendinama 6C tikslinė sritis ir 4 prioritetas – pagal juos 2014–2017 m. išmokėtos paramos dalis, lyginant su visam laikotarpiui skirta, siekia 66 proc. ir 59 proc. (žr. 3 lentelę). Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 5C (visai neišmokėta paramos), 6A (išmokėta 1% skirtos paramos), 5D (išmokėta 2% skirtos paramos) bei 3B ir 6B tikslines sritis (išmokėta po 9% nuo skirtos paramos).

3 lentelė. Tikslinių sričių finansinio įgyvendinimo lygis

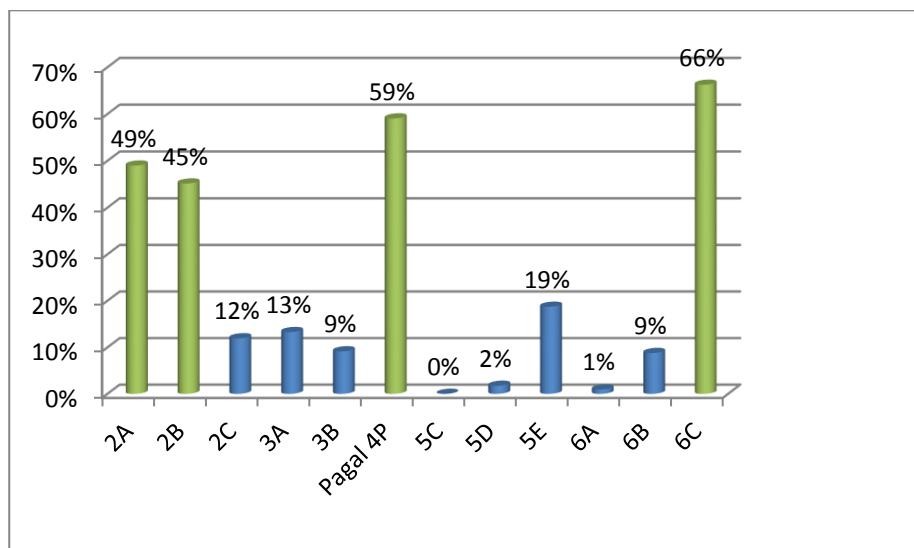
Tikslinė sritis	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	2014–2017 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.	2014–2017 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.
2A	525.240.447	335.119.858	64%	257.203.256	49%
2B	65.992.647	43.483.477	66%	29.788.058	45%
2C	17.411.360	3.632.563	21%	2.076.783	12%
Iš viso pagal 2P	608.644.454	382.235.898	63%	289.068.096	47%
3A	146.058.783	49.047.720	34%	19.384.921	13%
3B	17.460.285	1.594.165	9%	1.594.165	9%
Iš viso pagal 3P	163.519.068	50.641.885	31%	20.979.086	13%
Iš viso pagal 4P	578.117.173	352.827.298	61%	341.325.114	59%
5C	48.229.176	12.016.837	25%	0	0%
5D	25.946.207	589.779	2%	450.396	2%
5E	104.725.175	27.066.760	26%	19.590.753	19%

² Iki 2016 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 19 mln. Eurų, iš kurių Europos Komisijai deklaruota – 1,15 mln. Eurų.

Iš viso pagal 5P	178.900.558	39.673.376	22%	20.041.148	11%
6A	100.813.651	4.414.614	4%	953.409	1%
6B	185.045.130	128.605.114	69%	16.245.159	9%
6C	4.431.200	4.431.200	100%	2.935.198	66%
Iš viso pagal 6P	290.289.980	137.450.928	47%	20.133.766	7%
Iš viso pagal TS:*	1.819.471.232	962.829.385	53%	691.547.212	38%
Iš viso pagal KPP:	1.977.771.625	1.039.240.490	53%	747.304.901	38%

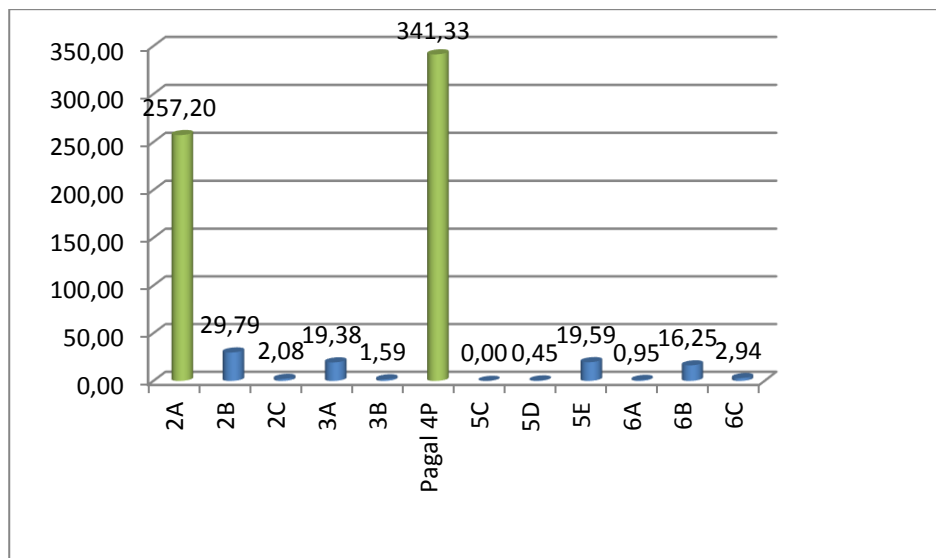
1 paveiksle pateikiamas visų tikslinių įgyvendinimo lygis – išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos. Remiantis šiuo paveikslu, matyti, kad 2A, 2B, 4P ir 6C tikslinių sričių finansinis įgyvendinimo lygis yra didesnis nei bendras programos, kuris siekia 38 proc. (stulpeliai pažymėti žalia spalva)), o likusiųjų – reikšmingai mažesnis (stulpeliai pažymėti mėlyna spalva).

1 paveikslas. Tikslinių sričių 2014–2017 m. finansinis įgyvendinimo lygis (išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos), proc.

Vertinant absoliučiais dydžiais, t. y. išmokėtos paramos sumomis, matyti, kad daugiausia lėšų 2014–2017 m. buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį (bei visą 2 prioritetą) ir ketvirtąjį prioritetą, kurie skirti žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimui ir su žemės ūkiu bei miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui ir išsaugojimui. 6C tikslinei sričiai, kurios finansinis įgyvendinimo lygis buvo didžiausias, išmokėta paramos suma nebuvo didelė – siekė 2,94 mln. Eurų (žr. 2 paveikslą).

2 paveikslas. 2014–2017 m. išmokėtos lėšos pagal tikslines sritis, mln. Eurų

4 lentelėje pateikiami duomenys apie 2014–2017 m. išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas pagal atskiras priemones ir veiklos sritis. Joje matyti, kad iki 2017 m. pab. lėšos buvo išmokėtos pagal visas priemones/veiklos sritis, išskyrus tris:

- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ 16.4 veiklos sritį „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“;
- M19 „LEADER programa“ veiklos sritį 19.4 „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“.

Šių priemonių įgyvendinimo eiga ir lėtos pažangos priežastys aptariamoms pagrindinėje informacijoje apie atskirus prioritetus ir tikslines sritis.

4 lentelėje taip pat nurodoma dėl pagal Programos priemones atliktų finansinių pataisų susigrąžinta parama. 2014–2017 m. laikotarpiu ji siekė beveik 6,526 mln. Eurų. Šios lėšos grįžo į Programą ir buvo naudojamos tolimesniems išpareigojimams finansuoti. Daugiausiai finansinės paramos lėšų buvo susigrąžinta pagal priemonę M13 „Ekologinis ūkininkavimas“ – beveik 4,680 mln. Eurų. Didžioji dalis šios priemonės finansinių pataisų (3,510 mln. Eurų sumai) buvo atliktos 2017 m.

4 lentelė. Programos finansinis įgyvendinimas 2014–2017 m.

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos (lėšos sugrąžintos į programą)				
		2014–2017 m.			2017 m.			2014–2017 m.			2017 m.			2017 m.				
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal priemonę	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal priemonę	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal priemonę	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal priemonę	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal priemonę		
1 Žinių perdavimas ir informavimo veikla	2A	831.877	707.096	1.566.193	831.877	707.096	1.118.356	297.897	253.213	752.489	297.897	253.213	536.838	-325	-276	-1.573		
	2B	19.503	16.577		19.503	16.577		19.503	16.577		19.503	16.577		19.503	16.577		0	0
	2C	40.073	34.062		40.073	34.062		40.073	34.062		40.073	34.062		40.073	34.062		0	0
	3A	5.576	4.740		5.576	4.740		5.576	4.740		5.576	4.740		5.576	4.740		0	0
	4P	583.455	495.936		135.618	115.275		361.338	307.137		145.687	123.834		145.687	123.834		-1.248	-1.061
	5D	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0
	6A	28.102	23.887		28.102	23.887		28.102	23.887		28.102	23.887		28.102	23.887		0	0
	Avansas	57.607	48.966		57.607	48.966		0	0		0	0		0	0		0	0
2 Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	2A	7.632	6.487	571.369	7.632	6.487	571.369	7.632	6.487	571.369	7.632	6.487	571.369	0	0	0		
	2B	93.088	79.125		93.088	79.125		93.088	79.125		93.088	79.125		93.088	79.125		0	0
	2C	63.294	53.800		63.294	53.800		63.294	53.800		63.294	53.800		63.294	53.800		0	0
	3A	1.099	934		1.099	934		1.099	934		1.099	934		1.099	934		0	0
	4P	223.938	190.347		223.938	190.347		223.938	190.347		223.938	190.347		223.938	190.347		0	0
	5C	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0
	5D	182.044	154.737		182.044	154.737		182.044	154.737		182.044	154.737		182.044	154.737		0	0
	5E	274	233		274	233		274	233		274	233		274	233		0	0
6A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
3 Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos	3A	538.249	457.510	538.249	267.402	227.626	267.402	538.249	457.510	538.249	267.402	227.626	267.402	-4.430	-3.434	-4.430		
4 Investicijos į materialųjį turtą																		
4.1 Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	2A	200.183.511	170.155.966	200.844.776	99.419.425	84.506.504	99.720.571	200.183.511	170.155.966	200.844.776	99.419.425	84.506.504	99.720.571	-260.114	-221.097	-260.114		
	3A	661.265	562.075		301.146	255.974		661.265	562.075		301.146	255.974		0	0			
	5C	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0			
4.2 Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą	2A	792.503	673.627	18.971.236	792.503	673.627	13.901.955	792.503	673.627	18.971.236	792.503	673.627	13.901.955	-1.424	-1.211	-69.047		
	3A	18.178.733	15.451.923		13.109.452	11.143.034		18.178.733	15.451.923		13.109.452	11.143.034		-67.623	-57.479			
4.3 Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą	2A	41.212.281	35.030.436	41.660.089	17.061.277	14.502.084	17.297.798	38.289.533	32.546.100	38.737.341	15.658.366	13.309.609	15.994.887	-135.793	-115.424	-135.793		
	2C	447.808	380.636		236.521	201.043		447.808	380.636		336.521	286.043		0	0			

4.4	Parama pelno nesiekiančioms investicijoms	4P	105.106	78.830	105.106	56.043	42.032	56.043	105.106	78.830	105.106	56.043	42.032	56.043	0	0	0
6	Ūkio ir verslo plėtra																
6.1	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	2B	29.675.466	25.224.145	29.675.466	13.851.377	11.773.669	13.851.377	14.721.610	12.513.368	14.721.610	11.990.930	10.192.290	11.990.930	-71.547	-60.815	-71.547
6.2	Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse	6A	177.947	151.255	177.947	177.947	151.255	177.947	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3	Parama smulkiems ūkiams	2A	12.900.644	10.965.546	12.900.644	6.904.975	5.869.478	6.904.975	6.842.922	5.816.483	6.842.922	3.897.651	3.313.253	3.897.651	-54.406	-45.996	-54.406
6.4	Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai	6A	747.361	635.256	747.361	747.361	635.256	747.361	747.361	635.256	747.361	747.361	635.256	747.361	-57.379	-48.772	-57.379
7	Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	6B	9.266.483	7.876.491	12.201.681	7.334.058	6.233.939	8.053.656	8.924.112	7.585.475	9.643.710	7.276.902	6.185.356	7.996.500	-36.731	-31.223	-48.474
		6C	2.935.198	2.494.918		719.598	611.658		719.598	611.658		719.598	611.658		719.598	611.658	
8.1	Miško veisimas	5E	18.657.900	13.993.392	18.657.900	9.673.996	7.255.478	9.673.996	18.657.900	13.993.392	18.657.900	9.673.996	7.255.478	9.673.996	-51.724	-38.793	-51.724
8.3	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencijai	4P	192.515	163.638	192.515	164.418	139.755	164.418	192.515	163.638	192.515	164.418	139.755	164.418	-25.636	-21.791	-25.636
8.4	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytai miškui žalai atlyginti	4P	792.651	673.753	792.651	551.266	468.576	551.266	792.651	673.753	792.651	574.791	488.572	574.791	-175	-149	-175
8.5	Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	4P	1.405.847	1.194.969	1.405.847	980.414	833.352	980.414	1.405.847	1.194.969	1.405.847	980.414	833.352	980.414	-78.807	-66.986	-78.807
8.6	Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą ir rinkodarą	2C	1.525.608	1.296.767	1.525.608	979.085	832.222	979.085	1.525.608	1.296.767	1.525.608	979.085	832.222	979.085	-4.731	-4.021	-4.731
9	Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	3A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Agrarinė	4P	17.910.170	13.432.649	19.111.101	7.709.678	5.782.272	8.598.578	17.910.170	13.432.649	19.111.101	7.709.678	5.782.272	8.598.578	-309.574	-232.416	-341.731

	aplinkosauga ir klimatas	5D	268.352	201.264		169.388	127.041		268.352	201.264		169.388	127.041		-1.687	-1.265	
		5E	932.578	699.434		719.512	539.633		932.578	699.434		719.512	539.633		-30.470	-22.853	
11	Ekologinis ūkininkavimas	4P	90.577.342	67.933.089	90.577.342	49.543.577	37.157.289	49.543.577	90.577.342	67.933.089	90.577.342	49.543.577	37.157.289	49.543.577	-	-	-
12	Natura 2000 išmokos ir su Bendraja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	4P	5.875.701	4.406.767	5.875.701	1.927.668	1.445.749	1.927.668	5.875.701	4.406.767	5.875.701	1.927.668	1.445.749	1.927.668	-33.242	-24.931	-33.242
13	Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių	4P	222.936.842	167.197.896	222.936.842	66.670.624	50.002.693	66.670.624	222.936.842	167.197.896	222.936.842	66.670.624	50.002.693	66.670.624	-471.229	-353.920	-471.229
15	Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas	4P	721.547	541.159	721.547	318.976	239.219	318.976	721.547	541.159	721.547	318.976	239.219	318.976	-3.496	-2.634	-3.496
16	Bendradarbiavimas																
16.1	Parama veiklos grupių kūrimui ir veiklai	2A	1.247.688	1.060.535		723.973	615.377		355.475	302.154		355.475	302.154		0	0	
		3A	0	0	1.247.688	0	0	723.973	0	0	355.475	0	0	355.475	0	0	0
16.3	Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui	2A	27.120	23.052		27.120	23.052		27.120	23.052		27.120	23.052		0	0	
		3A	0	0	27.120	0	0	27.120	0	0	27.120	0	0	27.120	0	0	0
		4P	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
		5D	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
16.4	Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu	2A	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
		3A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17.1	Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos	3B	1.594.165	1.355.040	1.594.165	1.594.165	1.355.040	1.594.165	1.594.165	1.355.040	1.594.165	1.594.165	1.355.040	1.594.165	0	0	0
19.1	Parengiamoji parama	6B	430.287	365.742	430.287	0	0	0	430.287	365.742	430.287	0	0	0	0	0	0
19.2	Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS	6B	1.651	1.403	1.651	1.651	1.403	1.651	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19.3	VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas	6B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19.4	Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui	6B	6.546.739	5.564.725	6.546.739	2.701.349	2.296.144	2.701.349	2.990.569	2.541.980	2.990.569	2.701.349	2.296.144	2.701.349	-150	-127	-150
20	Techninė pagalba											11.537.140					0

KPP 2014–2020 m. 2014–2017 metų įgyvendinimo ataskaita

20.1	Programos įgyvendinimas	24.571.884	20.886.081	24.571.884	7.912.528	6.725.642	7.912.528	11.077.703	9.416.041	11.077.703	10.005.169	8.504.387	10.005.169	-9.748	-8.286	-9.748
20.2	Programos viešinimas	3.542.276	3.010.932	3.542.276	875.252	743.964	875.252	1.597.049	1.357.491	1.597.049	1.511.181	1.284.504	1.511.181	0	0	0
20.3	Lietuvos kaimo tinklas	225.938	192.047	225.938	122.914	104.477	122.914	20.790	17.671	20.790	20.790	17.671	20.790	0	0	0
113	Ankstyvas išėjimas į pensiją	27.359.985	23.255.808	27.359.985	12.698.157	10.793.312	12.698.157	27.359.985	23.255.808	27.359.985	12.698.157	10.793.312	12.698.157	-122.753	-104.340	-122.753
IŠ VISO		747.304.901	599.405.684	747.304.901	328.734.521	265.745.136	328.734.521	699.726.364	558.963.944	699.726.364	335.564.180	261.743.778	324.027.040	6.525.847	4.989.420	6.525.847

2014–2017 m. buvo pradėti įgyvendinti visi šeši Programos prioritetai ir visos jų tikslinės sritys. Pagal visas jas buvo rinktos ir patvirtintos paraiškos, patvirtinta parama. Liko tik viena tikslinė sritis (5C, skirta atsinaujinančių energijos išteklių skatinimui), pagal kurią parama dar nebuvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai. Vis dėlto, svarbu pastebėti, kad, nepaisant to, jog parama dar nebuvo išmokėta, 2017 m. pasiekta reikšminga pažanga, nes pagal ją buvo patvirtintos 8 paraiškos daugiau kaip 12 mln. Eurų sumai (kas siekia 25 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos). Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančios priemonės – M01, M02 ir M16 – taip pat įgyvendinamos pakankamai sėkmingai. Toliau detaliam aptariamam Programos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimas 2014–2017 m.

1.2 1 PRIORITETAS. ŽINIŲ PERDAVIMO IR INOVACIJŲ ŽEMĖS ŪKIO, MIŠKININKYSTĖS SEKTORIUOSE IR KAIMO VIETOVĖSE SKATINIMAS

Programos **pirmasis prioritetas** (P1) yra skirtas **žinių perdavimui ir inovacijoms** žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **1A: inovacijų skatinimas**, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse;
- **1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas**, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo;
- **1C: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo** žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas.

Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai. 1P tikslinėms sritims skirtas finansavimas ir tikslo bei produkto rodiklių reikšmės yra lygios priemonių M01, M02 ir M16 pasiekimų, įgyvendinant vertikalius prioritetus (P2-P6), pasiekimų sumai.

2014–2017 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. Iki 2017 m. pab. įgyvendinti tik 2 profesiniam mokymui skirti projektai, kuriuose dalyvavo 1.523 mokymų dalyviai. Konsultavimo paslaugomis (pagal M02 priemonę) pasinaudojo 3.625 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. Atkreiptinas dėmesys, kad šie konsultavimo projektai dar nebuvo baigti ir paramos gavėjai dar neišnaudojo visos konsultavimui patvirtintos paramos. Įgyvendinant priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ buvo patvirtinta 12 EIP veiklos grupių galimybių studijų ir pradėti įgyvendinti 5 šių grupių projektai. Iki 2017 m. pab. taip pat pradėti įgyvendinti 6 smulkių ūkių bendradarbiavimo projektai, kuriais prisidedama prie ūkio ekonominės veiklos rezultatų gerinimo bei restruktūrizavimo.

Parama inovacijų skatinimui (1A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ visos trys veiklos sritys – 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2017 m. pab. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Bendrai pagal jas patvirtinta parama siekė 12,5 proc., o išmokėta – 6,6 proc. visam laikotarpiui šioms priemonėms skirtos paramos.

5 lentelė. 1A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	M01	3.293.494	1.566.193	23.439.459	7%
	2014–2017 m. pasiekimas	M02	571.369	571.369	4.588.235	12%
	Tikslas 2023 m.	M16	2.656.473	1.274.808	23.963.448	5%
	0,01%					
	2,63%					

Iki 2017 m. pabaigos aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Visa šiai priemonei patvirtinta parama buvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai (siekė 12 proc. Programoje skirtos paramos). Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 14 proc., išmokėtos – 7 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos, tačiau deklaruota tik pusė išmokėtos sumos (daugiau kaip 752 tūkst. Eurų). Atkreiptinas dėmesys, kad nei vienas projektas dar nebuvo baigtas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2, skirtą parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai, kuri tiesiogiai prisideda prie šios tikslinės srities įgyvendinimo. Taigi pagal 1.2 veiklos sritį lėšos Europos Komisijai dar nebuvo deklaruotos. Priemonės M16, skirtos bendradarbiavimui skatinti, finansinio įgyvendinimo lygis buvo mažiausias – patvirtinta 11 proc., o išmokėta – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Deklaruota Europos Komisijai suma siekė 1,6 proc. skirtos paramos, nes daugelis projektų dar nebuvo baigti. M16 priemonės parama panaudota įgyvendinant 2 iš 3 priemonės veiklos sričių – 16.1 „Parama EIP veiklos grupių kūrimui ir veiklai“ bei 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Projektai pagal veiklos sritį 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

Siekiant skatinti inovacijas, bendradarbiavimą ir žinių plėtrą (1A TS), numatytas **tikslo rodiklis** T1 „Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis“, kuris yra susietas su M01, M02 ir M16 priemonių rodikliu „Visos viešosios išlaidos“.

6 lentelė. 1A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2016 m.	Tikslas 2023 m.
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0,01%	2,63%

2014–2017 m. šių trijų priemonių visų viešųjų išlaidų suma (kuri skaičiuojama pagal baigtiems projektams išmokėtas lėšas) siekė 177.185 Eurais. Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos yra 1.977.771.625 Eurais.

Taigi iki 2017 m. pab. pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,01%. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta vos 0,4 proc. suplanuoto tikslo.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami lentelėje žemiau.

7 lentelė. 1A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	177.185	23.439.459	0,8%
M02	M02 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0 (571.369)*	4.588.235	0(12)%*
M16	M16 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0 (2.656.473)*	23.963.448	0(11,1)%*
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1A			
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	0 (14)*		
M02	M02 TS 1A			
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	0 (1.790)*		
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (3.625)*		

*Čia ir toliau ataskaitoje lentelėse, tuo atveju, kai dar nėra pabaigtų projektų, skliaustuose nurodomas paremtų veiksmų (viešųjų išlaidų ar kitų rodiklių) pasiekimas remiantis patvirtintomis paraiškėmis (patvirtintos paramos suma).

Iki 2017 m. pabaigos iš visų trijų prie 1A TS prisidedančių priemonių buvo baigti įgyvendinti tik 2 projektai – pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, kurioje vienintelėje fiksuojami realūs produkto rodiklių pasiekimai. Visos viešosios išlaidos šiems projektams siekė 177.185 Eurais ir sudarė 0,8 proc. 2023-iesiems metams numatyto tikslo. Atkreiptinas dėmesys, kad abu šie projektai buvo skirti mokymams ir įgyvendinti pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“, kuri tiesiogiai neprisideda prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo. Pagal priemonės veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ baigtų projektų dar nebuvo, bet patvirtinta 14 paraiškų: 11 – pagal 2A, 1 – pagal 3A, 1 – pagal 4P ir 1 – pagal 5D tikslines sritis. Jiems patvirtinta parama siekė 1.905.327 Eurais ir sudarė 12 proc. visos 1.2 veiklos sričiai skirtos paramos³.

Papildomai prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo prisidėjo priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ įgyvendinimas. Nors iki 2017 m. pabaigtų projektų dar nebuvo, bet VŠĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos teikiamomis konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3.625 paramos gavėjai – daugiausia ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai, kuriems parama buvo patvirtinta dar 2016 m., o taip pat – miškų savininkai, kuriems parama skirta 2017 m. Įmonių susidomėjimas parama konsultavimo paslaugoms buvo mažiausias – per du kvietimus pateikta vos 12 paraiškų. Daugiausia – daugiau nei 2 tūkst. paramos gavėjų – pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. Taip pat daug konsultacijų suteikta dėl 5D tikslinės srities įgyvendinimo klausimų (šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo) – jomis pasinaudojo 636 paramos gavėjai.

³ 1.2 veiklos sričiai suplanuota skirti 16.380.635 Eurų.

Parama ryšių stiprinimui (1B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti viena priemonė:

- M16 „Bendradarbiavimas“ – visos trys veiklos sritys: 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2017 m. pab. pagal priemonę M16 **pavirtintos paramos** dalis siekė 11 proc. o **išmokėtos** – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Plačiau priemonės finansinis įgyvendinimas pristatytas 1A tikslinės srities analizėje.

8 lentelė. 1B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T2. Bendras bendradarbiavimo veikslių, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	M16	2.656.473	1.274.808	23.963.448	5%
	2014–2017 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.				
	0(11)	125				

Siekiant skatinti žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimą (1B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T2 „Bendras bendradarbiavimo veikslių, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M16 produkto rodikliais „Remtinų EIP veiklos grupių skaičius“ ir „Kitų bendradarbiavimo veikslių skaičius“.

9 lentelė. 1B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veikslių, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	0	0	0	0(11)	125

Iki 2017 m. pab. įgyvendinant priemonę M16, dar nebuvo baigtų projektų, tačiau patvirtinta 11 projektų – 5 EIP veiklos grupių bendradarbiavimo projektai (įgyvendinami pagal 16.1 veiklos sritį) ir 6 smulkių ūkių bendradarbiavimo projektai (įgyvendinami pagal 16.3 veiklos sritį).

Prie 1B tikslinės srities prisidedančios priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

10 lentelė. 1B tikslinės srities įgyvendinimas

M16	M16 TS 1B			
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O16. Remtinų EIP veiklos grupių skaičius (steigimas ir veikla) (16.1 punktas)	0 (5)	7	0(71)%
	O17. Kitų bendradarbiavimo veikslių skaičius (grupės, tinklai / branduoliai, bandomieji projektai...) (16.2–16.9 punktai)	0 (6)	118	0(5)%
Papildoma informacija				
M16	M01 TS 1B			
	O9. Valdų, dalyvaujančių remiamose schemose, skaičius (16.4 punktas)	0		

2014–2017 m. įgyvendinant priemonės M16 veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ buvo gauta 13 paraiškų dėl EIP veiklos grupių galimybių studijų, 12 šių galimybių studijų patvirtintos, visos atrinktos 12 EIP veiklos grupių pateikė projektų paraiškas. 2017 m. buvo patvirtinti 5 EIP veiklos grupių bendradarbiavimo projektai, kuriems skirta 2,23 mln. Eurų paramos. Visi 5 projektai prisideda prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo, t. y. ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimo ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymo.

Įgyvendinant veiklos sritį 16.3, skirtą smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimui, baigtų projektų taip pat dar nebuvo, bet 2017 m. buvo jaučiamas didesnis susidomėjimas šia veiklos sritimi. Iš viso 2014–2017 m. pateikta 13 paraiškų, iš kurių 6 projektai patvirtinti finansavimui. Projektams patvirtintos paramos suma siekė 424 tūkst. Eurų (14 proc. 16.3 veiklos sričiai suplanuotų lėšų). Visais šiais projektais prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo – ekonominės veiklos rezultatų gerinimo ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymo.

Paraiškų veiklos sričiai 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ iki 2017 m. nebuvo pateikta. Rengiantis 2018 m. kvietimui teikti paraiškas, buvo atlikta daug supaprastinimų.

Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui (1C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1C tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Iki 2017 m. pab. pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, **pavirtintos paramos** dalis siekė 14 proc., o **išmokėtos** – 8 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Plačiau priemonių finansinis įgyvendinimas pristatytas 1A tikslinės srities analizėje.

11 lentelė. 1C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	M01	3.293.494	1.566.193	23.439.459	7%
	2014–2017 m. pasiekimas	M02	571.369	571.369	4.588.235	12%
	Tikslas 2023 m.					
	1.523					
	149.000					

Siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą (1C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T3 „Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M01 produkto rodikliu „Mokymų dalyvių skaičius“.

12 lentelė. 1C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	0	0	0	1.523	149.000

Iki 2017 m. pab. bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 1.523, kas sudaro 1 proc. 2023-iems metams numatyto tikslo.

Prie 1C tikslinės srities prisidedančios priemonės M01 veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

13 lentelė. 1C tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1C	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	1.523	149.000	1,0%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1C			
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1 punktas)	177.185		
	O3. Parentų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	2		
	O11. Mokymo dienų skaičius (1.1 punktas)	165		

2014–2017 m. buvo baigti 2 profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo projektai, kurių metu įgyvendinti 165 dienų trukmės mokymai, o juose dalyvavo 1.523 mokymų dalyviai. Šiems projektams skirta daugiau kaip 177 tūkst. paramos. Vieno iš mokymų projektų tema buvo skirta ūkių veiklos rezultatų gerinimui, modernizavimui bei restruktūrizavimui (prisidedanti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo), kito – agrarinės aplinkosaugos klausimams (prisidedanti prie 4 prioriteto įgyvendinimo).

1.3 2 PRIORITETAS. ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMAS IR TVARUS MIŠKŲ VALDYMAS

Programos **antras prioritetas (P2)** yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų **žemės ūkio veiklos konkurencingumui** visuose regionuose **didinti**, taip pat **inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti**. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **2A:** visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų **ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui** sudarymas, visų pirma siekiant intensyviau dalyvauti rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;
- **2B:** palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams **pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje** ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- **2C:** **miškininkystės ekonominės vertės didinimas** ir miško plotų plėtra.

2014–2017 m. iš viso buvo paremtos 2.398 žemės ūkio valdos, iš kurių 2.139 įgyvendino investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus, o 259 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektus. Taip pat buvo paremti 2.007 smulkūs ūkiai, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 93 žemės ūkio vandentvarkos projektai. Viešosios išlaidos šiems projektams siekė 26,5 mln. Eurų. Taip pat buvo įgyvendinti 7 projektai, kurie skirti miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 427,6 tūkst. Eurų. Pagal antrąjį prioritetą investicijos buvo skirtos ir miškininkystės technologijų diegimui bei miško produktų perdirbimui, rinkodarai. Šioje srityje iki 2017 m. pabaigos buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriam išmokėtų lėšų suma sudarė daugiau nei 1,4 mln. Eurų.

2014–2017 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 342.384.984 Eurus ir sudarė 56 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.⁴ Iki 2017 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 289.068.096 Eurus ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos, o Europos Komisijai deklaruotos lėšos siekė 263.707.578,22 Eurų ir sudarė 43 proc. visos prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį.

⁴ 2014–2020 m. 2 prioriteto įgyvendinimui skirta 608 644 453 Eurų.

Parama ūkių modernizavimui (2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti penkios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bei 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veiklos 4.3.1. „Parama žemės konsolidacijai“ ir 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas 2A tikslinės srities priemones.

14 lentelė. 2A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.	
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	M01	2.236.375	831.877	9.591.935	8,7%	
	2014–2017 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	7.632	7.632	1.737.059	0,44%
	1,07%	2,56%	M04	315.726.352	242.188.295	482.912.260	50,2%
			M06	14.493.026	12.900.644	16.876.047	76,4%
			M16	2.656.473	1.274.808	14.123.146	9,0%

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 335.119.858 Eurų ir sudarė 64 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Ji buvo beveik 24 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje patvirtinta parama⁵. 2017 m. reikšmingai išaugo patvirtinta parama pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ – 2017 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 2.236.375 Eurų, kai tuo tarpu 2016 m. pabaigoje ji siekė vos 200.039 Eurų. Mažiausia paramos suma buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ (vos 7.632 Eurai arba 0,44 proc. skirtos paramos). Verta paminėti, kad 2017 m. šiai priemonei parama buvo patvirtinta pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausiai paramos patvirtinta pagal priemonę M04 – patvirtintos paramos suma siekė 315.726.352 Eurų, o tai sudarė netgi 94 procentus visoms priemonėms patvirtintos paramos sumos per ataskaitinį laikotarpį.

Išmokėta parama siekė 257.203.256 Eurų, o tai sudarė 49 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Priemonėms M01 ir M02 parama buvo išmokėta pirmą kartą per Programos įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (242.188.295 Eurai) ir ji siekė 50,2 proc. skirtos paramos (nuo praėjusių metų įgyvendinimo lygis išaugo 24 procentiniais punktais). Didžiausią įgyvendinimo lygį (76,4 proc.) pasiekė M06 priemonė, pagal kurią buvo išmokėti 12.900.644 Eurai. Lyginant

⁵ 2016 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 270.302.841 Eurų.

su praėjusiais metais, išmokėta suma padvigubėjo. Mažiausią įgyvendinimo lygį pagal išmokėtą (kaip ir pagal patvirtintą) paramą pasiekė M02 priemonė (7.632 Eurai arba 0,44 proc.).

Ūkių modernizavimo (2A TS) mastui nustatyti numatytas **tikslo rodiklis** T4 „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“.

15 lentelė. 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	0%	0%	0,60%	1,07%	2,56%

2014–2017 m. iš viso buvo modernizuotos 2.139 žemės ūkio valdos, t. y. šių valdų modernizavimo paramos projektai buvo baigti įgyvendinti. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199.910 žemės ūkio valdos, todėl iki 2017 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,07 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2014–2017 m. buvo pasiekta 42 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės ir jo pasiekimas beveik padvigubėjo lyginant su 2016 m. Atkreiptinas dėmesys, kad 2014–2017 m. papildomai paramą investicijoms į ūkių restruktūrizavimą gavo 291 smulkusis ūkis (įgyvendinti verslo planai) pagal M06 priemonės veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“, kurie nėra įskaičiuojami į tikslo rodiklio pasiekimą.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2A tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

16 lentelė. 2A tikslinės srities įgyvendinimas

M01 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	63.427	9.591.935	0,7%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	203	32.200	0,6%
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimu	63.427	1.517.647	4,2%
M02 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M02	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	0 (7.632)	1.737.059	0 (0,4)%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (48)	1.240	0 (3,9)%
M04 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus pagal 2007-2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	202.059.853	482.912.259	41,8%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	2.139	5.110	41,9%
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	175.607.987	383.365.108	45,8%
	01. Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (Eur) (4.3 punktas)	26.451.866	90.235.513	29,3%

	O2. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)	345.125.428	897.310.508	38,5%
M06 TS 2A (įskaitant tęstinius išsipareigojimus pagal 2007-2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	6.842.921	16.876.047	40,5%
M06	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių smulkiems ūkiams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.3 punktas)	2.006	2.780	72,2%
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (tik 2014–2020 m. projektams)	7.162.218	16.876.047	27,2%
M16 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M16	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (16.1–16.9 punktai)	0 (2.656.473)	14.123.146	0 (18,8)%
Papildoma informacija				
M01 TS 2A				
M01	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 punktas)	1		
	O11. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	20		
M02 TS 2A				
M02	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	48 (pagal papildomus ŽŪM duomenis)		
M04 TS 2A				
M04	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	2.228		
	O3. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	93		
M06 TS 2A				
M06	O3 Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	2.008		

*Bendros investicijų sumos rodiklio (O2) pasiekimas yra mažesnis už Visų viešųjų išlaidų rodiklio (O1) pasiekimą, nes į visų viešųjų išlaidų rodiklį įtraukta parama, projektams patvirtinta dar pagal 2007–2013 m. KPP. Tuo tarpu į bendras investicijas įskaičiuojami tik naujai pagal 2014–2020 m. KPP įgyvendintų projektų investicijos.

2017 m. buvo užbaigtas pirmasis projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“. Šio projekto metu įgyvendinti mokymai, kurių trukmė siekė 20 dienų ir kuriuose apmokyti 203 dalyviai. Lyginant su Programoje numatytais tikslais, šios priemonės produkto rodiklių įgyvendinimo lygis yra labai mažas. Tačiau duomenys apie patvirtintas priemonės paraiškas ir joms skirtą paramą rodo, kad reikšmingos pažangos galima tikėtis ateinančiais metais: iš viso buvo patvirtinta 17 projektų, kuriems skirtų viešųjų išlaidų suma siekia 23 proc. visam laikotarpiui Programoje priemonei skirtos paramos. Pažymėtina, kad projektai turi būti įgyvendinti per 2 metus.

Kaip jau minėta, 2017 m. pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį buvo patvirtinta ir išmokėta parama pagal M02 priemonę. Nors užbaigtų projektų dar nebuvo (t.y. laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs), konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 48 paramos gavėjai. Vis dėlto, lyginant su priemonei numatytais produkto rodiklių tikslais, šie pasiekimai yra labai maži (viešųjų išlaidų dydis siekia 0,4 proc., o konsultuojamų paramos gavėjų skaičius – 3,9 proc. tikslo). Nors rodiklių pasiekimai yra maži, tačiau faktiškai suteiktų konsultacijų, prisidedančių prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo (konkurencingumo didinimo), buvo paremta gerokai daugiau. Vykdamas stebėseną, daugelis konsultacijų buvo nurodomos kaip prisidedančios prie 4 prioriteto įgyvendinimo, nors apėmė ir konkurencingumo stiprinimo klausimus (pvz. konsultacijos dėl teisės aktų nustatytų žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų). Nuo 2018 m. buvo peržiūrėtas teikiamų konsultacijų ir jų temų priskyrimas tikslinėms sritims, o tai turėtų padidinti 2A tikslinės srities pasiekimus⁶.

⁶ ŽŪM informacija

Pastebimai didesni pasiekimai įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2017 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 2.139 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekia beveik 42 proc.). Iš viso įgyvendinti 2.228 projektai. Remiantis NMA duomenimis, beveik visų projektų paraiškose buvo nurodyta, kad juose diegiamos inovacijos (2.219 iš 2.228). Daugiausia lėšų buvo skirta naujos žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui bei naujiems technologiniams įrenginiams. Augalininkystės sektoriaus projektuose įsigyjama technika daugiausia apėmė frontalius krautuvus, javų kombainus, sėjamašias, trąšų barstytuvus, traktorius, purkštuvus; investicijos į naujus technologinius įrenginius daugiausiai buvo skirtos grūdų sandėliavimo įrangai, grūdų džiovykloms. Gyvulininkystės projektuose investicijos į įrangą ir techniką apėmė naujų traktorių, frontalių krautuvų, grėblių įsigijimą; taip pat įsigyjama mėšlo šalinimo įranga, pieno aušintuvai, investuojama į statybą, rekonstravimą bei kapitalinį remontą (pavyzdžiui, fermų statybą), N, O ir SL kategorijų transporto priemonių, įsigijimą. Uogininkystės sektoriaus projektais įsigijami traktoriai, žoliapjovės, šienapjovės, o taip pat buvo investuota į sodmenis ir sodinimo darbus ir kitas sritis (statybą, rekonstravimą ir pan.). Daržininkystės sektoriuje taip pat daugiausiai investicijų skirta žemės ūkio technikai (bulvių kasimo kombainams, bulvių rūšiuotuvams, pakabinamiems apverčiamiems plūgams, krautuvams, lapų pjovėjams ir kt.); taip pat buvo investuota į naujus technologinius įrenginius (pvz., pirktos morkų plovimo mašinos). Sodininkystės sektoriaus projektuose investicijos buvo skirtos sodo purkštuvams, skirtingų paskirčių traktoriams, sodo žoliapjovėms įsigyti, sodmenims (įsigyta lazdynų, obelių, kriaušių sodinukų) ir jų sodinimo darbams (paslaugoms). Didelę dalį asmenų, gavusių paramą, sudarė vyrai (78 proc.). Net 62 proc. vyrų ūkininkų sudarė ūkininkai, kurie buvo jaunesni nei 40 metų. Viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams sudarė 175.607.987 Eurais (įgyvendinimo lygis siekia 45,8 proc.).

2014–2017 m. pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“) taip pat buvo įgyvendinti 93 veiksmai⁷. Visi projektai buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos gerinimui. Iš viso iki 2017 m. pabaigos buvo įgyvendintas 51 projektas. Įgyvendinus projektus buvo pagerinta melioracijos statinių būklė 6.976 ha žemės plote, rekonstruota 237 km ilgio griovių, 1.287 km ilgio drenažo linijų⁸. Pagal šią veiklos sritį taip pat įgyvendinami 8 žemės konsolidacijai skirti projektai, tačiau iki 2017 m. pabaigos jie dar nebuvo baigti. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūrinius projektus sudarė daugiau nei 26,45 mln. Eurų. Paminėtina, kad parama žemės ūkio vandentvarkai (pavyzdžiui, lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui, lauko drenažo sistemų pritaikymui joms keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams ir kt.) buvo viena populiariausių paramos priemonių 2007–2013 m. ir tokia išliko 2014–2020 m. Tačiau 2017 m. jos įgyvendinimą kiek apsunkino nepalankios meteorologinės sąlygos šalyje, dėl kurių apsunkintas melioracijos darbų vykdymas ir neįgyvendinta dalis projektų.

Įgyvendinant M04 priemonės projektus, be viešosios paramos taip pat buvo investuojamos ir privačios lėšos – bendra investuotų lėšų suma siekė 345.125.428 Eurais ir ji yra 1,86 karto didesnė nei viešųjų lėšų suma⁹ (tai rodo, kad investuotas 1 Eurais paramos pritraukė 0,86 Euro privačių investicijų).

2014–2017 m. paramą pagal 2014–2020 m. priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ gavo 291 smulkusis ūkis, kurių projektai buvo baigti įgyvendinti (projektų skaičius – 292). Lyginant su 2016 m. (kuomet paramą gavusių ūkių skaičius siekė 72), pasiekimas reikšmingai išaugo. Paminėtina, kad iki 2017 m. pabaigos taip pat buvo paremta 1.715 valdų pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“. Taigi bendras paremtų projektų skaičius (pagal naujus ir tęstinius įsipareigojimus) siekė 2.006, ir bendras pasiekimo lygis siekė 72,2 proc. Baigtiems įgyvendinti smulkių ūkių projektams skirtos viešosios išlaidos siekė 6,84 mln. Eurų paramos (pasiekimo lygis – 40,5 proc.), iš kurių 4,27 mln. Eurų buvo skirta pagal 2014–2020 m. KPP paramą gavusiems smulkiems ūkiams, o 2,57 mln. Eurų – tęstiniams 2007–2013 m. įsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti. Bendra investicijų suma siekė 7,16 mln. Eurų, iš jų investicijos naujai pagal 2014–

⁷ 57 užbaigti projektai vandentvarkos sektoriuje buvo patvirtinti dar pagal 2007–2013 m. taisykles, tačiau finansuoti jau iš 2014–2020 m. lėšų. Likusieji 36 užbaigti projektai buvo patvirtinti jau pagal 2014–2020 m. taisykles.

⁸ ŽŪM pateikta VĮ „Valstybės žemės fondas“ informacija.

⁹ Visos viešosios lėšos M04 priemonės projektams, prisidedantiems prie gal 2A TS, neįskaičiuojamos tęstinių mokėjimų, siekė 185.4759.58 Eurais.

2020 m. KPP įgyvendinamuose projektuose sudarė 4,59 mln. Eurų Tai rodo, kad nepaisant to, kad parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (15 tūkst. Eurų), paramos gavėjai prie projektų įgyvendinimo šiek tiek prisidėjo ir nuosavomis lėšomis (bendra investicijų suma buvo 7 proc. didesnė nei viešosios išlaidos paramos pagal 2014–2020 m. KPP gavėjams).

2014–2017 m. pagal M16 priemonę dar nebuvo baigtų projektų, bet jau patvirtinta ir įgyvendinama 11 projektų – 5 projektai, kuriais kuriamos EIP veiklos grupės ir vystoma jų veikla, ir 6 projektai, kuriais skatinamas smulkių ūkių bendradarbiavimas. Jiems patvirtintų viešųjų lėšų suma sudarė beveik penktadalį skirtos paramos (18,8 proc.).

17 lentelė. 2A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04 „Investicijos į materialųjį turta“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“	SO03. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų amžiaus (imtinai), proc. (M04.1)	60	40	150,0%
	SO2.5. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M04.1)	1 144	2 044	56,0%
	SO2.4. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M04.1)	65	76	85,5%
	SO2.1. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M04.1)	975	2 913	33,5%
	SO2.2. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M04.1)	14	51	27,5%
	SO2.3. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M04.1)	40	26	153,8%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“	SO05. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų (imtinai), proc. (M06.3)	63	40	157,5%
	SO04.5. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.3)	80	1 167	6,9%
	SO04.4. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.3)	8	48	16,7%
	SO04.1. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.3)	183	1 473	12,4%
	SO04.2. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.3)	3	46	6,5%
	SO04.3. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.3)	18	46	39,1%

Remiantis specifinių rodiklių pasiekimais iki 2017 m. pab., galima teigti, kad iki 2017 m. pab. jaunųjų ūkininkų, pasinaudojusių parama investicijoms į žemės ūkio valdas ir investicijoms verslui pradėti, dalis buvo didesnė nei planuota programoje – sudarė 60 proc. ir 63 proc. šių veiklos sričių paramos gavėjų, kai planuota, kad jų dalis sieks mažiau nei pusę (40 proc.) Vertinant paramos gavėjų pasiskirstymą pagal sektorius, matyti, kad mažesniu mastu nei planuota įgyvendinami gyvulininkystės bei sodininkystės sektoriaus, o paramos smulkiems ūkiams priemonėje – taip pat ir augalininkystės sektoriaus investiciniai projektai.

Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartu kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones.

18 lentelė. 2B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“						
2B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama, 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
		T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	M01	159.842	19.503	798.529
	2014–2017m. pasiekimas	M02	93.088	93.088	488.235	19,1%
	0,13%	M06	43.230.547	29.675.466	64.705.882	45,9%
	Tikslas 2023 m.					

Patvirtintos paramos suma siekė 43.483.477 Eurų ir tai sudarė 65,9 proc. šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonių M01 ir M02 veiklos sritis, prisidedančias prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė apie penktadalį joms skirtos paramos. Didžiausia paramos suma (43.230.547 eurų) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios srities patvirtintos paramos dydis siekia 65,9 proc. priemonei skirtos paramos dydžio.

Pagal 2B tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 29.788.058 eurus ir sudarė 45,1 proc. visam programavimo laikotarpiui skirto finansavimo. Iki 2017 m. pabaigos lėšos buvo išmokėtos pagal visas tris priemones. Pažymėtina, kad 2017 m. buvo pirmieji metai, kuomet lėšos pradėtos mokėti M01 ir M02 priemonių projektams, prisidedantiems prie 2A tikslinės srities – jiems išmokėtų lėšų suma siekė atitinkamai 2,4 proc. ir 19,1 proc. skirtos paramos. Priemonės M06 finansinio įgyvendinimo lygis pasiekė 45,9 proc.

Siekiant paremti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą, 2B tikslinei sričiai buvo numatytas **tikslo rodiklis** T5 „Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)“ ir jis susietas su priemone M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“.

19 lentelė. 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0%	0%	0,02%	0,13%	0,59%

2014–2017 m. jaunųjų ūkininkų, gavusių paramą verslui pradėti ir jau įgyvendinusių projektus, skaičius siekė 259. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199.910 žemės ūkio valdos. Taigi 2017 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,13 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2017 m. periodu buvo pasiekta 22,03 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2B tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami 20 lentelėje žemiau.

20 lentelė. 2B tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	0 (159.842)	798.529	0 (20,0)%
M01	Produkto rodikliai			
	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	0 (159.842)	798.529	0 (20,0)%
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	0	16.900	0,0%
M02	M02 TS 2B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	0 (93.088)	488.235	0 (19,1)%
	Produkto rodikliai			
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (311)	345	0 (90,1)%
M06	M06 TS 2B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	14.673.764	64.705.882	22,7%
	Produkto rodikliai			
		04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)	259	1.390
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	15.595.631	64.705.882	24,1%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 2B			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	0(3)		
M02	M02 TS 2B			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	0(311)		
M06	M06 TS 2B			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	259		
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (6.1 punktas)	14.673.764		

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau tam tikra pažanga jau pasiekta. Priemonės M01 veiklos sričiai 1.1 buvo patvirtinta 159.842 Eurų parama, kuri šiuo metu yra naudojama įgyvendinant 3 profesinių mokymų jaunesiems ūkininkams projektus. Pagal priemonę M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 20 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 311 jaunųjų ūkininkų. Tai siekia net 90 proc. Programoje numatyto konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus. Tačiau projektai dar neužbaigti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs.

Kaip minėta anksčiau, investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 259 jaunesni ūkininkai. 170 paramą gavusių valdų priklausė vyrams, o 89 – moterims. Visos viešosios išlaidos įgyvendintiems projektams siekė 14,7 mln. Eurų, o bendrosios investicijos buvo 6 proc. didesnės ir siekė 15,6 mln. Eurų. Didesnės bendrosios investicijos rodo, kad dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų šikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (40 tūkst. Eurų). Įgyvendinant projektus jaunesni ūkininkai investavo į naujos žemės ūkio technikos (pvz. frontaliųjų krautuvų, kultivatorių, purkštuvų) įsigijimą, ūkinių gyvūnų (mėsinių galvijų, danielių, avių, telyčių) įsigijimą, daugiamečių augalų (braškių daigų, aviečių, šaltalankių sodinukų ir t.t.) įsigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą (aptvarų įrengimą, angarų statybas ir t.t.)

Pagal 2B tikslinę sritį buvo numatyti penki specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramą pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ gavusių ūkių skaičių pagal sektorius (augalininkystės, daržininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės).

21 lentelė. 2B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“	S006.5. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.1)	6	556	1,1%
	S006.4. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.1)	17	17	100,0%
	S006.1. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.1)	224	792	28,3%
	S006.2. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.1)	3	11	27,3%
	S006.3. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.1)	9	14	64,3%

Iki 2017 metų pabaigos iš visų paramą gavusių ūkių net 86 proc. ūkių sudarė gyvulininkystės ūkiai. Vertinant pagal specifiniams rodikliams numatytų tikslų įgyvendinimo lygį, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės sektoriuje (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta), o mažiausiu mastu įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje skaičiaus rodiklis – paramą gavo tik 6 ūkiai (arba 1,1 proc. numatyto tikslo).

Miškininkystės ekonominės vertės didinimas (2C+ tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2C+ tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veikla 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“.¹⁰

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie 2C+ tikslinės srities prisidedančias priemones.

22 lentelė. 2C+ tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2C+ TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C+ tikslinė sritis)		M01	71.663	40.073	1.303.936	3,1%
	2014–2017 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	63.294	63.294	298.235	21,2%
	35%	100%	M04	1.545.239	447.808	4.224.387	10,6%
			M08	1.952.367	1.525.608	11.584.801	13,2%

Pagal 2C+ tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta 3.632.563 Eurų suma ir sudarė 20,9 proc. visos šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, tai yra reikšmingai mažiau. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 71.663 Eurų suma, o tai sudarė vos 5,5 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu paraiškos priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ pradėtos tvirtinti tik 2017 m., o iki metų pabaigos patvirtintos paramos suma siekė jau daugiau kaip 20 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ ir priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 37 proc. ir 17 proc.

Pagal 2C+ tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 2.076.783 Eurų ir sudarė 11,9 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirtu finansavimu. Nors išmokėtos paramos dalis yra mažesnė nei kitose 2 prioriteto tikslinėse srityse bei mažesnė nei Programos finansinio įgyvendinimo vidurkis (kuris siekia 38 proc.), tačiau, lyginant su praėjusiais metais, pastebima nemaža pažanga. 2017 m. priemonėms M01 ir M02 buvo pirmieji metai, kuomet buvo išmokėta parama. Tuo tarpu finansinio įgyvendinimo lygis pagal M04 ir M08 priemones išaugo po 8 procentinius punktus.

2C+ tikslinei sričiai numatytas **tikslo rodiklis** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

23 lentelė. 2C+ tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
2C+	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C+ tikslinė sritis)	0	0	12	35	100

¹⁰ Paminėtina, kad visos M08 priemonės 8.6 veiklos sričiai numatytos lėšos yra numatytos kaip tiesiogiai prisidedančios būtent prie 2C tikslinės srities.

Iki 2017 m. pabaigos buvo sukurtos 35 naujos darbo vietos ir rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 35 proc. Visos šios darbo vietos buvo sukurtos įgyvendinus miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro technologijų diegimui skirtus projektus pagal 8.6 veiklos sritį.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2C+ tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

24 lentelė. 2C+ tikslinės srities įgyvendinimas

M01 TS 2C+				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	0 (71.663)	1.303.936	0 (5,5)%
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	0 (71.663)	860.294	0 (5,5)%
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	0	18.300	0,0%
M02 TS 2C+				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M02	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	0 (63.294)	298.235	0 (21,2)%
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (107)	210	0 (51,0)%
M04 TS 2C+				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	427.614	4.224.387	10,1%
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	803.299	5.280.483	15,2%
M08 TS 2C+				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M08	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (8.6 punktas)	1.421.991	11.584.801	12,3%
Papildoma informacija				
M01 TS 2C+				
M01	03. Parentų veiksmų / veiklų skaičius	0(1)		
M02 TS 2C+				
M02	03. Parentų veiksmų / veiklų skaičius	0(107)		
M04 TS 2C+				
M04	03. Parentų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	7		
M08 TS 2C+				
M08	03. Parentų veiksmų / veiklų skaičius (8.6 punktas)	31		
M08	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	4.314.280		

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau tam tikra pažanga jau pasiekta. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo patvirtintas 1 profesinių mokymų miškininkystės srityje projektas, kuriam skirta 71.663 Eurų parama (5,5 proc. tikslo). Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 21 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 107 miško valdytojai. Tai siekia 51 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo. Tačiau šie projektai dar neįgyvendinti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs.

Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešųjų išlaidų – 1,4 mln. Eurų – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2017 m. buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriuose diegtos

miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, medynų rekonstrukcijos, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas. Bendra projektais įgyvendintų investicijų suma siekė net 4,3 mln. Eurų – 3 kartus didesnė nei viešosios išlaidos. Atkreiptinas dėmesys, kad ši veiklos sritis 2014–2017 m. pasiekė kiek mažesnius rezultatus nei planuota. Siekiant padidinti veiklos populiarumą, 2017 m. atlikti Programos pakeitimai, panaikinant maksimalios paramos projektui ribą. 2015–2016 m. paraiškų rinkimo rezultatai parodė, kad paramos sumos vienam projektui ribojimas dalinai prisidėjo prie mažesnio nei buvo tikėtasi priemonės veiklos srities įgyvendinimo. Maksimali paramos suma vienam projektui neskatino potencialių pareiškėjų įsigyti inovatyvių įrenginių ar įrangos, nes įsigyjant stambią miškų ūkio įrangą, 50 tūkst. Eurų paramos suma vienam projektui sudaro per mažą procentinę dalį projekto vertės, kad būtų patrauklu investuoti. Be to, paramos sumos iki 50 tūkst. Eurų vienam projektui ribojimas didino administracinę naštą tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms.

Iki 2017 m. pabaigos taip pat buvo įgyvendinti 7 miškų infrastruktūros gerinimo projektai pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.3, kurie buvo skirti miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui (pavyzdžiui, griovių, pralaidų, nuovažų, tiltų statybai ir pan.). Projektams skirta 426,7 tūkst. Eurų paramos ir dar beveik tiek privačių investicijų (bendra investicijų suma siekė 803 tūkst. Eurų).

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.4 3 PRIORITETAS. MAISTO TIEKIMO GRANDINIŲ ORGANIZAVIMO SKATINIMAS

Programos **trečias prioritetas (P3)** yra skirtas **maisto grandinės organizavimo skatinimui**, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys:

- **3A:** pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į **žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę**, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant **trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes** ir tarpšakines organizacijas;
- **3B: ūkių rizikos prevencijos** ir valdymo rėmimas.

2014–2017 m. parama buvo išmokėta šioms prie 3A tikslinės srities prisidedančioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo užbaigti 23 projektai, kuriems skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad 2017 m. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 207 žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams: 160 dalyvių pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 47 pateikusiems naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP.

2017 m. įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, patvirtinta ir išmokėta daugiau kaip 1,5 mln. Eurų paramos, kurią gavo 402 ūkiai, paramos lėšomis kompensuota sumokėtos draudimo įmokos dalis .

2014–2017 m. pagal trečiąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 50.641.885 Eurus ir sudarė beveik 31 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos¹¹. Išmokėtos paramos suma siekė 20.979.086 Eurus ir sudarė beveik 13 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Visos išmokėtos lėšos iki 2017 m. pabaigos buvo deklaruotos Europos Komisijai.

¹¹ 2014–2020 m. 3 prioriteto įgyvendinimui skirta 163.519.068 Eurai.

Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės (3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities, kuria siekiama didinti pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumą geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę (taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpos tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“;
- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2017 m. pabaigos **parama buvo patvirtinta ir išmokėta** pagal 4 iš 6 prie 3A tikslinės srities prisidedančių priemonių.

25 lentelė. 3A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“						
3A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	M01	140.129	5.576	5.267.132	0,1%
	2014–2017 m. pasiekimas	M02	1.099	1.099	458.824	0,2%
	Tikslas 2023 m.	M03	538.248	538.249	4.224.706	12,7%
	0,02%	M04	48.368.244	18.839.998	126.734.494	14,9%
		M09	0	0	1.788.829	0,0%
		M16	0	0	7.584.798	0,0%

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 49.047.720 Eurų ir sudarė kiek daugiau nei 33 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Ji buvo 12 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje patvirtinta parama¹². Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 98,6 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Joms buvo patvirtinti 48.368.244 Eurai ir ši suma buvo 11 proc. didesnė nei 2016 m. pabaigoje. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė 538.248 Eurų ir buvo beveik dvigubai didesnė nei 2016 m. pabaigoje. 2017 m. taip pat pradėtas priemonių M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ bei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ finansinis įgyvendinimas, nors pasiekta pažanga buvo labai nedidelė.

2014–2017 m. išmokėta parama siekė 19.384.921 Eurų, o tai sudarė 13 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Jai buvo išmokėti 18.839.998 Eurai, o įgyvendinimo lygis siekė 14,9 proc. (palyginimui, 2016 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 4,3 proc.). Du kartus padidėjo dalyvavimui maisto kokybės sistemose skatinti (priemonei M03) išmokėtos lėšos, kurios 2017 m. pabaigoje siekė 538.249 Eurų, o įgyvendinimo lygis – 12,7 proc. 80 tūkst. Eurų išmokėti pirmą kartą kokybės sistemose

¹² 2016 m. pabaigoje Patvirtintos paramos suma siekė 43.711.108 Eurų.

dalyvaujantiems pareiškėjams, o beveik 458 tūkst. Eurų – vykdant tęstinius išpareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP. Mažiausiu mastu iš 4 pradėtų priemonių įgyvendintos „minkštosios priemonės“ – mokymų ir informavimo bei konsultavimo priemonės M01 ir M02. Joms išmokėtų lėšų suma nesiekė net 1 proc. nuo skirtos paramos.

Iki 2017 m. pabaigos vis dar nebuvo jokių pasiekimų pagal M09 ir M16 priemones. Įgyvendinant M09 priemonę, buvo gauta tik viena paraiška, kurią Nacionalinė mokėjimų agentūra atmetė dėl nepakankamos kokybės. Įgyvendinant M16 priemonės veiklos sritį 16.4., taip pat buvo gauta 1 paraiška, tačiau ją pareiškėjas atsiėmė pats¹³. Pagrindine sunkaus priemonių įgyvendinimo priežastimi galima įvardinti žemės ūkio subjektų nenorą kooperuotis.

Siekiant skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą (3A TS), numatytas **tikslo rodiklis** T6 „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemonės M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo/vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“.

26 lentelė. 3A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0%	0%	0,08%	0,10%	0,30%

Iki 2017 m. pabaigos buvo paremtos 207 žemės ūkio valdos, dalyvaujančios kokybės sistemose, o tai sudarė 0,1 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus (remiantis Programa nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme¹⁴).

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 3A tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami 27 lentelėje žemiau.

27 lentelė. 3A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 3A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.	
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	0 (140.129)	5.267.132	0 (2,7)%	
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.	
M02	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	0 (6.165)	352.941	0 (1,7)%	
	O13. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	0	7.500	0,0%	
	M02 TS 3A				
M03	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.	
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0 (1.099)	458.824	0 (0,2)%	
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.	
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (3)	325	0 (0,9) %	

¹³ Pagrįsdamas tuo, kad netinkamai suplanavo išlaidas.

¹⁴ Remiantis Programa, iš viso Lietuvoje 2013 m. buvo užregistruotos 199.910 žemės ūkio valdos.

Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (3.1-3.2 punktai)		267.402	4.224.706	6,3%
Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
04. Remiamų ūkių skaičius (3.1 punktas)*		207	460	45,0%
M04 TS 3A				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
01. Visos viešosios išlaidos (Eur)		6.496.434	126.734.494	5,1%
Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
02. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)		18.269.616	253.468.988	7,2%
03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pavyzdžiui, žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)		23	279	8,2%
Papildoma informacija				
M01 TS 3A				
M01	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	0 (1)		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	0 (1)		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	0		
M02 TS 3A				
M02	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	0 (3)		
M04 TS 3A				
M04	04. Paremtų ūkių / paramos gavėjų skaičius (4.1 punktas)	10		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	566.971		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.2 punktas)	5.929.463		

* užbaigtų projektų, finansuotų 3.1 priemone 2017 m. nebuvo, 160 ūkių remti pagal tęstinius 2007-2013 m. įsipareigojimus, su 47 ūkiais 2017 m. pasirašytos sutartys dėl pirmojo karto dalyvavimo kokybės sistemų diegime

2017 m. buvo pradėti įgyvendinti prie 3A tikslinės srities prisidedantys projektai pagal priemones M01 ir M02: pradėtas 1 mokymų projektas pagal 1.1 veiklos sritį bei 1 parodomasis projektas pagal 1.2 veiklos sritį ir įgyvendinamos 3 konsultavimo paraiškos. Iki 2017 m. pabaigos šie projektai dar nebuvo baigti, tačiau konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 3 paramos gavėjai.

2017 m. pagal priemonę M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įsitraukimo į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas išlaidos buvo kompensuotos 207 paramos gavėjams, iš kurių 160 buvo pateikę paraiškas pagal 2007–2013 m. KPP, o 47 – pagal 2014–2020 m. KPP. Paminėtina, kad 2023 metams suplanuota pasiekti rodiklio tikslinė reikšmė buvo įgyvendinta 45 proc. Dalyvavimo kokybės sistemose skatinimui skirtos viešosios išlaidos 2017 m. siekė daugiau nei 267 tūkst. Eurų. Didžioji dalis šių lėšų (apie 79 proc.) buvo skirtos tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti, o likusi dalis – pirmą kartą žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose dalyvaujantiems pareiškėjams. Atkreiptinas dėmesys, kad tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti skirta išlaidų dalis sumažėjo, lyginant su 2016 m. (kuomet siekė 90 proc.).

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ buvo paremti 23 projektai (įgyvendinimo lygis siekia 8,2 proc.). 10 projektų buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 13 projektų – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Visos viešosios išlaidos projektams siekė beveik 6,5 mln. Eurų, iš kurių didžioji dalis buvo skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai. Nors viešųjų išlaidų rodiklis pasiektas tik 5% lygiu, duomenys apie 2017 m. pabaigoje patvirtintas paraiškas rodo, kad projektams patvirtinta viešoji parama siekė daugiau kaip 48 mln. Eurų. Bendrą įgyvendintuose projektuose investuotų lėšų suma (įskaitant ir privačias investicijas) siekė daugiau kaip 18 mln. Eurų – tai rodo, kad 1 Eurą viešosios paramos papildomai pritraukė 1,8 Euro privačių investicijų.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Ūkių rizikos prevencija ir valdymas (3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisideda viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“.

2017 m. buvo pradėtas tikslinės srities 3B finansinis įgyvendinimas – tai pirmieji metai, kuomet buvo patvirtinta ir išmokėta parama.

28 lentelė. 3B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3B TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2016 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)		M17	1.594.165	1.594.165	17.460.285	9%
	0,20%	0,73%					

Iki 2017 m. pabaigos pagal vienintelę prie 3B tikslinės srities prisidedančią priemonę M17 „Rizikos valdymas“ buvo patvirtinta ir išmokėta beveik 1,6 mln. Eurų parama. Didžioji dalis paramos (1,4 mln. Eurų) buvo skirta pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.1 veiklą, o likusioji dalis (beveik 190 tūkst. Eurų) – gyvūnų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.2 veiklą. Bendras priemonės M17 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 9 proc.

Siekiant užtikrinti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą (3B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T7 „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M17 „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“.

29 lentelė. 3B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0,20%	0,73%

Iki 2017 m. pabaigos paramą draudimo įmokoms gavo 402 ūkio valdos, o bendras valdų skaičius, remiantis Programoje pateikta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, siekė 199.910. Vadinasi, iki 2017 m. pabaigos tikslo rodiklis siekė 0,20 proc. ir tai sudarė 27,4 proc. įgyvendinimo lygio.

Prie 3A tikslinės srities prisidedančios priemonės M17 **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

30 lentelė. 3B tikslinės srities įgyvendinimas

M17	M17 TS 3B		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)				
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)		1.594.165	17.460.285	9,1%
M17	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Ūkio valdų, kuriems teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius (17.1 punktas)				

Iki 2017 m. pabaigos visos viešosios išlaidos, kurios buvo skirtos ūkio valdoms draudimo įmokoms kompensuoti, sudarė 1.594.165 Eurais. Lyginant su 2023 m. nustatytu tikslu, įgyvendinta 9,1 proc. rodiklio. Iš viso paramą gavo 402 ūkio valdos¹⁵ – daugiau nei 27 proc. tikslo.

Priemonė M17 apima dvi veiklas: pagal pirmąją (17.1.1) parama teikiama pasėlių ir augalų draudimo įmokoms, o pagal antrąją (17.1.2) – gyvūnų draudimo įmokoms kompensuoti. Pirmoji buvo įgyvendinama gana sėkmingai – parama pasinaudojo 380 ūkių. Tuo tarpu antroji įgyvendinta mažesniu mastu nei planuota – paramą gyvūnų draudimo įmokoms gavo 23 ūkiai. Ši veikla nebuvo pakankamai paklausi tarp ūkininkų, nes ne pilnai atitiko jų poreikius. Visų pirma, parama teikiama tik už pavojingų užkrečiamų gyvūnų ligų draudimo įmokas, o šios ligos nėra pakankamai dažnos. Ūkininkams aktualiau gyvūnus drausti ne tik nuo pavojingų užkrečiamų, bet ir nuo kitų ligų. Antra, draudimo įmonių nustatytos draudimo įmokos už apdraustus ūkinius gyvūnus nuo užkrečiamų gyvūnų ligų yra gana didelės, teikiamos paramos nepakanka, o papildomų lėšų draudimo įmokoms mokėti ūkio subjektai neturi. Trečia, dalis valdų paprastai draudžia visą verslą, dėl to atskirai laikomus gyvūnus drausti netikslinga. Priemonės aktualumą taip pat sumažino tokie neplanuoti veiksniai, kaip 2015–2017 m. krizė pieno sektoriuje, kurios metu šalyje žymiai sumažėjo karves laikančių ūkių skaičius. Įtakos taip pat turėjo afrikinio kiaulių maro 2014–2017 m. padariniai, kurie padidino kiaulių draudimo riziką, dėl kurios draudimo įmonės atsisako drausti kiaules nuo šios ir kai kurių kitų gyvūnų pavojingų užkrečiamų ligų. 2017 m. buvo inicijuoti Programos pakeitimai, praplečiant draudžiamų gyvūnų ligų sąrašą. Šie pakeitimai, tikėtina, padidins priemonės populiarumą 2018 m.

Pagal 3B tikslinę sritį numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paremtą apdraustą pasėlių plotą, apdraustų ūkinių gyvūnų skaičių (gyvulius ir paukščius) per metus.

31 lentelė. 3B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M17 „Rizikos valdymas“ veiklos sritis 17.1 „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“	SO07. Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus, ha (M17.1)	87.811	100.000	87,8%
	SO08.1. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – gyvuliai, SG vienetai (M17.1)	114.201	710.000	16,1%
	SO08.2. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – paukščiai, SG vienetai (M17.1)	55.187	187.000	29,5%

Aukščiausią įgyvendinimo lygį pasiekė SO07 rodiklis, kurio pasiekimo lygis buvo beveik 88%. Rodiklių, susijusių su paremtu apdraustų ūkinių gyvūnų skaičiumi (gyvuliais bei paukščiais), įgyvendinimo lygis yra vidutiniškas – atitinkamai 16,1% ir 29,5%.

¹⁵ Bendras paremtų paraiškų skaičius siekė 403

1.5 4 PRIORITETAS. APLINKOSAUGA – BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ, VANDENS IR DIRVOŽEMIO GERINIMAS

Programos **ketvirtas prioritetas (P4)** yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **4A: biologinės įvairovės atkūrimas**, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „**Natura 2000**“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos **kraštovaizdžių būklės atkūrimas**, išsaugojimas ir gerinimas;
- **4B:** vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- **4C: dirvožemio erozijos prevencija** ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių:

- M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ abi veiklos sritys;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veikla 4.4.1 „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritys 8.3–8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“, 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ visos veiklos sritys (išskyrus veiklos sritis 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, kurias įgyvendinant prie 4P prisidedama netiesiogiai);
- M11 „Ekologinis ūkininkavimas“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“;
- M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“;
- M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

2014–2017 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias priemones, išskyrus vieną – M16 „Bendradarbiavimas“.

32 lentelė. Ketvirtojo prioriteto intervencijos logikos įgyvendinimas

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“						
4A, 4B, 4C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
Žemės ūkis ir miškas						
	Žemės ūkis	M01*	465.917	583.455	2.722.216	21,4
	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)					
	2014–2017 m. pasiekimas	M02	223.938	223.938	229.412	97,6
	Tikslas 2023 m.					
	8,11%	M04	208.832	105.106	3.475.440	3,0
	10,77%					
	Žemės ūkis	M08	4.668.968	2.391.013	22.173.036	10,8
	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)					
	2014–2017 m. pasiekimas	M10	18.048.580	17.910.170	103.105.424	17,4
	Tikslas					

		2023 m.					
	0,10%	1,97%	M11	93.507.558	90.577.342	150.784.677	60,1
Žemės ūkis			M12	7.526.128	5.875.701	6.564.733	89,5
T12. Žemės ūkio paskirties žemės plotų, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)							
	2014–2017 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M13	227.453.688	222.936.842	287.036.068	77,7
	7,56%	7,81%	M15	723.689	721.547	1.274.332	56,6
Miškas			M16	0	0	751.835	0
T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)							
	2014–2017 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	0,58%	0,44%					

*Patvirtintos parama mažesnė už išmokėtą, nes apskaičiuojama pagal planuojamus apmokėti asmenis (jų skaičių), o išmokėta suma – jau pagal faktiškai apmokytus asmenis.

2014–2017 m. pagal ketvirtąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 352.827.298 Eurą ir sudarė 61 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.¹⁶ Išmokėtos paramos suma siekė 341.325.114 Eurus ir sudarė 59 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Beveik visos išmokėtos lėšos (341.102.997 Eurai) buvo deklaruotos Europos Komisijai. Prioriteto mastu pasiekta finansinio įgyvendinimo pažanga buvo didelė – panaudota daugiau kaip pusė visam laikotarpiui skirtos paramos, o, lyginant su praeitais metais, panaudotos paramos dalis yra 20 proc. punktų didesnė – 2016 m. patvirtintos ir išmokėtos paramos dydžiai siekė 39 proc. ir 37 proc. nuo skirtos paramos.

Vis dėlto, finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal konsultavimo priemonę M02 – išmokėta beveik visa Programoje numatyta parama (97,6 proc.). Didelė pažanga pasiekta ir pagal tris plotines kompensacinio pobūdžio priemones. Daugiausia lėšų išmokėta pagal M13 priemonę išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių (įgyvendinimo lygis siekia 77,7 proc.) – pagal šią priemonę išmokėta parama siekia daugiau kaip pusę (65 proc.) visos ketvirto prioriteto priemonėms išmokėtos paramos. Antroji pagal finansinį svorį priemonė M11 įgyvendinta 60,1 proc. lygiu. Ji skirta ekologiniams ūkiams, paremiant geros dirvožemio būklės tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus (ilgalaikę sėjomainą, trąšų ir pesticidų naudojimo ribojimą ir pan.). Aukštas įgyvendinimo lygis (89,5 proc.) pasiektas ir pagal M12 priemonę, pagal kurią mokamos išmokos už aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijose žemės ūkio paskirties žemėje bei miškuose ir tokiu būdu prisidedantiems prie biologinės įvairovės išsaugojimo. Ankstesnio laikotarpio įsipareigojimams įgyvendinti skirta priemonė M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ taip pat įgyvendinama tinkamu tempu – išmokėta daugiau nei pusė (56,6 proc.) programoje skirtos paramos.

Mažesniu tempu yra įgyvendinamos trys priemonės – M04, M08 ir M10. Priemonės M04 veiklos 4.4.1, skirtos Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimo investiciniams projektams, įgyvendinimo lygis siekia vos 3 proc., o priemonių M08 ir M10 veiklos sričių, prisidedančių prie ketvirto prioriteto – 10,8 proc. ir 17,4 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 m. buvo peržiūrėti priemonių ir veiklų, skirtų Meldinės nendrinukės išsaugojimui, tikslai ir rodikliai. Atsižvelgiant į tai, kad bendras Meldinės nendrinukės išsaugojimui skirtas plotas Lietuvoje yra labai mažas, Stebėsenos komitete priimtas sprendimas mažinti šioms priemonėms skirtą paramą ir siekiamus rodiklius, konkrečiai, priemonės M04 veiklos sričiai 4.4.1 skirtą finansavimą sumažinti 2,5 mln. Eurų (paremtų veiksmų skaičių sumažinti nuo 160 iki 23), o priemonės M10 veiklai, skirtai Meldinės nendrinukės išsaugojimui šlapynėse, skirtas lėšas mažinti 2,42 mln. Eurų (paremtus plotus sumažinti nuo 4.500 ha iki 350 ha)¹⁷. Siekiant paskatinti M08 priemonės pažangą, buvo daryti veiklos sričių

¹⁶ 2014–2020 m. 4 prioriteto įgyvendinimui skirta 571 535 794 Eurai.

¹⁷ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto, sudaryto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. 3d-685, posėdžio protokolas, 2017-11-30 Nr. 8D-577 (5.50)

8.3-4 ir 8.5 įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei Programos pakeitimas, susijęs su 8.5 veiklos sritimi. Siekiant padidinti priemonės M10 apimtį, buvo nuspręsta į Programą įtraukti ir įgyvendinti papildomas veiklas „Ražienų laukai per žiemą“¹⁸ ir „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ (pakeitimas dar nepatvirtintas ir rezultatus galima bus matyti tik kitais metais). Pažymėtina, kad šios naujos veiklos prie 4 prioriteto įgyvendinimo prisideda netiesiogiai.

Siekiant įvertinti Programos indėlį įgyvendinant 4 prioritetą, yra numatyti keturi **tikslo rodikliai** – du rodikliai 4A tikslinei sričiai (žemės ūkio bei miškų plotams) bei po vieną 4B ir 4C tikslinėms sritims.

33 lentelė. Ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
Žemės ūkis						
4A	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	9,26%	8,52%	10,77%
4B	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0%	0,11%	0,12%	1,97%
4C	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	0%	7,26%	7,56%	7,81%
Miškas						
4A	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	0,33%	0,58%	0,44%

Siekiant biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo (4A TS), numatytas tikslo rodiklis T9 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 233.698 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas¹⁹, kuriame buvo vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2.742.560 ha. Vadinas, pagal Programą paremtas plotas, kuriame vykdytos biologinės įvairovės išsaugojimo ir kraštovaizdžio apsaugos veiklos, sudarė 8,52 proc. viso Lietuvoje esančio žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2017 m. buvo pasiekta 79 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Be to, 2017 m. pasiekta rodiklio reikšmė buvo kiek mažesnė nei 2016 m., o jos sumažėjimą lėmė paremti mažesni plotai pagal visas prie T9 rodiklio tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedančias priemones – remiamų plotų mažėjimo pagal tęstinius 2007–2013 m. įsipareigojimus²⁰, sumažėjo priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ paremtas plotas (2016 m. bendras pagal priemonę M10 paremtas plotas siekė – 54.460 ha, o prisidedantis prie 4A TS – 40.860 ha; 2017 m. bendras plotas – 35.367 ha, o prisidedantis prie 4A TS – 26.447 ha), o taip pat M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (2016 m. paremtas plotas siekė 201.914 ha, o 2017 m. – 195.593 ha) bei M12 „Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (2016 m. paremtas plotas siekė 22.231 ha, o 2017 m. – 11.658 ha).

4A tikslinei sričiai taip pat numatytas tikslo rodiklis T8 „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo

¹⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad ši veiklos sritis suplanuota kaip tiesiogiai prisidedanti prie 5D tikslinės srities, taigi ji neturės poveikio ketvirto prioriteto įgyvendinimo lygiui. Vis dėlto, priemonė svarbi vertinant ketvirto prioriteto rezultatus ir poveikį, nes netiesiogiai prisideda prie 4A tikslinės srities.

¹⁹ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal daugelį M10 priemonės veiklų (prie tikslo rodiklio T9 tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis plotas siekia 26.447 ha), visas plotas paremtas pagal M11 priemonę (195.593 ha) bei žemės ūkio paskirties plotas, paremtas pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.1 (11.658 ha).

²⁰ 2016 m. pagal priemonės M10 tęstinius įsipareigojimus paremtas plotas siekė 39.532 ha, o 2017 m. - 13.958 ha.

paremtas 13.047 ha miško paskirties žemės plotas²¹, kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys. Lyginant su praėjusiais metais, jis išaugo beveik 5 tūkst. ha. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, miškų ar kitų miškingų vietovių plotas Lietuvoje siekė 2.249.000 ha, todėl pagal Programą paremto ploto procentinė dalis sudarė 0,58 proc. viso Lietuvoje esančio miškingo ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su faktine, pastebėtina, kad suplanuotas tikslas buvo pasiektas ir netgi viršytas.

Siekiant vandentvarkos gerinimo (4B TS), numatytas tikslo rodiklis T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 3.186 ha plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys²². Paremtas plotas buvo beveik toks pat kaip ir 2016 m. ir sudarė 0,12 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad iki 2017 m. pabaigos buvo pasiekta vos 6 proc. planuotos reikšmės. Siekiant įgyvendinti numatytą tikslą, būtina imtis papildomų veiksmų skatinant ūkininkų dalyvavimą prie 4B TS prisidedančiose veiklose.

Siekiant dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS), suplanuotas tikslo rodiklis T12 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2014–2017 m. buvo paremtas 207.358 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir dirvožemio erozijos prevencija²³. Paremtas plotas buvo labai panašus kaip ir praėjusiais metais ir sudarė 7,56 proc. viso Lietuvoje registruotos žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su faktiškai pasiekta, pastebėtina, kad iki 2017 m. pabaigos planuoto paremti ploto rodiklis buvo beveik pasiektas.

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami lentelėje žemiau.

34 lentelė. Ketvirtojo prioriteto visų tikslinių sričių įgyvendinimas

M01 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	113.758	2.722.215	4,2%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	113.758	1.411.764,71	8,1%
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	1.320	30.000	4,4%
M02 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M02	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0 (223.938)	229.412	0 (98)%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (2.246)	228	0 (985)%
M04	M04 visos TS			

²¹ Į šį plotą įskaičiuoti miško plotai paremti pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.2 (5.096 ha), plotas paremtas pagal M08 priemonės veiklas 8.3-8.4 (452 ha) bei 8.5 (6.006 ha), o taip pat pagal priemonę M15, kuria remiami 2007–2013 m. tęstiniai išsipareigojimai (1.493 ha).

²² Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal keturias priemonės M10 veiklas – 10.1.3. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, 10.1.7. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje, 10.1.9. Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas ir 10.1.11. Dirvožemio apsauga.

²³ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal aštuonias priemonės M10 veiklas (11.765 ha) bei visas plotas, paremtas pagal priemonę M11 (195.593 ha).

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	105.106	3.475.440	3,0%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O3. Remiamų veikslių, kuriems skiriamos negamybinės investicijos, skaičius (4.4 punktas)	4	160	2,5%
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	105.106	3.475.440	3,0%
M08	M08 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	164.418	3.529.412	4,7%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	809.279	7.058.824	11,5%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	1.276.197	11.584.801	11,0%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (8.3 punktas).	5	17	29,4%
	O3. Veikslių (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	243	1.000	24,3%
	O5. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (8.5 punktas)	4.043	3.500	115,5%
M10	M10 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (10.1 ir 10.2 punktai)	7.709.678	103.105.424	7,5%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)	30.609	151.300	20,2%
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	49.543.577	150.784.677	32,9%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1 punktas)	18.851	25.000	75,4%
	O5. Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2 punktas)	176.742	110.000	160,7%
M12	M12 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.1 punktas)	754.717	2.954.130	25,5%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.2 punktas)	1.172.981	3.610.603	32,5%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1 punktas)	11.658	13.000	89,7%
	O5. Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.1 punktas)	5.096	5.500	92,7%
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	66.670.624	287.036.066	23,2%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	900.359	780.000	115,4%

KPP 2014–2020 m. 2014–2017 metais įgyvendinimo ataskaita

	05. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)	179.667	180.000	99,8%
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	318.976	1.274.332	25,0%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha), už kurį mokamos miškų aplinkosaugos išmokos	1.493	960	155,5%
M16	M16 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0	751.835	0,0%
Papildoma informacija				
M01	M01 visos TS			
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	1		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	145		
M02	M02 visos TS			
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	0		
M08	M08 visos TS			
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdoma prevencinė veikla nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (ha) (8.3 punktas)	25		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų, gavusių paramą miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų miškams padarytai žalai atlyginti, skaičius (8.4 punktas)	45		
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdomas miškams padarytos žalos atlyginimas (ha) (8.4 punktas)	428		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (8.5 punktas)	1.603.145		
M10	M10 visos TS			
	01. Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo išlaidos (Eur) (10.2 punktas)	602.759		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.1 punktas)	1.785		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.2 punktas)	482		
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	2.713		
M12	M12 visos TS			
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	2.303		
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	68.122		
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	390		
M16	M16 visos TS			
	017. Paremtų bendradarbiavimų veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	0		

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2017 m. buvo baigtas pirmasis projektas, kurio metu vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 1.320 (4,4 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – 113.758 Eurų (8,1 proc. tikslo), kas rodo, kad apmokytų dalyvių skaičiui buvo skirta santykinai daugiau lėšų nei planuota. Ataskaitiniu laikotarpiu dar nebuvo užbaigtų parodomųjų projektų pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, tačiau buvo patvirtinta 1 paraiška. Lyginant su situacija 2016 m. pab., tam tikra pažanga pasiekta pagal priemonę M02 – naujai patvirtinta ir išmokėta parama pagal paraiškas, prisidedančias prie 4 prioriteto 4A TS įgyvendinimo.

Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 98 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2.264 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai. Tai beveik 10 kartų viršija planuotą paramos konsultacijoms gavėjų skaičių. Paminėtina, kad laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs. Todėl rodikliai dar nėra pasiekti. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ dar nebuvo patvirtinta nei viena paraiška, prisidedanti prie 4 prioriteto²⁴.

2014–2017 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo paremti 4 projektai, kuriais įgyvendinamos meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui skirtos investicinės priemonės. Šiems projektams įgyvendinti buvo skirta apie 105 tūkst. Eurų. Lyginant su praėjusiais metais, šie pasiekimai išaugo dvigubai, tačiau vis dar buvo maži lyginant su planuotais rodikliais. Kaip jau buvo minėta, atsižvelgiant į tai, kad bendras Meldinės nendrinukės išsaugojimui skirtas plotas Lietuvoje yra labai mažas, Stebėsenos komitete priimtas sprendimas mažinti šiai veiklai skirtą paramą ir siekiamus rodiklius: skirtas lėšas sumažinti 2,5 mln. Eurų, o paremtų veiksmų skaičių sumažinti nuo 160 iki 23²⁵. Paminėtina, kad meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas remiamas ir pagal dvi priemonės M10 veiklos sritis. 2017 m. pagal 10.1.4 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui natūraliose ir pusiau natūraliose pievose, buvo paremta 314 paraiškų, pagal kurias išmokėtos paramos suma siekė 1,44 mln. Eurų, paremtas plotas – 2.101 ha. Pagal 10.1.5 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui šlapynėse, buvo paremtos 9 paraiškos, išmokėtos paramos suma siekė beveik 13,5 tūkst. Eurų, o paremtas plotas – 26 ha (2017 m. Stebėsenos komitete priimtas sprendimas mažinti ir šiai veiklai skirtą paramą bei produkto rodiklius).

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą miškų ekosistemų išsaugojimui ir atkūrimui. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremta 51 valda, kurioms skirta parama tiek prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (5 valdos), tiek jau miškams padarytai žalai atlyginti (45 valdos). 2017 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 25 ha, o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė daugiau nei 164 tūkst. Eurų. Paremtas plotas, kuriam 2014–2017 m. buvo skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti, buvo ženkliai didesnis ir siekė 428 ha, o investicijoms skirta viešųjų lėšų suma sudarė daugiau nei 809 tūkst. Eurų. Paminėtina, kad buvo paremti net 243 projektai, kuriais siekta didinti miškų ekosistemos atsparumą ir aplinkosauginę vertę, t. y. buvo investuojama į miškų struktūros keitimą, buveinių ir biologinės įvairovės apsaugą, dirvožemio apsaugos priemones ir vienkartinį jaunuolynų ugdymą, rekreacinių zonų įrengimą. Miško ekosistemų išsaugojimui ir atkūrimui skirtos investicijos buvo vykdomos 4.043 ha plote, o šioms veikloms skirta viešųjų investicijų suma siekė daugiau nei 1,28 mln. Eurų. Priemonės M08 veiklų rodiklių pasiekimai yra pakankamai geri, atsižvelgiant į tai, kad pirmą kartą pasiekimai buvo fiksuojami tik praeitais metais. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimai yra labai netolygūs (pvz. pagal 8.5 veiklos sritį paremtas plotas jau viršija numatytą tikslą, o viešųjų išlaidų rodiklio pasiekimas tik 11 proc., kas rodo, kad faktiškai lėšų investicijoms į vieną miško hektarą reikėjo mažiau nei buvo planuota rengiant Programą).

2017 m. įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo veiksmus pagal M10 priemonę, pasiekti mažesni rodikliai nei 2016 m. dėl mažesnio paremto ploto pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus (2016 m. pagal tęstinius priemonės M10 įsipareigojimus paremtas plotas siekė 39,5 tūkst. ha, o 2017 m. – 13,96 tūkst. ha²⁶). Tuo tarpu naujų paraiškų paremta daugiau. Iš viso buvo paremta beveik 1,8 tūkst. paraiškų²⁷, prisidedančių prie 4 prioriteto įgyvendinimo²⁸. 2017 m. pagal šiuos veiksmus paremtas plotas siekė 16,65 tūkst. ha. Papildomai buvo paremtas 13,96 tūkst. ha plotas pagal tęstinius 2007–2013 m., taigi bendras paremtas plotas siekė daugiau kaip 30 tūkst. ha. Paremto ploto dydis siekė 20 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Taigi rodiklis įgyvendintas žemu lygiu, atsižvelgiant į tai, kad plotinėms priemonėms

²⁴ Nors bendru programos mastu 2017 m. pasiekta tam tikra šios veiklos srities pažanga – bendri priemonės pasiekimai plačiau pristatyti 1A tikslinės srities pažangos analizėje.

²⁵ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto, sudaryto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. 3d-685, posėdžio protokolas, 2017-11-30 Nr. 8D-577 (5.50)

²⁶ Dalis paremto ploto prisideda prie 5 prioriteto įgyvendinimo.

²⁷ Skaičiuojant tik 2014–2020 m. KPP paraiškas (neįtraukiant tęstinių įsipareigojimų pagal 2007–2013 m. KPP), kurioms 2017 m. atlikti mokėjimai.

²⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad ne visų veiklų plotai priskiriami 4 prioritetui.

numatomi paremto ploto rodiklių tikslai yra metiniai (o ne suminiai).. Žemiau 35 lentelėje pateikiama informacija apie plotus pagal atskiras priemonės veiklas. Detalizuojant pagal konkrečias veiklas, matyti, kad didžiausias plotas – beveik 10 tūkst. ha – buvo paremtas pagal veiklą „Ekstensyvus pievų ganymas“, o mažiausi plotai pagal veiklas 10.1.5, 10.1.6 ir 10.1.7.

35 lentelė. Paremti plotai pagal atskiras priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas ir jų prisidėjimas prie 4 prioriteto

Veiklos sritis	2017 m. paremtas plotas, ha		
	Pagal 2014–2020 m. KPP	Pagal tęstinius 2007–2013 m. įsipareigojimus	Iš viso
10.1.01. Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	7.887,08	2003,2	9.890,28
10.1.02. Specifinių pievų tvarkymas	1.926,56		1.926,56
10.1.03. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	2.831,46	843,47	3.674,93
10.1.04. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	2.100,67		2.100,67
10.1.05. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse	26,22		26,22
10.1.06. Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	9,35		9,35
10.1.07. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	0,00	3,58	3,58
10.1.08. Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	2.473,86	2.196,64	4.670,50
10.1.09. Programa „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“	1.102,41	73,89	1.176,30
10.1.10. Programa „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“	2.714,15	1.776,46	4.490,61
10.1.11. Programa „Dirvožemio apsauga“	337,18		337,18
10.1.12. "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas"			0,00
<i>Ražienų laukai per žiemą (tik tęstiniai įsipareigojimai pagal 2007–2013 m. KPP)</i>		7.060,72	7.060,72
Iš viso:	21.408,94	13.957,96	35.366,90*

*Atkreiptinas dėmesys, kad ne visas paremtas plotas prisideda prie 4 prioriteto.

Paminėtina, kad 2017 m. buvo paremtos 428 paraiškos, skirtos genetinių išteklių išsaugojimui žemės ūkyje, t. y. nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir (ar) naminių paukščių laikymui. Viešosios išlaidos genetinių išteklių išsaugojimui siekė beveik 603 tūkst. Eurų. Apibendrinant galima teigti, kad M10 priemonės įsipareigojimus iš viso buvo išmokėta 5,79 mln. Eurų viešųjų išlaidų, kas siekia 5,6 proc. tikslo. Atsižvelgiant į tai, kad viešųjų išlaidų rodiklio tikslas apima paramą, skirtą visam laikotarpiui, per metus vidutiniškai turėtų būti įgyvendinama 12,5 proc. tikslo²⁹.

2014–2017 m., siekiant skatinti atkurti ir išsaugoti biologinę įvairovę bei prisidėti prie dirvožemio erozijos mažinimo ir taikyti dirvožemio tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus, buvo paremta daugiau nei 2,7 tūkst. žemės ūkio veiklos subjektų valdų, ir 195,6 tūkst. ha, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Didžioji dalis valdų buvo tokios, kurios pagal Programos priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ ekologinio ūkininkavimo praktika verčiasi jau nuo seniau (paramą gavo pagal priemonės M11 veiklos sritį 11.2 „Parama ekologiniam ūkininkavimui“). Paremtas tokių valdų plotas siekė beveik 177 tūkst. ha³⁰ ir sudarė net 90 proc. viso 2017 m. paremto ploto, kuriame buvo vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Paremtas plotas, kuriame buvo pradama verstis ekologinio ūkininkavimo veikla, t.y. paremtas plotas pagal veiklos sritį 11.1 „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, siekė beveik 19 tūkst. ha. Viešosios išlaidos, skirtos ekologiniam ūkininkavimui, 2014–2017 m. siekė daugiau nei 49,5 mln. Eurų, iš kurių 2014–2020 m. prisiimtiems įsipareigojimams skirtos viešosios išlaidos sudarė daugiau nei 46,2 mln. Eurų, o

²⁹ Visą rodiklį (100 proc.) padalinus iš 8 metų, kuomet atliekami mokėjimai, skaičiaus (2016–2023 m.).

³⁰ Įskaičiuojant tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimų įgyvendinimą, kurie siekė 18 tūkst. ha.

tęstiniais 2007–2013 m. įsipareigojimams įgyvendinti skirtos išlaidos sudarė daugiau nei 3,3 mln. Eurų. Apibendrinant pasiekimus, matyti, kad tik rodiklis, parodantis plotą, kuriame buvo pradedama verstis ekologiniu ūkininkavimu, nebuvo pilnai pasiektas. Tačiau paminėtina, kad nauji įsipareigojimai 2017 m. nebebuvo prisiimami, nes jiems vykdyti Programoje nebėra lėšų. Be to, dalis valdų, kuriose buvo pereinama prie ekologinio ūkininkavimo (pagal 11.1 veiklos sritį), tapo valdomis, kuriose tęsiamas ekologinis ūkininkavimas, t. y. paramą gauna jau pagal 11.2 veiklos sritį.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2017 m. buvo paremta daugiau nei 2,3 tūkst. valdų šiose teritorijose (1,5 tūkst. mažiau nei 2016 m.). Daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 11,7 tūkst. ha (2016 m. šis plotas siekė daugiau kaip 22 tūkst. ha). 2017 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė 5,1 tūkst. ha (ir, lyginant su 2016 m. sumažėjo nežymiai). Vis dėlto, paremto ploto rodiklių pasiekimas buvo pakankamai aukštas (apie 90 proc. tikslo), o viešųjų išlaidų rodikliai įgyvendinti 26 ir 33 proc. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2017 m. pabaigos priemonei buvo išmokėta 90 proc. skirtos paramos, o patvirtinta parama netgi viršijo Programoje skirtą, 2017 m. Stebėsenos komitete priimtas sprendimas padidinti priemonei M11 skirtas lėšas ir siekiamus paremti plotus. Atitinkamas Programos pakeitimas EK buvo pateiktas 2018 m.

Iki 2017 m. pabaigos paramą gavo daugiau nei 68 tūkst. valdų³¹, esančių didelių gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių turinčiose vietovėse. Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė 1,08 mln. ha. Vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, paremtas plotas viršijo numatytą tikslą ir siekė daugiau kaip 900 tūkst. ha, o vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, paremtas plotas buvo beveik lygus siekiamam rodikliui – beveik 180 tūkst. ha. Atitinkamai pasiskirstė ir viešosios išlaidos, nes vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, teko daugiau nei 66 mln. Eurų viešųjų išlaidų, o kitoms vietovėms, kuriose esama specifinių kliūčių, – apie 14,5 mln. Eurų viešųjų išlaidų. Bendra viešųjų išlaidų 2017 m. suma siekė daugiau nei 66,7 mln. Eurų. Remiantis 2016-2017 m. panaudotų viešųjų išlaidų suma (kuri siekia 78 proc. tikslo), matyti, kad kitiems metams paramos nepakaks.

2017 m. buvo įgyvendinami tęstiniai pagal 2007–2013 m. KPP prisiimti įsipareigojimai – mokamos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie laikėsi prisiimtų ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2017 m. iš viso buvo paremta 390 miško valdų, o paremtas plotas siekė beveik 1,5 tūkst. ha. Tęstiniais įsipareigojimams vykdyti išmokėtos lėšos sudarė beveiki 319 tūkst. Eurų. Programoje suplanuota, kad iki 2023 metų pabaigos viešosios išlaidos miškų aplinkosaugos tęstiniais įsipareigojimams įgyvendinti sieks beveiki 1,3 mln. Eurų. Per 2016–2017 m. buvo panaudota daugiau kaip pusė visam laikotarpiui numatytų lėšų.

Specifinių Programos rodiklių pagal ketvirtąjį prioritetą nebuvo numatyta.

³¹ Daugiau kaip 67 tūkst. – pagal 2014–2020 m. KPP ir beveiki 700 – pagal 2007-2013 m. KPP tęstinius įsipareigojimus.

1.6 5 PRIORITETAS. EFEKTYVUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

Programos **penktasis prioritetas (P5)** skirtas **efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui** ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis:

- **5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių**, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų **tiekimo ir naudojimo palengvinimas** bioekonomikos tikslais;
- **5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų** ir amoniako kiekio **mažinimas**;
- **5E: anglies dioksido išlaikymo** ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje **skatinimas**.

2014–2017 m. parama buvo išmokėta pagal 5D ir 5E tikslines sritis; pagal 5C tikslinę sritį išmokėtų lėšų dar nebuvo, bet dalis jų jau buvo patvirtinta. 2017 m. buvo paremtos 289 paraiškos, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 383 valdos gavo paramą miško įveisimui, tokiu būdu siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 23.583 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 36.578 ha.

2014–2017 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 41.265.273 Eurais ir sudarė 23 proc. visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos finansavimo.³² Iki 2017 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20.041.148 Eurais ir sudarė 11 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Visos išmokėtos lėšos iki 2017 m. pabaigos buvo deklaruotos Europos Komisijai.

³² 2014–2020 m. 5 prioriteto įgyvendinimui skirta 178.900.558 Eurais.

Parama biodujų gamybai (5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“.

Nurodytomis M04 ir M06 priemonių veiklos sritimis yra remiamos investicijos į biodujų gamybą iš žemės ūkio ir kitų atliekų: 4.1 veiklos sritimi – biodujų, skirtų ūkio reikmėms, gamybai; 6.4.2 – biodujų, skirtų pardavimui, gamybai. Papildomai M02 priemone remiamas žemės valdytojų konsultavimas šiais klausimais.

2017 m. buvo pradėtas 5C tikslinės srities įgyvendinimas – **patvirtinta parama** pagal vieną iš trijų priemonių.

36 lentelė. 5C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.	
	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)	M02	0	0	45.882	0	
	2014–2017 m.	Tikslas 2023 m.	M04	0	0	3.002.566	0
	0	81.306.344	M06	12.016.837	0	45.180.727	0

Patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 siekė 12 mln. Eurų ir sudarė 27 proc. 2014–2020 m. laikotarpiui skirtos paramos. Tačiau mokėjimai dar nepradėti vykdyti. Pagal M04 priemonės veiklos sritį nebuvo patvirtintas nei vienas projektas investicijoms į biodujų gamybą. Pagal M02 priemonę taip pat dar nebuvo patvirtinta paramos dėl konsultacijų susijusiais klausimais.

Siekiant skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą (5C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T16 „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris yra susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“ ir priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“.

37 lentelė. 5C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)	0	0	0	0	81 306 344

Tačiau 2014–2017 m. dar nebuvo baigtas nei vienas projektas, dėl to tikslo rodiklis buvo lygus 0. Atitinkamai, atskirų priemonių produkto rodikliai taip pat dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami 38 lentelėje žemiau.

38 lentelė. 5C tikslinės srities įgyvendinimas

M02 TS 5C					
M02	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)			0	45.882
M02	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)			0	32

M04 TS 5C				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	0	3.002.566	0,0%
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1, 4.3 punktai)	0	8	0,0%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	0	6.005.132	0,0%
M06 TS 5C				
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	0 (12.016.837)	45.180.727	0(27)%
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	0	29	0,0%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	0	75.301.212	0,0%
	03. Paremtų veiksmų skaičius	0 (8)	29	0(28)%
Papildoma informacija				
M02	M02 TS 5C			
	03. Paremtų veiksmų skaičius	0		
M04	M04 TS 5C			
	04. Valdų, gaunančių paramą, skaičius (4.1 punktas)	0		

Nors baigtų projektų dar nebuvo, tačiau 2017 m. pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ buvo patvirtintos 8 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 12 mln. Eurų (įgyvendinus šiuos projektus, bus pasiekta 27-28 proc. atitinkamų rodiklių tikslo). Šiuo metu ŽŪM ir LR energetikos ministerijos užsakymu atliekama studija analizuoja biodujų srities plėtros Lietuvoje galimybes ir ją skatinančius veiksniai, potencialias investavimo, biodujų panaudojimo galimybes. 6.4.2 veiklos srities patrauklumas ir projektų apimtis reikšmingai priklauso nuo atliekamos studijos rezultatų ir jos pagrindu įgyvendinamų papildomų valstybės intervencijų šioje srityje.

Paraiškų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, prisidedančių prie 5C tikslinės srities, nebuvo pateikta. Ūkiai nerodo intereso investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui, o, tuo tarpu teikiamos paraiškos investicijoms į ūkio produktų gamybą ir apdorojimą (remiamos pagal tą pačią veiklos sritį) yra ekonomiškai patrauklesnės. Papildomai atsižvelgiant į tai, kad 2007–2013 m. laikotarpiu norinčių investuoti į atsinaujinančių energijos išteklių ūkio reikmėms gamybą taip pat nebuvo sulaukta, tikimybė, kad šios priemonės rodikliai bus pasiekti, yra nedidelė.

Pagal 5C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis paremtų projektų, kurie skirti biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių, skaičių.

39 lentelė. 5C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“	S009. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)	0	29	0,0%

2014–2017 m. laikotarpiu jo pasiekimas buvo lygus 0. Atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu 03. Paremtų veiksmų skaičius, taigi šio specifinio rodiklio vertėtų atsisakyti.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas (5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritys: tiesiogiai – 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto); netiesiogiai – 10.01 „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (80 proc. paremto ploto), 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto), 10.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ (100 proc. paremto ploto), 10.07 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ (50 proc. paremto ploto), 10.10 „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ (50 proc. paremto ploto) ir 10.11 „Dirvožemio apsauga“ (50 proc. paremto ploto);
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iki 2017 m. pab. pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo nedidelis – bendra **patvirtintos paramos** dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 7 proc., o **išmokėtos** – 2 proc. Tačiau, lyginant su praėjusiais metais, kuomet ir patvirtinta, ir išmokėta parama siekė vos 0,4 proc., pastebima pažanga.

40 lentelė. 5D tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5D TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.	
	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	M01	139.383	0	819.032	0%	
	2014–2017 m.	Tikslas 2023 m.	M02	182.044	182.044	275.294	66,1%
	0,86%	6,32%	M10	268.352	268.352	23.348.212	1,1%
			M16	0	0	1.503.669	0%

Parama buvo patvirtinta pagal tris, o išmokėta – pagal dvi priemones. Lyginant su 2016 m., pastebima pažanga įgyvendinant M02 priemonę – praeitais metais ji dar nebuvo pradėta įgyvendinti, o 2017 m. įgyvendinimo lygis siekia 66 proc. Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį patvirtintas vienas parodomasis projektas, kuriam patvirtinta 139 tūkst. Eur parama (arba 17 proc. programoje šiai veiklos sričiai skirtos paramos), tačiau lėšos dar nebuvo išmokėtos. Tuo tarpu M16 priemonė dar nebuvo pradėta įgyvendinti – nebuvo pateikta paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo.

Siekiant mažinti žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį (5D TS), numatytas **tikslo rodiklis** T18 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“.

41 lentelė. 5D tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0%	0%	1,19%	0,86%	6,32%

2014–2017 m. buvo paremtas 23.583 ha³³ žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2.742.560 ha. Vadinas, 2017 m. paremto žemės ploto, kuriame mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis, procentinė dalis sudarė 0,86 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 metams suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2017 m. buvo pasiekta vos 14 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Be to, lyginant su praėjusiais metais, šis pasiekimas dar sumažėjo. Siekiant padidinti programos indėlį mažinant ŠESD kiekį, suplanuota nauja M10 priemonės veikla „Ražienų laukai per žiemą“.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami 42 lentelėje žemiau.

42 lentelė. 5D tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	0 (139.383)	819.031,76	0(17)%
M02	M02 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0 (182.044)	275.294	0 (66)%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0 (636)	195	0 (326)%
M10	M10 TS 5D (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	169.388	23.348.212	0,7%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha) (pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas)	1.927	74.000	2,6%
M16	M16 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0	1.503.669	0,0%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 5C			
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.2 punktas)	0 (1)		
M02	M02 TS 5C			
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	0 (636)		
M10	M10 TS 5C			
	07. Paremtų sutarčių skaičius	289		
M16	M16 TS 5C			
	017. Paremtų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	0		

2014–2017 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemones (M01 ir M02) nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau tam tikra pažanga buvo pasiekta. Patvirtintas vienas projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, kuriam skirta daugiau kaip 139 tūkst. Eurų (17 proc. programoje suplanuotų viešųjų išlaidų). Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 66 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 636 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai. Tai daugiau nei 3 kartus viršija planuotą paramos konsultacijoms gavėjų skaičių. Paminėtina, kad šie projektai dar neįgyvendinti ir laikotarpis, per kurį galima panaudoti patvirtintą paramą, dar nesibaigęs. Todėl rodikliai dar nėra pasiekti. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ nebuvo pateikta paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities

³³ Tiesiogiai prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo buvo prisidedama 1.927 ha plote, kuris paremtas pagal M10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“, o netiesiogiai buvo prisidedama 21.657 ha plote, kuris paremtas pagal kitas M10 priemonės veiklos sritis.

įgyvendinimo (visos pateiktos paraiškos buvo skirtos smulkių ūkių žemės ūkio gamybai ir konkurencingumui didinti, t. y., prisideda prie 2A tikslinės srities, arba alternatyvių veiklų kaime plėtojimui, t. y., prisideda prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo).

2017 m. buvo paremtos 289 paraiškos, skirtos išsipareigojimų pagal M10 priemonės veiklą 10.1.2 „Specifinių pievų tvarkymas“ įgyvendinimui, o pagal šias paraiškas paremtas plotas siekė 1.927 ha. Atsižvelgiant į tai, kad Programoje numatytas metinis remiamo ploto tikslas siekia 74 tūkst. ha, 2017 m. buvo įgyvendinta tik 2,3 proc. tikslo. Tikėtina, kad prie 5D TS prisidedantis plotas turėtų išaugti pradėjus įgyvendinti naujai suplanuotą veiklą

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas (5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.1 „Miško veisimas“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritys: tiesiogiai 10.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto); netiesiogiai – 10.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ (50 proc. paremto ploto), 10.04 „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ ir 10.05 „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“: netiesiogiai prisideda abi veiklos sritys - 12.1. „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ ir 12.2. Parama „Natura 2000“ miškuose..

2014–2017 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

43 lentelė. 5E tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“						
5E TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	M02	274	274	137.647	0,2%
	2014–2017 m.	M08	26.133.908	18.657.900	88.625.841	21,1%
	Tikslas 2023 m.	M10	932.578	932.578	15.961.687	5,8%
	1,07%					
	1,84%					

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 27.066.760 Eurų ir sudarė 26 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos paramos suma siekė 19.590.753 Eurų ir sudarė 19 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. 2017 m. buvo pirmieji metai, kai pradėta įgyvendinti M02 priemonė, nors jai išmokėta tik 0,2 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonę – jos įgyvendinimo lygis siekė 21 proc.

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje (5E TS), numatytas **tikslo rodiklis T19** „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“ susijęs su priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ produkto rodikliu „Mišku apželdintos žemės plotas (ha)“ bei priemonės M10 veiklos 10.1.3 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ produkto rodikliu „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis“.

44 lentelė. 5E tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
5E	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	0%	0%	0,50%	1,07%	1,84%

2014–2017 m. pagal šias priemones buvo paremtas 28.100 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo. Paminėtina,

kad prie anglies dioksido sekvestracijos stiprinimo netiesiogiai prisideda ir priemonės M08 veiklos sritys 8.3 ir 8.4, kelios priemonės M10 veiklos bei priemonė M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“. 2017 m. paremtas plotas, kuriame buvo netiesiogiai prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, siekė 25.231 ha. Bendras – tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis – remiamas plotas siekė 53.331 ha. Remiantis Programoje pateiktais su kontekstu susijusiais rodikliais, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2.742.560 ha, o miško ir kitos miškingos žemės plotas – 2.249.000 ha. Iki 2017 m. pabaigos paremtas 36.578 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 1,07 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Lyginant su 2023 metams suplanuota rodiklio reikšme pastebėtina, kad buvo pasiekta 58 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Didžiąją šio rodiklio pasiekimo dalį sudaro tęstiniai mokėjimai už 2007–2013 m. KPP paramos lėšomis įveisto miško ploto palaikymą. Tikėtina, kad baigus remti tęstinius išpareigojimus, rodiklio pasiekimas gali sumažėti. Kita vertus, išaugs naujai 2014–2020 m. KPP lėšomis įveisto miško plotas ir jo išlaikymui skirtos išmokos. Be to, buvo suplanuota nauja M10 priemonės veikla „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, kurios įgyvendinimas padidins žemės ūkio paskirties žemės plotus, prisidedančius prie 5E TS tikslo rodiklio.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami 45 lentelėje žemiau.

45 lentelė. 5E tikslinės srities įgyvendinimas

M02 TS 5E				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M02	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0(274)	137.647	0(0,2)%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0(3)	95,00	0(3)%
M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M08	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (tik naujai apželdinamam mišku plotui skirtos viešosios išlaidos) (Eur) (8.1 punktas)	2.335.882	88.625.841	12,1%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (jau anksčiau mišku apželdintam plotui skirtos viešosios išlaidos, įskaitant pagal 2007-2013 m. KPP) (Eur) (8.1 punktas)	8.379.799		
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (tik naujai mišku apželdintas žemės plotas pagal 2014–2020 m. KPP paraišką) (8.1 punktas)	2.031	35.058	69,7%
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (jau anksčiau mišku apželdinto ploto palaikymui) (8.1 punktas)	22.394		
M10 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M10	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (10.1 punktas)	719.512	15.961.687	4,5%
	Produkto rodikliai	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis (10.1 punktas)	2.831	20.000	14,2%
Papildoma informacija				
M02 TS 5E				
M02	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	0 (3)		
M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)				
M08	O4. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (tik naujai paramą miško įveisimui gavusiųjų skaičius) (8.1 punktas)	383		
	O4. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (paramos gavėjų, kuriems mokamos kasmetinės išmokos už jau įveistą mišką, skaičius) (8.1 punktas)	3.048		
M10 TS 5E				
M10	O7. Paremtų satarčių skaičius (10.1 punktas)	293		

2014–2017 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau pagal priemonei patvirtintą paramą (kuri siekia vos 0,2 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3 žemės ar miškų valdytojai (tai sudaro vos 3 proc. tikslo).

2014–2017 m. paramą miško įveisimui gavo 383 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 2.031 ha. Jiems išmokėta daugiau nei 2,3 mln. Eurų paramos. Paminėtina, kad paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė daugiau nei 3 tūkst. valdų³⁴. Anksčiau mišku apželdintos žemės plotas siekė daugiau nei 22 tūkst. ha. Iki 2017 m. pabaigos naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 0,09 proc. bendro miško ir kitos miškingos žemės ploto, esančio Lietuvoje. Įtraukus jau anksčiau mišku apželdintos žemės plotą, už kurį mokamos kasmetinės išmokos, paramos lėšomis mišku apželdintas plotas išaugo iki daugiau nei 22 tūkst. ha ir sudarė 1,09 proc. viso miškininkystės paskirties žemės ploto Lietuvoje.

Tiesiogiai prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje taip pat prisidėjo veiksmai, skirti ekstensyviai šlapynių tvarkymui pagal M10 priemonės 10.1.3 veiklą. 2017 m. parama buvo skirta pagal 293 paraiškas, pagal kurias ekstensyvaus tvarkymo veiksmai buvo vykdomi 2.831,5 ha plote. Iš viso šiems veiksams skirtos 719,5 tūkst. Eurų viešosios išlaidos turėjo tiesioginės įtakos anglies dvideginio koncentracijai dirvožemyje.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

³⁴ 198 valdos mišką įveisė pasinaudodami 2014–2020 m. KPP priemonės M08 parama, o 2.850 mišką buvo įveisę dar 2007–2013 m. KPP lėšomis.

1.7 6 PRIORITETAS. EKONOMINĖS PLĖTROS IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES SKATINIMAS

Programos **šeštasis prioritetas (P6)** skirtas **socialinės įtraukties skatinimui**, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **6A:** veiklos įvairinimo, **mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo**, taip pat **darbo vietų kūrimo** palengvinimas;
- **6B:** **vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas**;
- **6C:** **prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas**, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2017 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. 2017 m. buvo baigti pirmieji 5 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslui kaime, paramą gavę pagal 2014–2020 m. KPP. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse – įgyvendinta 1.940 projektų. Jais daugiausia investuota į privačios infrastruktūros gerinimą, keičiant asbestinių stogų dangas. Įgyvendintas 1 vietinių kelių infrastruktūros gerinimo projektas, kurio metu rekonstruota 1,9 km kelių. 2017 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojosi geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 68.978 asmenis (arba 6,6 proc. visų kaimo gyventojų).

Paminėtina, kad 2014–2017 m. buvo išmokėta parengiamoji parama vietos plėtros strategijoms (toliau – VPS) parengti bei atrinktos 49 vietos veiklos grupės (toliau – VVG) (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir EJŪŽF). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1.075.726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2017 m. šioms VVG buvo patiektos 187 paraiškos vietos projektams, iš kurių VVG atrinko ir patvirtino 27 projektus, tačiau nei vienas jų dar nebuvo baigtas.

2014–2017 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 137.450.928 Eurų ir sudarė 47 proc. visam programavimo laikotarpiui prioritetui skirto finansavimo.³⁵ Iki 2017 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20.133.766 Eurų ir sudarė 7 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

³⁵ 2014–2020 m. 6 prioriteto įgyvendinimui skirta 290.289.980.

Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas (6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ ir veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal dvi iš trijų prisidedančias priemones.

46 lentelė. 6A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)		M01	80.185	28.102	2.936.679	0,96%
	2014–2017 m.	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	917.647	0,00%
	6	2.055	M06	4.334.429	925.308	96.959.325	0,95%

Patvirtintos paramos suma iš viso siekė 4.414.614 Eurų ir sudarė 4,4 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos³⁶. Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 80.185 Eurų suma ir ji buvo 8 proc. didesnė nei 2016 m. Šios paramos lėšomis vykdomi mokymai skirti ne žemės ūkio verslų plėtrai kaimo vietovėse, pavyzdžiui, saulės, vėjo ir geoterminės energijos sistemų panaudojimui bei bioenergijos (biodujų) gamybai žemės ūkyje. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 4.334.429 Eurų. Šiai priemonei patvirtintos paramos suma buvo 7 kartus didesnė nei praėjusiais metais. Pagal priemonę M02 paraiškų ir paramos konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais dar nebuvo patvirtinta.

Iki 2017 m. pabaigos išmokėta parama 6A TS siekė 953.409 eurą. Tai buvo pirmieji metai, kuomet 6A tikslinės srities priemonėms buvo išmokėta parama. Priemonei M01 išmokėta 28.102 eurai (suma siekia vos 0,96 proc. programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėti 925.308 Eurai (0,95 proc. skirtos paramos).

Siekiant skatinti veiklos įvairinimą, mažųjų įmonių kūrimą ir plėtrą, taip pat darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse (6A TS), buvo numatytas **tikslo rodiklis** T20 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

47 lentelė. 6A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	0	0	0	7	2.055

2017 m. baigtuose projektuose buvo sukurtos pirmosios 7 darbo vietos (tikslo pasiekimo lygis siekė 0,29 proc.).

³⁶ 2014–2020 m. 6A tikslinės srities įgyvendinimui skirta 100.813.651 Eurai.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami lentelėje žemiau.

48 lentelė. 6A tikslinės srities įgyvendinimas

M01 TS 6A					
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	
M01	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	0 (80.185)	2.936.679	0 (3,8)%	
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	0	45.000	0,0%	
	O2. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	0 (80.185)	2.117.647	0 (3,8)%	
M02 TS 6A					
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	
M02	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0	917.647	0,0%	
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0	655	0,0%	
M06 TS 6A					
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	
M06	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	271.068	96.959.324	0,3%	
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	5	1.069	0,5%	
	O1. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	805.303	136.758.871	0,6%	
Papildoma informacija					
M01 TS 6A					
M01	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	0 (2)			
M06 TS 6A					
M06	O3. Veiksmų, kuriais remiama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse ir ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra, skaičius (6.2, 6.4. punktai)	5			

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo patvirtinti 2 projektai. Jiems patvirtinta 80.185 Eurų parama, tačiau iki 2017 m. pab. jie dar nebuvo užbaigti. Parodomųjų ar informavimo veiklų projektų pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2 dar nebuvo patvirtinta.

Taip pat dar nebuvo patvirtintų paraiškų ir pagal konsultavimo priemonę M02. MVĮ susidomėjimas konsultavimo paslaugomis yra mažas – per du paraiškų rinkimus (2016 ir 2017 m.) gauta 12 MVĮ paraiškų konsultavimo paslaugoms gauti.

2014–2017 m. pagal priemonę M06, buvo paremti 5 ūkio subjektai, kurie gavo paramą ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžia ir vystymui. Visi 5 projektai buvo įgyvendinti pagal priemonės veiklą 6.4.1. Projektams skirtos viešosios išlaidos sudarė 271.068 Eurus (vos 0,6 proc. tikslo). Bendra įgyvendintų projektų investicijų suma siekė 805.303 Eurus. Tai reiškia, jog projektų vykdytojai aktyviai prisidėjo prie projektų įgyvendinimo nuosavomis lėšomis. Visgi bendras rodiklio pasiekimo lygis rodo, kad priemonės įgyvendinimas nevyksta pakankamai sklandžiai – paraiškų vertinimas, atranka, sutarčių pasirašymas vyko lėčiau nei planuota. Nors bendra paklausa paramai pagal šią veiklą yra didelė (pateiktos 483 paraiškos daugiau nei 67 mln. Eurų sumai), iki 2017 m. pab. patvirtinti tik 28 projektai, kuriems skirta 3,8 mln. Eurų parama. Pagal kitą verslo kaime pradžia skirtą priemonės M06 veiklos sritį 6.2 baigtų projektų dar nebuvo. Tai nauja 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinama priemonė, kuria teikiama vienodo dydžio (40 tūkst.) parama verslo pradžia naujiems ūkio subjektams. 2016 m. ir 2017 m. organizuotų dviejų kvietimų metu pateiktų paraiškų kokybė buvo žema, daug jų atmesta, nes neatitiko tinkamumo reikalavimų. Iki 2017 m. pab. patvirtintos 23 paraiškos 0,5 mln. Eurų paramai.

Pagal 6A tikslinę sritį buvo numatyti aštuoni specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramos gavėjų skaičių pagal projektų veiklos sritis (paslaugas, pramonę, prekybą ir kitas).

49 lentelė. 6A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“	SO10.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.2)	0	150	0,0%
	SO10.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.2)	0	62	0,0%
	SO10.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.2)	0	239	0,0%
	SO10.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.2)	0	125	0,0%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	SO11.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.4.1)	0	150	0,0%
	SO11.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.4.1)	0	70	0,0%
	SO11.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.4.1)	5	153	3,3%
	SO11.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.4.1)	0	120	0,0%

Visi iki 2017 m. pabaigos pagal priemonės M06 veiklos sritį 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinti projektai buvo vykdomi paslaugų sektoriuje.

Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas (6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritys 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – regioninis planavimas; parama asbestinių stogų dangos keitimui; parama vietiniams keliams) ir 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ (parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – regioninis projektų planavimas; tradicinių amatų centrų plėtra);
- M19 „LEADER“.

Iki 2017 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal abi prie 6B tikslinės srities prisidedančias priemones (tačiau dar ne pagal visas šių priemonių veiklos sritis ir veiklas³⁷).

50 lentelė. 6B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6B TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2017 m.	Tikslas 2023 m.					
	Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius		M07	19.220.602	9.266.483	71.679.578	12,9%
	68.978	150.000					
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)						
	102,3%	100%					
	Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis)		M19	109.384.512	6.978.676	113.365.552	6,2%
	1 075 026	1.051.768					
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)						
	6,56%	14,26%					
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)						
	0	960					

2014–2017 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 128.605.114 Eurų ir sudarė 69 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.³⁸ Patvirtintos paramos suma, lyginant su praėjusiais metais, beveik nepadidėjo. Iki 2017 m. išmokėtos paramos suma siekė 16.245.159 Eurų ir sudarė 8,8 proc. skirtų lėšų (lyginant su praėjusiais metais, išaugo daugiau nei 5 proc. punktais). Europos Komisijai deklaruotos paramos suma siekė 12.344.967 Eurų ir sudarė 6,7 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos.

³⁷ Parama dar nebuvo patvirtinta pagal 2 veiklas – 7.6.1 Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį ir 19.2 VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas, o išmokėta lėšų dar nebuvo pagal 4 veiklas – pirmąsias dvi ir 7.2.1 Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą bei 19.2 Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS.

³⁸ 2014–2020 m. 6B tikslinės srities įgyvendinimui skirta 185.045.130 Eurų.

Didžioji pagal tikslinę sritį išmokėtų lėšų dalis buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą (pagal 7.2 veiklos sritį), konkrečiai – vietinės reikšmės viešiesiems keliams ir gatvėms tiesti ar rekonstruoti (daugiau nei 5,4 mln. Eurų) bei asbestinių stogų dangos keitimui (daugiau nei 2,8 mln. Eurų). Pagal priemonę M19 „Parama LEADER programos vietos plėtrai“ daugiausia lėšų išmokėta VVG veiklai bei VVG teritorijos gyventojų aktyvumui skatinti (beveik 3 mln. Eurų). Paminėtina, kad iki 2017 m. pab. dar nebuvo išmokėta lėšų pagal regioninio planavimo būdu įgyvendinamas M07 priemonės veiklas – 7.2.1 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ bei 7.6.1 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“, tačiau sudaryti projektų prioritetai ir rezerviniai sąrašai, buvo vykdomas paramos paraiškų rinkimas, metų pabaigoje įvyko du projektų atrankos komitetų posėdžiai. 2017 m. pabaigoje parama buvo skirta 30 projektų už 4,3 mln. Eur. Taip pat dar nebuvo išmokėta lėšų vietos projektų įgyvendinimui pagal VPS (19.2 veiklos sritį), tačiau parama jiems jau buvo patvirtinta. 2017 m. prasidėjo 19.3 veiklos srities, skirtos VVG bendradarbiavimui, įgyvendinimas – patvirtintos įgyvendinimo taisyklės, tačiau lėšos jai dar nebuvo patvirtintos ir išmokėtos.

Siekiant skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse (6B TS), numatyti trys **tikslo rodikliai**.

51 lentelė. 6B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
6B	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0%	102,3%	102,3%	100%
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0,01%	0,28%	6,56%	14,26%
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	0	0	0	0	960

Tikslo rodiklis T21 „Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER“ produkto rodikliu „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“. Iki 2016 m. pabaigos gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje siekė 1.075.026 žmones ir apėmė visus Lietuvos kaimo vietovių bei kelių mažų miestelių gyventojus. Dėl to rodiklis viršija 100 procentų ir jo pasiekimas lygus 102,3 proc. Atskiros VVG atstovauja nuo 6.300 (Kazlų Rūdos VVG) iki 95.000 (Vilniaus r. VVG) kaimo gyventojų. Vidutinis teritorijos, kuriai atstovauja VVG, kaimo gyventojų skaičius siekia 21.000.

Tikslo rodiklis T22 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius“. 2014–2017 m. dėl įgyvendintų projektų geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra naudojosi 68.978 gyventojai, kurie sudarė 6,56 proc. bendro Lietuvos kaimo gyventojų skaičiaus. Paramos lėšomis buvo prisidėta prie vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimo, atnaujinant nedidelio masto infrastruktūrą – šalinant kenksmingas sveikatai asbesto medžiagas bei rekonstruojant ir gerinant vietinės reikšmės kelius. Iki 2017 m. pabaigos buvo pasiekta 46 proc. tikslo rodiklio reikšmės, suplanuotos 2023 metams.

Tikslo rodiklis T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu. Iki 2017 m. pabaigos tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti, nes pagal šią priemonę dar nebuvo baigtų įgyvendinti vietos projektų. Iš viso pagal vietos plėtros strategijas darbo vietoms kurti numatyta skirti 75 proc. vietos projektams įgyvendinti suplanuotų lėšų. Pagal patvirtintose vietos plėtros strategijose numatytus tikslo rodiklius planuojama sukurti 1 400 naujų darbo vietų.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2017 m. pab. pateikiami 51 lentelėje žemiau.

52 lentelė. 6B tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6B	2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)			
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	3.478.704	71.679.578	4,9%
	M07 TS 6B			

Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į nedidelio masto infrastruktūrą, įskaitant investicijas į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymą, skaičius (7.2 punktas)	1.940	7.000	27,7%
	03. Veiksmų, kuriais remiamos studijos / investicijos, susijusios su kaimo kultūriniu ir gamtiniu paveldu, įskaitant didelės gamtinės vertės vietas, skaičius (7.6 punktas)	5	45	11,1%
	015. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	68.978	150.000	46,0%
M19 TS 6B				
Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M19	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	430.287	500.000	86,1%
	02. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)	0 (842.562)	88.375.082	0 (0,95)%
	02. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)	0	2.896.200	0,0%
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)	0 (2.990.565)	22.093.769	0 (13,5)%
	018. Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	1.075.726	1.051.768	102,3%
	019. Atrinktų VVG skaičius	49	50	98,0%
	Papildoma informacija			
M07 TS 6B				
M07	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	8.745.683		
	01. Viešosios investicijos (Eur) (7.1, 7.6 punktai)	471.662		

2014–2017 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo paremti 1.940 veiksmai į mažos apimties infrastruktūrą, kuriems skirtos viešosios investicijos siekė daugiau nei 3 mln. Eurų. Beveik visi baigti įgyvendinti projektai buvo skirti privačiai infrastruktūrai gerinti, t. y. asbestinių stogų dangos keitimui, ir tik 1 projektas – vietinių kelių gerinimui. Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 buvo įgyvendinti 5 projektai, skirti tradicinių amatų centrų plėtrai, o jiems skirtos viešosios išlaidos siekė beveik 472 tūkst. Eurų. Įgyvendinant tradicinių amatų centrų plėtros projektus, daugiausia lėšų buvo skirta naujai įrangai įsigyti – šios investicijos buvo vykdomos visuose 5 projektuose (įsigijami baldai, kompiuterinė technika, įrankiai, specifinė amatų įranga, pvz. audimo staklės, keramikos, molio dirbimo įranga). 2 iš 5 projektų buvo vykdomi statinių rekonstravimo ir kapitalinio remonto darbai (pvz. dvaro sodybos rūsio rekonstravimas). 2 iš 5 projektų dalis išlaidų taip pat dar buvo skirta priemonėms edukaciniams užsiėmimams vykdyti bei demonstravimui įsigyti (pvz. mobilieji scenai įrengti). Bendra abiem veiklos sritims (7.2 ir 7.6) skirta viešųjų išlaidų suma siekė beveik 3,5 mln. Eurų, o bendrų investicijų suma – daugiau nei 8,7 mln. Eurų, taigi projektams buvo pritrūkta daugiau nei 5,2 mln. Eurų privačių investicijų. Įgyvendintų projektų, kurie buvo skirti asbestinių stogų dangos keitimui bei vietinių kelių rekonstrukcijai, naudą pajuto beveik 69 tūkst. kaimo gyventojų. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Iki 2017 m. pab. pagal priemonės M07 veiklas, įgyvendinamas regioninio planavimo būdu (7.2.1 veiklą, skirtą viešiesiems pastatams, paslaugų infrastruktūrai, vietinėms vandens tiekimo sistemoms bei, 7.6.1 veiklą, skirtą investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį), įgyvendintų projektų dar nebuvo. Tačiau 2017 m. buvo atliekamas projektinių pasiūlymų vertinimas, sudaryti prioritetai ir rezerviniai projektų sąrašai, Projektinių pasiūlymų vertinimas užtruko ilgiau nei planuota dėl didelio projektinių pasiūlymų kiekio, prastos jų kokybės, didelio darbo krūvio, tenkančio NMA teritoriniams skyriams. Nuo 2017 m. gegužės iki spalio mėnesio buvo renkamos paramos paraiškos. Pagal 7.2.1 veiklą patvirtinti 2 projektai 321.797 Eurų paramai.

Siekiant spręsti kaimo vietovių problemas ir įgyvendinti iniciatyva „iš apačios į viršų“ grįstą požiūrį įgyvendinant priemonę M19, dar iki 2017 m. pradžios buvo atrinktos 49 Vietos veiklos grupės (toliau – VVG), kurios parengė LEADER vietos plėtros strategijas (toliau – VPS)³⁹. Šios VVG yra atsakingos už vietas

³⁹ Programoje planuota atrinkti 50 VVG, tačiau kelios ankstyvesniu laikotarpiu veikusios VVG dėl reglamentų reikalavimų apsigūgė ir galutinis VVG skaičius siekia 49.

projektų vykdytojų pateiktų projektų atranką. Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo baigta, o jai skirta viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. Eurų (86 proc. tikslo). Patvirtintų kaimo vietovių VPS įgyvendinimo teritorija apima 100 proc. kaimo vietovių. Iš visų (49) patvirtintų VPS 46 yra viensektorės kaimo vietovių VPS (finansuojamos iš EŽŪFKP ir valstybės biudžeto) ir 3 yra dvisektorės – kaimo vietovių ir žuvininkystės – VPS (bendrai finansuojamos iš EŽŪFKP, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) ir valstybės biudžeto). Vienai VPS įgyvendinti skirtos paramos suma siekia nuo 1 mln. iki 5 mln. Eurų ir buvo apskaičiuota pagal iš anksto nustatytą metodiką. Iš viso pagal patvirtintas VPS suplanuota įgyvendinti 2.067 EŽŪFKP vietos projektus ir 32 dvisektorius vietos projektus (kartu su EJRŽF). Vidutinė suplanuota paramos suma vietos projektui įgyvendinti siekia 42.000 Eurų.

Pagal patvirtintas VPS 2017 m. buvo renkamos paraiškos vietos plėtros projektams, vykdoma jų atranka ir pradedamas įgyvendinimas. Vietos plėtros projektų įgyvendinimui parama yra skiriama pagal 19.2 veiklos sritį. Vietos projektams įgyvendinti VPS patvirtinta suma siekia 86,89 mln. Eurų (98 proc. programoje suplanuotos paramos). Iki 2017 m. pabaigos buvo pateikta 290 paraiškų projektams pagal VPS įgyvendinti, patvirtinti 27 projektai, kuriems skirta 842.562 Eurų parama (0,97 proc. VPS strategijoms pavirtintos paramos). 3 iš 27 projektų yra įgyvendinami dvisektorės (kaimo vietovių ir žuvininkystės) VVG. Daugelis patvirtintų projektų yra skirti jaunimui, dalimi jų – investuojama į kaimo vietovių infrastruktūrą, taip pat – kuriamos darbo vietos.

2017 m. dar nebuvo įgyvendintų ar patvirtintų projektų pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui. Tačiau 2017 m. prasidėjo pačios veiklos srities įgyvendinimas – patvirtintos jos įgyvendinimo taisyklės, įgyvendinti 4 kvietimai teikti paraiškas, suorganizuoti 2 projektų atrankos komiteto posėdžiai, tačiau sprendimai skirti paramą priimti jau 2018 m. (patvirtinti 2 projektai). Pagal šią veiklos sritį remiami VVG teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektai. Priemonės įgyvendinimą apsunkino kelios priežastys: visų pirma, VVG pirmaisiais programos įgyvendinimo metais daugiausia buvo užimtos veiklomis, susijusiomis su VPS rengimu; antra, bendradarbiavimo projektai VVG nėra privalomi; trečia, VVG neturėjo lėšų, reikalingų prisidėti prie projekto įgyvendinimo (paramos intensyvumas buvo 80 proc.); ketvirta, skyrėsi bendradarbiavimo projektų finansavimo sąlygos, projektų atrankos modeliai tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse narėse, nustatytos kaimo VVG ir miestų bei žuvininkystės sektoriaus VVG, kas apsunkina jų bendradarbiavimo galimybes ir procedūras. Siekiant spręsti šias problemas, 2017 m. buvo įgyvendinti keli veiksmai – inicijuotas Programos pakeitimas, pagal kurį padidintas paramos intensyvumas bendradarbiavimo projektams, ministerijos iniciatyva suorganizuota tarptautinė VVG konferencija „Tinklaveika veikia“, subūrusi apie 200 VVG iš 13 valstybių. Šios veiklos prisidėjo prie didesnio teikiamų paraiškų skaičiaus.

Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinėms organizacijoms, verslo subjektams, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta beveik 3 mln. Eurų, kas siekia 13,5 proc. iš visos šiai veiklai skirtos paramos.

Pagal 6B tikslinę sritį buvo numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys pakeistų asbestinių dangų stogų skaičių, regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičių bei rekonstruotų kelių ilgį.

53 lentelė. 6B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“	SO12.2. Pakeistų asbestinių dangų stogų skaičius (M07.2)	1.939	6.750	28,7%
	SO12.1. Regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius (M07.2)	0	180	0,0%
	SO12.3. Rekonstruotų kelių ilgis, km (M07.2) ⁴⁰	1,9	100	1,9%

⁴⁰ Rodiklis skaičiuojamas pagal pareiškėjo Lietuvos automobilių kelių direkcija įgyvendintų projektų rezultatus.

Atsižvelgiant į priemonių M07 ir M19 atskirų veiklos sričių įgyvendinimo pažangą, 2017 m. pradėti įgyvendinti 2 specifiniai rodikliai – įgyvendinus asbestinių dangų stogų keitimo projektus, pakeisti 1.939 stogai, o įgyvendinus 1 kelių projektą – rekonstruota 1,9 km kelių. Regioninio planavimo būdu dar nebuvo baigtų projektų (patvirtintos 2 paraiškos).

Plaćiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra (6C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plaćiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

2014–2017 m. pagal 6C tikslinę sritį buvo **patvirtinta** visa šios tikslinės srities įgyvendinimui skirta paramos dalis – 4.431.200 Eurai. Investicijos į plaćiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e-valdžios paslaugas, buvo vykdomos, įgyvendinant vieną projektą, kuriam ir patvirtinta visa tikslinei sričiai numatyta paramos suma. Iki 2017 m. pab. pagal 6C tikslinę sritį **išmokėtos paramos** suma siekė 2.935.198 Eurais ir sudarė 66 proc. viso šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Europos Komisijai deklaruota 719.598 Eurų suma.

54 lentelė. 6C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“						
6C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2017 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	M07	4.431.200	2.935.198	4.431.200	66%
			2014–2017 m.	Tikslas 2023 m.		
			0%	1,90%		

Siekiant didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų kaimo vietovėse, skatinti naudojamą technologijomis ir gerinti jų kokybę (6C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T24 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plaćiajuosčio interneto infrastruktūra), skaičius“.

55 lentelė. 6C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Tikslas 2023 m.
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0%	1,90%

Iki 2017 m. pabaigos šis tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti, nes pagal veiklos sritį 7.3 vykdomas projektas dar nebuvo užbaigtas.

Paminėtina, kad pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomas antrasis projekto „Plaćiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra kaimo vietovėse“ etapas (PRIP-2). Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432 objektai, o iš 399 iš jų operatoriai jau teikia paslaugas. Įgyvendinant PRIP-2, planuojama prie plaćiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungti 400 objektų bei nutiesti 340 km šviesolaidinių linijų.⁴¹ Baigus prijungti visus papildomus objektus prie plaćiajuosčio ryšio tinklų, ryšio operatoriai galės prijungti turimą savo prieigos infrastruktūrą ar kurti naują ir teikti plaćiajuosčio ryšio paslaugas kaimiškiose vietovėse. Rengiantis ir įgyvendinant antrąjį projekto etapą, buvo nustatyta, kad poreikis plaćiajuosčio ryšio paslaugoms išlieka didelis, o galimybės prie jo prisijungti dar daug kur nėra. Papildomai pateikta daug prašymų dėl žemės ūkio sektoriaus objektų prijungimo prie plaćiajuosčio ryšio infrastruktūros.

2017 m. Europos Komisijos sprendimu buvo patvirtinta PRIP-2 projekto Valstybės pagalbos schema, kuri buvo reikalinga pradėti projekto įgyvendinimą. Patvirtinus šią schemą, 2017 m. liepos mėn., projektas buvo

⁴¹ Detalesnė informacija adresu: <https://www.nma.lt/index.php/naujienos/darbai-placiajuosciam-rysiui-plesti-tesiami/11154>.

pradėtas įgyvendinti ir iki 2017 m. pab. jam išmokėta 2.935.198 Eurų suma. Tačiau **produkto rodikliai** bus pasiekti tik jį užbaigus.

56 lentelė. 6C tikslinės srities įgyvendinimas

M07 TS 6C					
Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	
M07	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	0 (4.431.200)	4.431.200	0 (100)%	
	Produkto rodikliai		2017 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O15. Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra	0	20.000	0,0%	
	O3. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e. valdžios paslaugas, skaičius (7.3 punktas)	0	0 (1)	0 (100)%	

Pagal 6C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičių. Planuojama, kad įgyvendinus pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomą projektą prijungtų objektų skaičius turėtų siekti 400.

57 lentelė. 6C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2017 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“	SO13. Objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičius (M07.3)	0	400	0,0%

1.8 VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMO (ORIENTYRŲ PASIEKIMO) SITUACIJA

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2018 m. planuojamos pasiekti tarpinės reikšmės (orientyrai) ir 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Europos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 215/2014 6 straipsnyje teigiama, kad **prioriteto orientyrai arba siektinos reikšmės laikomi pasiektais**, jei visi į veiklos rezultatų planą įtraukti rodikliai 2018 m. pabaigoje atitinka bent 85 proc. orientyro reikšmės, o 2023 m. pabaigoje – bent 85 proc. siektinos reikšmės. Jei į veiklos rezultatų planą įtraukti trys ar daugiau rodiklių, prioriteto orientyrai ar siektinos reikšmės laikomi pasiektais, jei visų rodiklių, išskyrus vieną, pasiektos reikšmės sudaro bent 85 proc. orientyro reikšmės arba siektinos reikšmės, o vieno likusio rodiklio pasiekta reikšmė turi būti ne mažesnė nei 75 proc. **Prioriteto orientyrai ar siektinos reikšmės laikomi nepasiektais**, jei: 1) į veiklos rezultatų planą įtraukti ne daugiau nei du rodikliai ir nepavyksta pasiekti bent 65 proc. orientyro reikšmės 2018 m. pabaigoje ar siektinos reikšmės 2023 m. pabaigoje; 2) į veiklos rezultatų planą įtraukti daugiau nei du rodikliai ir nepavyksta pasiekti nors dviejų rodiklių bent 65 proc. orientyro reikšmės 2018 m. pabaigoje ir nors dviejų rodiklių bent 65 proc. siektinos reikšmės 2023 m. pabaigoje.

Orientyrų ir siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis, ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 papildomas rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Detalesnė informacija apie prioritetams numatytus rodiklius, orientyrus ir siektinas reikšmes bei 2017 m. pabaigoje pasiektus rezultatus pateikiama lentelėse, kurių pirmojoje nurodomi veiklos plano rodikliai, o antrojoje – papildomi rodikliai.

58 lentelė. Veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2017 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m.	Pasiekta reikšmė 2016 m.	Pasiekta reikšmė 2017 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2017 m., proc.	Orientyras 2018 m., proc.	Orientyro absoliučioji reikšmė	Orientyro įgyvendinimo lygis 2017 m., proc.
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	Bendros viešosios išlaidos (P2) (Eur)	608.644.453	129.729.015	263.707.578	43%	35,00%	213.025.558	124%
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) + Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)	6.500	1.155	2.398	37%	35,00%	2.275	105%
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą,	Bendros viešosios išlaidos (P3) (Eur)	163.519.067	5.700.246	20.979.086	13%	25,00%	40.879.767	51%

KPP 2014–2020 m. 2014–2017 metais įgyvendinimo ataskaita

įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)	605	160	207	34%	30,00%	182	114%
	Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)	1.450	0	402	28%	65,00%	943	43%
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Bendros viešosios išlaidos (P4) (Eur)	578.117.171	212.787.182	341.102.997	59%	50,00%	289.058.586	118%
	Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A TS) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B TS) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C TS)	299.300	276.273	237.860	79%	80,00%	239.440	99%
P5: skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)	178.900.558	9.295.934	20.041.148	11%	35,00%	62.615.195	32%
	Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas,	129.058	60.017	29.183	23%	35,00%	45.170	65%

	kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D TS)							
	Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)	37	0	0	0%	15,00%	6	0%
P6: skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	Bendros viešosios išlaidos (P6) (Eur)	290.789.480	2.366.715	13.840.027	5%	25,00%	72.697.370	19%
	Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)	7.046	869	1.945	28%	25,00%	1.762	110%
	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)	1.051.768	1.075.826	1.075.826	102%	100,00%	1.051.768	102%

Žalia spalva pažymėtos tų rodiklių reikšmės, kurių pasiekimas jau 2017 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 85 proc. suplanuotos orientyro reikšmės.

59 lentelė. Alternatyvių veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2017 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m.	Pasiekta reikšmė 2017 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2017 m., proc.	Orientyras 2018 m., proc.	Orientyro absoliučioji reikšmė	Orientyro įgyvendinimo lygis 2017 m., proc.
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	279	23	8%	25,00%	70	33%
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)	960.000	1.080.026	113%	80,00%	768000	141%

Žalia spalva pažymėtos tų rodiklių reikšmės, kurių pasiekimas jau 2017 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 85 proc. suplanuotos orientyro reikšmės.

Pagal **antrąjį prioritetą**, kuris skirtas žemės ūkio konkurencingumui ir tvariam miškų valdymui skatinti, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) bei žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 213 mln. Eurų paramos, o iki 2023 m. pabaigos – daugiau nei 608,6 mln. Eurų paramos lėšų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal antrąjį prioritetą deklaruotų lėšų suma sudarė daugiau nei 263,7 mln. Eurų. Buvo **pasiekta 124 proc. orientyro reikšmės ir 43 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal antrąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie 2 prioriteto prisidedančias priemonių veiklos sritis, išskyrus priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 16.4. „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą suplanuota paremti 2 275 žemės ūkio valdas, kurios investuos į restruktūrizavimą (2A TS), be to, gaus investicijas jauniems ūkininkams (2B TS). Iki 2018 m. pabaigos paremtų valdų skaičius turėtų siekti 6 500. Iki 2017 m. pabaigos buvo **pasiekta 105 proc. orientyro reikšmės ir beveik 37 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Paramą gavo iš viso 2.398 žemės ūkio valdos, iš kurių 2.139 valdos gavo paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, o 259 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimui.

Pagal **trečiąjį prioritetą**, kuris skirtas maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“ bei papildomas rodiklis „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 40,8 mln. Eurų paramos, o iki 2023 m. – daugiau nei 163,5 mln. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal trečiąjį prioritetą deklaruotų lėšų suma sudarė beveik 21 mln. Eurų. Buvo **pasiekta 51 proc. orientyro reikšmės ir 13 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal trečiąjį prioritetą buvo patirtos pagal priemones M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“, pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 ir 4.2 ir priemonę M17 „Rizikos valdymas“. Išlaidos dar nedeklaruotos pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ ir tris priemones M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis – 16.1 „Parama EIP veiklos grupių kūrimui ir veiklai“, 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“. Iki 2017 m. pabaigos pagal 3 prioritetą patvirtintos paramos suma iš viso siekė 50,6 mln. Eurų. Tuo atveju, jeigu didžioji dalis jau patvirtintos paramos būtų išmokėta ir deklaruota, orientyro reikšmė iki 2018 m. pabaigos galėtų būti pasiekta (minimaliai reikalinga pasiekti 85 proc. orientyro reikšmės, t. y. deklaruoti 34.747.801 Eurų).

Iki 2018 m. pabaigos pagal trečiąjį prioritetą suplanuota paremti 182 valdas, kurios dalyvaus kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse (3A TS), o iki 2023 m. pabaigos paremtų valdų skaičius turėtų siekti 605. Iki 2017 m. pabaigos paramą dalyvavimui kokybės sistemose gavo 207 valdos. Buvo **pasiekta 114 proc. orientyro reikšmės ir 34 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta.

Iki 2018 m. pabaigos pagal trečiąjį prioritetą suplanuota paremti 943 žemės ūkio valdas, dalyvaujančias rizikos valdymo sistemose, o iki 2023 m. paremtų valdų skaičius turėtų siekti 1.450 (3B TS). Iki 2017 m. paramą pagal rizikos valdymui skirtą priemonę M17 gavo 402 ūkio valdos. Buvo **pasiekta 43 proc. orientyro reikšmės ir 28 proc. siektinos reikšmės**. Lyginant su praėjusiais metais, kuomet šio rodiklio reikšmė dar buvo lygi 0, pasiekta reikšminga pažanga. Visgi, atsižvelgiant į bendrą patvirtintų paraiškų pagal šią priemonę skaičių, kuris siekė 507, mažai tikėtina, kad iki 2018 m. pab. orientyro reikšmė bus įgyvendinta. Siekiant orientyro reikšmę įgyvendinti bent 85 proc. lygiu, turi būti paremtos bent 802 valdos. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir nurodytas priežastis, dėl kurių priemonė įgyvendinama mažesniu mastu nei planuota, yra inicijuoti Programos pakeitimai, siūlant sumažinti orientyro 2018 m. reikšmę nuo 65 proc. iki 35 proc. ir

atitinkamai sumažinti orientyro absoliučiąją reikšmę. Šis pakeitimas, tikėtina, leis pasiekti minėtų rodiklių reikšmes iki 2018 m. pabaigos.

Trečiajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų veiksmų, skiriant paramą investicijoms žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai, skaičius. Iki 2018 m. pabaigos numatyta paremti 70, o iki 2023 m. – 279 tokius veiksmus. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremti iš viso 23 projektai, kuriems skirta parama investicijoms. 10 veiksmų buvo paremta pagal 4.1 veiklos sritį ir skirti investicijoms į žemės ūkio valdas, vykdant novatoriškus projektus, diegiant pažangias technologijas, vykdant valdoje pagamintos produkcijos perdirbimą ir apdorojimą. 13 veiksmų buvo paremti pagal 4.2 veiklos sritį ir skirti žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai. Buvo **įgyvendinta 33 proc. orientyro reikšmės ir 8 proc. siektinos reikšmės**. Bendras iki 2017 m. pabaigos patvirtintų paraiškų pagal šias priemones skaičius siekė 58. Tuo atveju, jeigu visi šie projektai būtų įgyvendinti iki 2018 m. pab., orientyro reikšmė būtų įgyvendinta 83 proc. (minimaliai turi būti pasiekta 85 proc.).

Pagal **ketvirtąjį prioritetą**, kuris skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (4A TS), susijusios su vandentvarkos gerinimu (4B TS) ir susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (4C TS) (ha)“ bei papildomas rodiklis „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 289 mln. Eurų paramos, o iki 2023 m. – daugiau nei 587,1 mln. Eurų paramos lėšų. Iki 2017 m. pabaigos Europos Komisijai pagal ketvirtąjį prioritetą buvo deklaruota daugiau nei 341,1 mln. Eurų. Buvo **pasiekta beveik 118 proc. orientyro reikšmės ir beveik 59 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta. Iki 2017 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal ketvirtąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie jo prisidedančias priemones, išskyrus priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal ketvirtąjį prioritetą planuojama paremti daugiau nei 239 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos gerinimu ir dirvožemio valdymo gerinimu bei dirvožemio erozijos prevencija, o iki 2023 m. pabaigos paremtas plotas turėtų siekti daugiau nei 299,3 tūkst. ha. 2017 m. buvo paremtas beveik 238 tūkst. ha plotas, kuriame prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandentvarkos gerinimo ir dirvožemio erozijos mažinimo. Buvo **pasiekta 99 proc. orientyro reikšmės ir 79 proc. siektinos reikšmės**. Atkreiptinas dėmesys, kad 2016 m. paremtas plotas buvo kiek didesnis, nei 2017 m. dėl mažėjančių remiamų tęstinių plotų. Visgi orientyro reikšmė 2017 m. buvo beveik pasiekta ir, tikėtina, bus panašaus lygio ir 2018 m.

Iki 2018 m. pabaigos taip pat numatyta pagal ketvirtąjį prioritetą paremti 768 tūkst. ha plotą vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių. Iki 2023 m. pabaigos šiose vietovėse paremtas plotas turėtų siekti 960 tūkst. ha. Parama vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, yra teikiama pagal priemonę M13. 2017 m. pagal šią priemonę paremtas plotas siekė daugiau nei 1,08 mln. ha. Buvo **pasiekta 141 proc. orientyro reikšmės ir 113 proc. siektinos reikšmės**. Tiek 2018 m., tiek 2023 m. pabaigai suplanuotos papildomo rodiklio reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Tikėtina, kad šios reikšmės bus išlaikytos ir 2018 m.

Pagal **penktąjį prioritetą**, kuris skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS), žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (5D TS) (ha)“ ir „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai pagal penktąjį prioritetą deklaruoti daugiau nei 62,6 mln. Eurų paramos lėšų, o iki 2023 m. deklaruotos paramos suma turėtų siekti daugiau nei 178,9 mln. Eurų. Iki 2016 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė daugiau nei 20

mln. Eurų. Buvo **pasiekta 32 proc. orientyro reikšmės ir 11 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2016 m. pabaigos viešosios išlaidos buvo patirtos pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį 8.1 ir pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Atkreiptinas dėmesys, kad priemonės M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ buvo patvirtinta daugiau kaip 12 mln. Eurų paramos, bet nei dalis jos nebuvo dar išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai. Taip pat dar nepatirtos išlaidos pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ bei nėra pateiktų projektų pagal priemonę M04 veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Vis dėlto, 2018 m. net išlaikius ar padidinus plotinių kompensacinių priemonių apimtį, o taip pat deklaravus išlaidas pagal kitų priemonių jau patvirtintas paraiškias, mažai tikėtina, kad 2018 m. pabaigoje pavyks pasiekti suplanuotą orientyro reikšmę.

Iki 2018 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą planuojama paremti daugiau nei 45 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu be su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu. Iki 2023 m. pabaigos planuojamas paremti plotas siekia daugiau nei 129 tūkst. ha. 2017 m. buvo paremtas daugiau nei 29 tūkst. ha plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, prisidedančios prie anglies dioksido sekvestracijos (5E TS) bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo (5D TS). Buvo **pasiekta 65 proc. orientyro reikšmės ir 23 proc. siektinos reikšmės**. Atsižvelgiant į tai, kad 2018 m. planuojamos įgyvendinti naujos priemonės M10 veiklos, prisidedančios prie 5 prioriteto įgyvendinimo, kurios turėtų padidinti paremto ploto rodiklius, tikimasi, kad 2018 m. suplanuota reikšmė bus pasiekta. Tuo tarpu 2023 m. pabaigai suplanuota reikšmė bus sunkiau įgyvendinama, nes didžioji dauguma prisidedančių priemonių ir remiamų plotų skaičiuojami metiniu pagrindu (nėra sumuojami). 1.927, ha paremtame plote buvo prisidedama prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo, o įtakos tam turėjo pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinti veiksmai. 27.256. ha paremtame plote buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, o didžiausią poveikį turėjo pagal priemonę M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo didinimą“ vykdytos miško įveisimo ir apželdinto ploto palaikymo veiklos bei pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ remtos veiklos (ypač pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP veiklos „Ražienų laukai per žiemą“ įsipareigojimų laikymasis).

Iki 2018 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą suplanuota paremti 6 veiksmus, investuojant į atsinaujinančios energijos gamybą (5C TS), o iki 2023 m. pabaigos paremtų veiksmų skaičius turėtų siekti 37. Šie veiksmai remiami pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1, investuojant į biodujų jėgaines ūkiui, bei pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2, teikiant paramą biodujų gamybai. Iki 2017 m. pabaigos dar nebuvo įgyvendintų projektų, skirtų atsinaujinančios energijos gamybai, todėl **orientyro reikšmė ir siektina reikšmė dar nebuvo pradėtos įgyvendinti**. Bet, svarbu paminėti, kad 2017 m. buvo patvirtinti 8 biodujų gamybos projektai. Juos įgyvendinus iki 2018 m. pab., orientyro reikšmė būtų pasiekta.

Pagal **šeštąjį prioritetą**, kuris skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)“ ir „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)“.

Iki 2018 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai planuojama deklaruoti daugiau nei 72,6 mln. Eurų paramos lėšų, o iki 2023 m. pabaigos – 290,7 mln. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė 13,8 mln. Eurų. **Buvo pasiekta 19 proc. orientyro reikšmės ir 5 proc. 2023 m. siektinos reikšmės**. Iki 2017 m. pabaigos daugiausia viešųjų išlaidų suma patirta pagal priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritį 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūrą“ ir pagal priemonės M19 „LEADER“ veiklos sritį 19.4 „Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui“. Remiantis patvirtintos, bet dar neišmokėtos ir nedeklaruotos paramos, dydžiu (pvz. pagal priemonės M06 veiklą 6.4.2 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“), o taip pat pagal priemonės M19 „LEADER programa“ remiamų VPS ir jų projektų įgyvendinimo eigą ir pažangą, padarytą per 2018 m., galima daryti prielaidą, kad 2018 m. deklaruotų lėšų suma gali reikšmingai išaugti, bet sunku tikėtis, kad ji pasiektų suplanuotą orientyro reikšmę.

Iki 2018 m. pabaigos kaimo vietovėse planuojama įgyvendinti daugiau nei 1,7 tūkst. veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą. Iki 2023 m. pabaigos įgyvendintų veiksmų skaičius turėtų siekti daugiau nei 7 tūkst. Iki 2017 m. pabaigos buvo paremti 1.945 veiksmi, kurių didžioji dauguma (1.939) buvo skirti asbestinių stogų dangos keitimui kaimo vietovėse, 5 – tradicinių amatų centrų plėtrai ir 1 – vietinių kelių gerinimui. Buvo **pasiekta 110 proc. orientyro reikšmės ir 28 proc. siektinos reikšmės**. Taigi orientyro reikšmė jau buvo pasiekta ir netgi viršyta.

Iki 2018 m. pabaigos suplanuota, kad pagal šeštąjį prioritetą įgyvendinamos vietos plėtros strategijos turi būti taikomos visiems kaimo vietovių gyventojams, t. y. maždaug 1 mln. asmenų. Šis tikslas buvo pasiektas dar 2016 m., kai VVG veiklos teritorija apėmė visus kaimo vietovių gyventojus. Buvo **pasiekta 102 proc. orientyro reikšmės ir siektinos reikšmės**.

Apibendrinant galima teigti, kad iki 2017 m. pabaigos buvo pradėti įgyvendinti visi veiklos rezultatų plano rodikliai, išskyrus vieną – „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“. Daugelio rodiklių orientyrų reikšmės buvo pasiektos ir viršytos arba pasiektos bent minimaliu 85 proc. lygiu – tokiu lygiu įgyvendinti 7 iš 13 pagrindinių rodiklių bei 1 iš 2 alternatyvių rodiklių. Didžiausia rizika nepasiekti 2018 m. suplanuotų orientyrų reikšmių kyla įgyvendinant 3 ir 5 prioritetus. Iki 2017 m. pabaigos reikšmingai atsiliko 3 prioriteto rodiklių orientyrų įgyvendinimas – du iš trijų pagrindinių veiklos rodiklių (Bendros viešosios išlaidos (P3)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“) bei vienas šiam prioritetui numatytas alternatyvus rodiklis („Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)“. Atsižvelgiant į nustatytą riziką, 2018 m. Programos pakeitimu siūloma mažinti vieno iš šio prioriteto rodiklių orientyro reikšmę, kas, tikėtina, sudarys galimybes pasiekti 2018 m. tikslus. Panaši rizika iki 2018 m. pabaigos nepasiekti dviejų iš trijų suplanuotų orientyrų reikšmių kyla įgyvendinant ir 5 prioritetą. Rodiklis „Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)“ iki 2017 m. pab. buvo įgyvendintas vos 32 proc. lygiu, tačiau 2018 m. pradėjus naujas M10 priemonės veiklas tikimasi reikšmingos šio rodiklio pažangos. Trečiasis 5 prioriteto rodiklis „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“ iš viso dar nepradėtas įgyvendinti, tačiau 2018 m. pabaigus bent 6 patvirtintus projektus, rodiklio orientyro reikšmė būtų pasiekta. Papildoma rizika kyla įgyvendinant ir 6 prioriteto veiklos peržiūros plano rodiklius. Nors 2 iš 3 rodiklių orientyrų reikšmės jau pasiektos ir viršytos, tačiau viešųjų išlaidų rodiklis pasiektas vos 19 proc. lygiu ir sunku tikėtis, kad 2018 m. jis pasieks bent minimalų 65 proc. lygį.

2 PROBLEMOS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS

2.1 VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS

VADOVAUJANČIOSIOS INSTITUCIJOS VEIKSMŲ ANALIZĖ

Įgyvendinant Programą 2014–2017 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija ėmėsi atitinkamų veiksmų. Šiuos veiksmus galima suskirstyti į tris kategorijas. Pirmoji kategorija susijusi su Programos pakeitimais, antroji – su Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimais, o trečioji – su priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimais. Toliau pagal paminėtas kategorijas aptariami 2017 metais įvykę pakeitimai.

1. Programos pakeitimai

2016 metais buvo patvirtintas pirmasis Programos pakeitimas. Pirmieji Programos pakeitimai buvo vykdomi siekiant patikslinti kai kurias Programos nuostatas, palengvinti smulkių ūkių finansavimo sąlygas, padidinti jaunųjų ūkininkų skaičių, sudaryti geresnes sąlygas pareiškėjams, vykdančioms verslo projektus kaimo vietovėse ir kt.

Antrasis Programos pakeitimas buvo inicijuotas 2016 metais, tačiau patvirtintas 2017 m. vasario 14 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2017)1167. Juo siekta užtikrinti didesnes pasirinkimo galimybes potencialiems pareiškėjams. Buvo išplėstas žemės ūkio veiklos apibrėžimas įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. Taip pat pakeistos tinkamumo finansuoti sąlygos pagal priemones ir veiklos sritis, paramos intensyvumas, atrankos kriterijų nustatymo principai, paramos sumos ir normos, paramos išmokėjimo tvarka, tikslinami paramos gavėjų apibrėžimai ir kt. Užtikrinant suderinamumą su Lietuvos teisės aktais, pakeistas ir nacionalinis įstatymas, apibrėžiantis žemės ūkį ir kaimo plėtrą, o žemės ūkio veiklos apibrėžimas papildytas atitinkamomis nuostatomis dėl pripažintų kooperatyvų veiklos.

2017 metais atsirado poreikis patikslinti ir daugiau Programos nuostatų. Trečiąjį Programos pakeitimą Europos Komisija patvirtino 2017 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Nr. C(2017) 5998. Šiuo pakeitimu pagerintos dalyvavimo sąlygos kai kurių priemonių potencialiems pareiškėjams, padidintas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, panaikintas viešosios paramos sumos ribojimas vienam projektui, padidintas paramos intensyvumas.

Detaliau visi šie pakeitimai ir jų planuojamas poveikis aptarti toliau pateikiamoje lentelėje.

60 lentelė. Antrasis ir trečiasis Programos pakeitimai

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
Antrasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2017 m. vasario 14 d.		
1. Programoje įtvirtintas žemės ūkio veiklos apibrėžimas (8.1) neapima veiklos, susijusios su pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimu ir realizavimu, tokių produktų perdirbimu ir realizavimu.	Žemės ūkio veiklos apibrėžimo ir Programos administravimo nuostatų, susijusių su lėšų kvietimui teikti paraiškas padidinimu, pakeitimas. 1. Siūloma išplėsti žemės ūkio veiklos apibrėžimą, įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų	1. Pirmasis pakeitimas skatins smulkiųjų ūkininkų kooperacijos plėtrą ir sudarys palankesnes sąlygas kooperuotiems ūkininkams investuoti į veiklos efektyvumą ir ūkių našumo

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>Atsižvelgiant į dabar galiojantį apibrėžimą, pavienio ūkininko pajamos iš užaugintos produkcijos realizacijos būtų laikomos pajamomis iš žemės ūkio veiklos, tačiau grupės ūkininkų, susijungusių į kooperatyvą, ūkiuose užaugintos produkcijos realizavimo per kooperatyvą pajamos nebūtų laikomos pajamomis iš žemės ūkio veiklos. Tokių kooperatyvų nelaikymas žemės ūkio veiklos subjektais, nors kaip minėta, kooperatyvo nariai užsiima žemės ūkio veikla, neskatina ūkininkų jungtis bendrai veiklai.</p> <p>2. Dabartinėje Programos redakcijoje paramos administravimo nuostatose (8.1.1.3) numatyti atvejai, kada gali būti padidintos lėšos, numatytos konkrečiam kvietimui teikti paraiškas, tačiau jose nenumatytas atvejis, kai išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos arba teismo sprendimu paraiška grąžinama vertinti pakartotinai ir pripažįstama tinkama gauti paramą.</p>	<p>ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. Taip pat patikslinama, kad apibrėžimas netaikomas plotinėms Programos priemonėms.</p> <p>2. Siekiant užtikrinti tinkamą sprendimų vykdymą ir nepažeisti kitų pareiškėjų teisėtų lūkesčių, būtina papildyti paramos administravimo nuostatas, numatant minėtą atvejį.</p>	<p>didinimą, taip pat sukurs didesnes galimybes jiems dalyvauti KPP priemonėse.</p> <p>2. Antrasis pakeitimas sudarys sąlygas užtikrinti tinkamą ikiteisminių institucijų ar teismo sprendimų vykdymą, nepažeidžiant pareiškėjų, pretenduojančių gauti paramą, teisėtų lūkesčių.</p>
<p>Žemės ūkio produktų gamybos proceso baigiamasis etapas yra pagamintų produktų realizavimas, kuriame dalyvauja pripažinti žemės ūkio kooperatyvai, vykdančys žemės ūkio produktų supirkimą iš savo kooperatyvo narių, jų realizavimą, iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą. Šiuo metu egzistuoja rizika paremti kooperatyvus, kurie didžiąją dalį produkcijos superka ne iš kooperatyvo narių. Norima pakeisti šią situaciją ir sudaryti palankesnes sąlygas kooperacijos plėtrai ir paskatinti ūkininkus bendrai daugiau investuoti, sukuriant didesnę pridėtinę vertę.</p>	<p>Priemonės M04 veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ veiksmų rūšių aprašymo papildymas, tinkamumo finansuoti sąlygų ir paramos intensyvumo pakeitimas. Siūloma pripažinti žemės ūkio kooperatyvų vykdomą veiklą priskirti valdoje pagamintų ir užaugintų produktų apdorojimo, perdirbimo ir pateikimo rinkai veiklai. Siūloma nustatyti, kad parama neteikiama žemės ūkio kooperatyvui, jei kooperatyvas neturi pripažinto žemės ūkio kooperatyvo statuso. Parama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams teikiama, jei superkami ir realizuojami iš narių ūkiuose pagaminti (išauginti) žemės ūkio produktai bei iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbti ir iš jų pagaminti maisto ir ne maisto produktai yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktai (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus). Parama taip pat teikiama, jei investicijos įgyvendinamos vieno iš kooperatyvo narių valdoje ir jų rezultatais bendrai naudojasi kooperatyvo nariai. Siūloma nustatyti, kad kai vykdomas valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų perdirbimas ir pateikimas rinkai, paramos intensyvumas gali būti padidintas 20 proc. punktų už kolektyvines investicijas, kurių rezultatais bendrai naudojasi kooperatyvo nariai, jei investicijos tenkina tam tikras sąlygas.</p>	<p>Pakeitimais tikimasi paskatinti spartesnę smulkiųjų ūkininkų kooperacijos plėtrą, taip sudarant palankesnes sąlygas kooperuotiems ūkininkams investuoti į veiklos efektyvumą ir ūkių našumo didinimą.</p>
<p>Programoje nustatyta, kad pareiškėjas užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo,</p>	<p>Priemonės M04 veiklos srities 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą“ atrankos kriterijų nustatymo principų, tinkamumo</p>	<p>Pakeitimas paskatins aktyvesnę pripažintų žemės ūkio kooperatyvų dalyvavimą žemės ūkio</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>taip pat jog pajamos iš žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros per 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. ūkio subjekto pajamų. Programoje taip pat numatytas 40 proc. paramos intensyvumas (išskyrus gaminančius ekologišką produkciją).</p>	<p>finansuoti sąlygų ir (taikytinų) sumų ir paramos normų pakeitimas. Siūloma netaikyti minėtų tinkamumo finansuoti sąlygų pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja iš savo narių jų ūkiuose pagamintus (išaugintus) žemės ūkio produktus, arba perdirba iš savo narių supirktus žemės ūkio produktus ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus. Taip pat siūloma tokiems kooperatyvams numatyti didžiausią galimą paramos intensyvumą (50 proc.)</p>	<p>produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros veikloje, kooperacijos skatinimą. Bus sudarytos palankesnės sąlygos pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams investuoti į veiklos efektyvumą ir pridėtinės vertės didinimą.</p>
<p>Programoje numatyta, kad pirmoji išmokos dalis paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Siekiant, kad projektai būtų įgyvendinami kokybiškiau ir būtų vykdoma griežtesnė jų kontrolė, pagal veiklos sritis 6.1, 6.2 ir 6.3 su pareiškėjais bus pasirašomos paramos sutartys, kuriose nurodomos paramos gavimo sąlygos ir įsipareigojimai.</p>	<p>Paramos išmokėjimo tvarkos patikslinimas Priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srityse 6.1, 6.2 ir 6.3. Siūloma numatyti, kad kai yra pasirašoma paramos sutartis, pirmoji išmokos dalis paramos gavėjui būtų mokama tik po paramos sutarties pasirašymo.</p>	<p>Sumažės klaidų rizika, kadangi pareiškėjams pasirašantiems paramos sutartį bus nustatomos konkrečios paramos teikimo sąlygos bei įsipareigojimai, kuriuos jie prisiima ir kuriuos turės vykdyti gavę paramą, o parama bus išmokėta tik po sutarties pasirašymo.</p>
<p>Programoje nustatyta, kad paramos pagal Priemonę M09 gavėjais gali būti juridiniai asmenys, įregistruoti Juridinių asmenų registre ne anksčiau kaip 2014 m. sausio 1 d. ir sudaryti iš ne mažiau kaip 10 dalyvių (fizinį ir (ar) juridinių asmenų, vykdančių žemės ūkio veiklą), atitinkantys tinkamumo reikalavimus ir verslo plano pagrindu oficialiai pripažinti gamintojų grupe ar organizacija.</p>	<p>Priemonės M09 veiklos srities 9.1 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ paramos gavėjo apibrėžimo patikslinimas ir atrankos principų papildymas. Nustatoma sąlyga, kad jei dalyviai yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), tai jų iš narių supirktų produktų ir nariams parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertė turi būti didesnė kaip 50 proc. visų kooperatinės bendrovės supirktų žemės ūkio produktų ir visų parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertės. Pastaroji sąlyga yra įtvirtinta nacionalinėje teisėje ir taikoma žemės ūkio kooperatinėms bendrovėms, siekiančioms pripažintos žemės ūkio kooperatinės bendrovės statuso. Atitinkamai atrankos kriterijų nustatymo principai keičiami taip, kad prioritetas taip pat numatomas pareiškėjams, sudarytiems iš sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės ūkių.</p>	<p>Patikslintu apibrėžimu bus užtikrinta, kad gamintojų grupės nariu gali būti tik toks kooperatyvas, kuris realiai dirba kooperacijos pagrindais, o ne, pavyzdžiui, didžiąją dalį produkcijos superka ne iš kooperatyvo narių. Taip pat projektų atrankoje prioritetą gaus pareiškėjai, atstovaujantys sektorius, kurie laikomi prioritetiniais.</p>
<p>Dirbamuose laukuose biologinė įvairovė labai priklauso nuo aplinkinių, šalia esančių natūralių ekosistemų. Ariamosios žemės laukuose, kurie ribojasi su augalija apaugusiais plotais, sąlygos vietinėms populiacijoms ilgiau išlikti yra kur kas geresnės. Tačiau Lietuvoje yra didelių ariamos žemės plotų, kurie nesiriboja su natūralia augalija apaugusiais plotais. Natūralios augalijos intarpai ariamoje žemėje pasitaiko labai retai arba jų nėra. Specialiai formuojami daugiamečių žolių plotai ariamos žemės laukuose galėtų būti labai svarbūs vabzdžių, varliagyvių, smulkių žinduolių bei laukinių paukščių</p>	<p>Priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sričių atnaujinimas ir veiklos srities 10.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ papildymas nauja subveikla – daugiamečių žolių išėjimas ir priežiūra ariamoje žemėje. Atitinkamai bus patikslintos susijusios Programos nuostatos. Daugiamečių žolių išėjimo bei išėto ploto priežiūros veikla nėra galima sąlyga žalinimo išmokos gavimui, todėl dvigubo finansavimo rizikos nėra.</p>	<p>Pakeitimas leis užtikrinti didesnes pasirinkimo galimybes ūkininkams vykdyti agrarinės aplinkosaugos priemones ariamoje žemėje, prisidedant prie biologinės įvairovės išsaugojimo.</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
išlikimui ariamoje žemėje.		
Buvo patikslintas 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-897, kuriame nustatyti žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai, todėl atitinkamai yra tikslinama Priemonės aprašo dalis (8.2.10.5.) „Informacija apie konkrečią priemonę.	Priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ patikslinimas (žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai). Šis patikslinimas neįtakoja nustatytų išmokų dydžių.	Programoje bus pateikta aktuali informacija apie Lietuvoje taikomus žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus.
Trečiasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2017 m. rugpjūčio 28 d.		
Vien tik miško kelių įrengimo ir rekonstrukcijos finansavimas nėra pakankamas, nes privažiavimo prie miško kelio problema lieka neišspręsta.	Priemonės M04 veiklos 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ tinkamumo finansuoti sąlygų ir tinkamų finansuoti išlaidų papildymas. Numatyta, kad įrengiant ar rekonstruojant miško kelią, finansuojami bus ir keliai, einantys per kitos paskirties (ne miškų ūkio) žemę, besiribojančią su remiamu miško keliu. Numatyta, kad įrengiant ar rekonstruojant miško kelią, kelio įrengimas ar rekonstrukcija ne miško žemėje gali sudaryti ne daugiau kaip 25 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų vertės.	Didės miško žemės pasiekiamumas, kas padidins paramos efektyvumą.
Programoje numatyta, kad veisiant mišką savivaldybėms priklausančioje žemėje ir veisiant greitai augančius medžius (rotacijos terminas nuo 8 iki 20 metų) įveisto miško bei savaime apaugusio mišku ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo išlaidos nekompensuojamos. 2015 m. birželio 23 d. priimtas Miškų įstatymo pakeitimas numatė, jog miškuose, kuriuose taikant spartaus auginimo technologijas auginami greitai augančių medžių rūšių medynai, kirtimo amžius turi būti ne mažesnis kaip 15 metų.	Priemonės M08 veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ tinkamų finansuoti išlaidų nuostatų, susijusių su greitai augančių medžių rotacijos terminu, patikslinimas. Nustatyta, jog greitai augančių medžių rotacijos terminas yra nuo 15 iki 20 metų.	Programos ir nacionalinių teisės aktų nuostatų atitikimas.
Programoje nustatyta, jog jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote gali būti remiamas tik vieną kartą per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį. Vadovaujantis Lietuvos miškininkystės praktika, jaunuolynų ugdymo kirtimai tame pačiame miško plote turi būti pakartotinai atlikti po 3-5 metų, norint išsaugoti miško ekosistemų stabilumą ir užtikrinti atliktų investicijų tikslingumą ir išliekamąją vertę. Pakartotinio kirtimo nevykdymas įtakoja spartų nepageidaujamų tam tikroje augavietėje medžių rūšių augimą, dėl ko mažėja miško atsparumas neigiamam aplinkos poveikiui ir miškų ekosistemų tvarumas. Tokią situaciją lemia derlingi miškų dirvožemiai.	Priemonės M08 veiklos srities 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ tinkamumo finansuoti sąlygų, susijusių su jaunuolynų ugdymo išlaidomis, patikslinimas. Programoje patikslinta, jog jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote galėtų būti remiamas du kartus per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį, jei jaunuolynų ugdymas suprojektuotas miškotvarkos projekte arba pateikiama miškininko specialisto išvada dėl jaunuolynų ugdymo kirtimų reikalingumo.	Bus užtikrinamas atliktų investicijų tikslingumas ir išliekamoji vertė.
Programoje nustatyta didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eurų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos). 2015-2016 m. paraiškų rinkimo rezultatai parodė, kad paramos sumos	Priemonės M08 veiklos srities 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ viešosios paramos sumos ribojimo vienam projektui panaikinimas.	Bus tikslingiau panaudotos paramos lėšos, nes didės galimybė įsigyti inovatyvesnę ir galingesnę įrangą. Mažės administracinė našta tiek

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>vienam projektui ribojimas dalinai prisidėjo prie mažesnio, nei buvo tikėtasi, priemonės veiklos srities įgyvendinimo. Dabartinė maksimali paramos suma vienam projektui neskatina potencialių pareiškėjų įsigyti inovatyvių įrenginių ar įrangos, nes įsigyjant stambią miškų ūkio įrangą, 50 tūkst. Eurų paramos suma vienam projektui sudaro per mažą procentinę dalį projekto vertės, kad būtų patrauklu investuoti. Paramos sumos iki 50 tūkst. Eur vienam projektui ribojimas didina administracinę naštą tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms, nes norėdami įsigyti daugiau investicijų, pareiškėjai priversti teikti kelis atskirus projektus per programinį laikotarpį. Be to, paramos sumos vienam projektui ribojimas iki 50 tūkst. Eur yra perteklinis, kadangi paramos sumą vienam paramos gavėjui riboja 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (de minimis) pagalbai.</p>		<p>pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms, nes norint įsigyti daugiau investicijų, nereikės teikti atskirų projektų, visas reikiamas investicijas numatant viename projekte.</p>
<p>Programos prioritetinės gyvulininkystės arba sodininkystės, uogininkystės ir (ar) daržininkystės veiklos vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, vyrauja mažesni derliai bei pagaminama mažiau produkcijos, todėl egzistuoja didesnė veiklos nutraukimo rizika.</p>	<p>Priemonės M09 veiklos srities 9.1 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ projektų atrankos principų papildymas. Atrankos kriterijų nustatymo principai keičiami taip, kad prioritetas taip pat numatomas pareiškėjams iš aptartų vietovių.</p>	<p>Paramos lėšos bus nukreiptos tikslingiau, t. y. kooperacija bus skatinama ten, kur jos reikia labiausiai.</p>
<p>Programoje numatyta, kad kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio, arba vietos projektą teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, paramos intensyvumas – 80 proc. (8.2.16.3.2.8. ir 8.2.16.3.3.8.). Tačiau kai kuriems pareiškėjams ypatingai sudėtinga užtikrinti nuosavą prisidėjimą prie vietos projekto pinigineis lėšomis, o įnašą natūra – savanoriškais darbais, susijusiais su intelektine veikla (ne fiziniiais darbais), yra sudėtinga apskaičiuoti ir įvertinti ir patikrinti jo būtinumą, pagrįstumą kiekybine išraiška. „Minkštų“ ir mokymų vietos projektų vertės yra mažos. VVG (viešieji juridiniai asmenys) neturi išteklių nuosavam indėliui, taip pat prieigos prie kitų finansavimo šaltinių (kredito įstaigos atsisako teikti paskolas viešiesiems juridiniams asmenims, nes jie neturi tinkamo turto užstatui). Numačius pareiškėjų prisidėjimą prie tokių vietos projektų įnašu natūra – savanoriškais darbais, didinama administracinė našta dėl atliekamų darbų patikrinimo, jų kiekių būtinumo įvertinimo, taip pat galimas didesnis klaidų lygis.</p>	<p>Priemonės M19 „Parama LEADER programos vietos plėtrai“ veiklos sričių 19.2 ir 19.3 paramos normos (intensyvumo) pakeitimas.</p> <ol style="list-style-type: none"> (dėl 19.2) Siūloma didinti paramos intensyvumą, kai ne pelno vietos projektas, susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą, teikiamas viešojo juridinio asmens arba NVO, yra: (1) „minkštas“ (toks, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialus turtas, esmė yra pats projektas, ne nuolatinė veikla), paramos intensyvumas – 95 proc.; (2) susijęs su mokymais, paramos intensyvumas – 100 proc. (dėl 19.3) Siūloma didinti paramos intensyvumą parengiamajai techninei paramai (tarptautinio bendradarbiavimo projektams) – 100 proc., teritorinio bendradarbiavimo projektams – 95 proc.; tarptautinio bendradarbiavimo projektams – 100 proc. 	<p>Pakeitimas sudaro galimybes mažinti klaidų lygį ne pelno vietos projektuose, susijusiuose su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą. Pakeitimas taip pat leidžia užtikrinti didesnę veiklos srities patrauklumą ir platesnę potencialių pareiškėjų ratą, t. y. paskatintų VVG aktyviau bendradarbiauti ir rengti daugiau bendradarbiavimo projektų, konkurencija paskatintų kokybiškesnių bendradarbiavimo projektų iniciavimą. Taip pat pakeitimas sudaro galimybes mažinti klaidų lygį ir administracinę naštą, susijusią su papildomų finansavimo šaltinių paieška ir įnašo natūra – savanoriško darbo – planavimu, apskaita, vykdymu ir kontroliavimu vietos veiklos grupėms.</p>

2017 metų pabaigoje Stebėsenos komitetas svarstė naujus Programos pakeitimus. Šiuo metu šie pakeitimai yra derinami su Europos Komisija.

2. Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimai

2017 metais buvo priimti du Programos administravimo taisyklių pakeitimai.

2017-06-30 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-447 patvirtinti pakeitimai, kuriais siekiama paspartinti paraiškų vertinimą, supaprastinama išlaidų pripažinimo tvarka. Pirma, pakeista paraiškų vertinimo pagal atrankos kriterijus tvarka (56–57 p., 65-65 p.). Nustatyta, kad galutinė paraiškų pirmumo eilė turi būti sudaroma per 30 darbo dienų nuo paraiškų rinkimo laikotarpio pabaigos. Paramos paraiškos, kurioms pagal suteiktus atrankos kriterijų balus nepakanka kvietimo biudžeto – atmetamos. Tinkamumo skirti paramą vertinimo metu nustatyta netinkamų finansuoti išlaidų suma naudojama kitam paramos paraiškų kvietimui. Antra, nustatyta, kad investicijų kainos laikomos pagrįstomis paramos paraiškos pateikimo metu ir vėliau nereikalaujama atlikti pirkimo procedūrų, jeigu išpildomos keitimu nustatytos sąlygos (69¹ p.). (3) Patikslinta NMA paklausimų siuntimo pareiškėjams tvarka, nustatyti pareiškėjams taikomi atsakymų į paklausimus terminai (42-43 p.).

2017-10-13 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-645 patvirtinti pakeitimai, siekiant pagreitinti paraiškų atranką ir supaprastinti projektų įgyvendinimą. Pirma, atsisakyta paraiškų administracinės atitikties vertinimo etapo kaip perteklinio etapo, kadangi paraiškų administracinės atitikties vertinimo aspektus NMA įvertina paraiškos tinkamumo vertinimo metu (39 p., 42¹ p., 46-53 p.). Antra, patikslinta projektų ir paramos sutarčių keitimo sąlygos ir tvarka (174-174¹ p., 177 p., 180 p.) – nustatytos sąlygos, kokiais atvejais projektų įgyvendinimo metu gali būti daromi investicijų pakeitimai.

3. Priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir kiti veiksmai

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2017 m. buvo atlikti šie priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. 3D-17 atliktas **priemonės M02** „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo tvarkos pakeitimas. Pakeitimas padarytas atsižvelgiant į Nacionalinės mokėjimo agentūros pasiūlymus. Taisyklių pakeitime nurodytos sankcijos, taikomos konsultavimo paslaugų teikėjui, lėšų išmokėjimo tvarka, konsultavimo paslaugų gavėjo išregistravimas jam mirus, taip pat atlikti techninio pobūdžio taisyklių pakeitimai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 3D-631 buvo pavirtintas 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-169 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos **priemonės M03** „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo numatytos lankstesnės galimybės kreiptis paramos tiems pareiškėjams, kurie dalyvauja keliose maisto kokybės sistemose. Siekiant palengvinti pagal priemonę numatytų tinkamų finansuoti išlaidų sumų skaičiavimą ūkininkams ir paramos administravimą Nacionalinei mokėjimo agentūrai, įsakymo pakeitimu buvę išlaidų dydžiai suapvalinti, neženkliai juos padidinant. Tuo pačiu, siekiant skatinti inovatyvias ir įvairesnes kokybiškų produktų populiarinimo priemones, jų sąrašas praplėstas, paliekant paramos gavėjams apsisprendimo laisvę, kokia reklaminės medžiagos forma jie reprezentuotų kokybės sistemas ir savo gaminamą kokybišką produkciją.

Įgyvendinant **priemonę M04** „Investicijos į materialųjį turtą“, 2017 m. buvo atlikti paramos teikimo sąlygų pagal keturias jos veiklos sritis/ veiklas pakeitimai. Pakeitimai, susiję su veiklos sritimi 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, buvo atlikti keičiant Programą (antrasis Programos pakeitimas – žr. 59 lentelę). Šiuo pakeitimu buvo pakoreguota žemės ūkio veiklos apibrėžtis, ją išplečiant. Pagal atnaujintą apibrėžimą, žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą, savo gamybos žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ar ne maisto produktų realizavimą, pripažinto žemės ūkio kooperatyvo iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą,

iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą ir (arba) geros agrarinės ir aplinkosauginės žemės būklės palaikymą. Be to, buvo sudaryta galimybė kooperatyvams, kurie užsiima žemės ūkio produktų supirkimu, pasinaudoti veiklos srities parama. Taip pat šiuo pakeitimu nustatytas reikalavimas, kad minėti kooperatyvai gautą paramą turi realizuoti vieno iš savo kooperatyvo nario valdoje.

Įgyvendinant priemonės M04 veiklos sritį 4.3.1 „Parama žemės konsolidacijai“, atliktas techninio pobūdžio įgyvendinimo taisyklių keitimas, suderinant šių taisyklių nuostatas su viešųjų pirkimų srities reguliavimu. Nustatyta, kad, pasikeitus teisės aktams, turintiems įtakos PVM sumai, paramos sutartyje nurodytos PVM sumos perskaičiuojamos ir keičiamos taikant pasikeitusių PVM dydį. PVM sumažėjimo atveju, taip pat perskaičiuojamos ir keičiamos atskirų išlaidų kategorijų bei paramos sutarties galutinės sumos. Tačiau dėl padidėjusio PVM atskirų išlaidų kategorijų ir paramos sutarties galutinės sumos neperskaičiuojamos ir nekeičiamos. Tokiu būdu užtikrinama, kad viešųjų pirkimų dokumentų ir sutarčių su rangovais sąlygos atitiks viešuosius pirkimus reguliuojančių teisės aktų reikalavimus, o tuo atveju, jeigu būtų didinamas PVM, galutinės paramos sumos žemės konsolidacijai neviršys suplanuotų dydžių.

2017 m. atliekant trečiąją Programos keitimą, buvo keičiamos veiklos srities 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ įgyvendinimo sąlygos. Pakeitimu numatyta, kad įrengiant ir (ar) rekonstruojant miško kelią, vidaus kelio ir kitų su juo susijusių įrenginių įrengimas ir (ar) rekonstrukcija ne miško žemėje gali sudaryti ne daugiau kaip 25 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų vertės. Kelias ne miško žemėje turi ribotis su remiamu miško keliu. Atitinkamus pakeitimus 2018 m. planuojama įtvirtinti šios veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3D-852 buvo taip pat pakeistos priemonės M04 priemonės veiklos srities 4.4.1 „Meldinių nendrinukių buveinių išsaugojimas“ įgyvendinimo taisyklės. Padaryti pakeitimai, susiję su deklaruojamų plotų registru, pareiškėjo įsipareigojimais bei finansuojamų išlaidų tinkamumu/netinkamumu.

Įgyvendinant **priemonę M06 „Ūkio ir verslo plėtra“** taip pat atlikta nemažai pakeitimų. 2017 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 3D-390 buvo patvirtinta nauja įgyvendinimo taisyklių redakcija. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl buvo daromas pakeitimas, buvo tai, jog atsižvelgiant į socialinių partnerių siūlymus buvo nustatytos mažesnės prognozuojamo pasiekti ūkio ekonominio dydžio, išreikšto produkcijos standartine verte (SP), reikšmės, taip pat pakito planuojamos SGV reikšmės. 2017 m. rugsėjo 21 d. Nr. 3D-593 buvo atliktas priemonės veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas, kuriuo numatyta, jog pareiškėjas, norėdamas gauti paramą, turi užtikrinti, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų viešųjų lėšų. Taip pat pakeitimu buvo patvirtinta, jog pareiškėjas įsikūrimo metu iki paramos paraiškos pateikimo dienos nuosavybės teise gali turėti įsigijęs iki 20 proc. kitos valdos žemės ploto, kuriai buvo skirta parama pagal Lietuvos KPP 2007–2013 metų priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ arba Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“.

2017 m. rugpjūčio 19 d. buvo patvirtinti keli pakeitimai priemonės M06 veiklos srities 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklėse: (1) išplėstas tinkamų pareiškėjų ratas. Jais papildomai gali būti ūkininkai privačiam verslui vykdyti ir viešosios įstaigos socialiniam verslui vykdyti; 2) patikslintas neremiamų veiklų sąrašas. Papildyta, kad neremiami ne žemės ūkio verslai, susiję su krovinio kelių transporto ir perkraustymo veikla, už paramos lėšomis įgyto turto nuoma, paslaugų žemės ūkiui teikimas, kai paraišką teikia žemės ūkio veiklą vykdančias subjektas; (3) paašikintas įsipareigojimo kurti naujas darbo vietas laikymasis; (4) išplėstas tinkamų projekto finansavimo šaltinių sąrašas. Numatyta, kad projekto finansavimo šaltinių galima pagrįsti ir iš fizinių bei juridinių asmenų, kurie nėra kredito įstaigos, skolintomis lėšomis; (5) detalizuotos socialinio verslo vykdymo sąlygos. Patvirtintos socialinio verslo gairės ir socialinio poveikio matavimo skaičiuoklė; (6) patikslinti atrankos kriterijai. Pirmumo balai projektui teikiami šiais atvejais: kai prašoma mažiau paramos negu galima didžiausia; kai vykdomas socialinis verslas; kai pareiškėjas ilgiau negu 1 metus veikia (yra registruotas) kaimo vietovėje; kai projektas įgyvendinamas savivaldybėje, kurioje nedarbo lygis aukštesnis nei vidutinis Lietuvoje; kai projektas įgyvendinamas savivaldybėje, kurios gyventojų tankis mažesnis nei Lietuvos vidurkis; kai paraišką teikia jaunas asmuo; kai paraišką teikia moteris.

Taip pat atlikti 3 pakeitimai, susiję priemonės M06 veiklos srities 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimu: 2017 m. gegužės 25 d. buvo patvirtintas įgyvendinimo taisyklių pakeitimas dėl pasikeitusio Statybos įstatymo ir statybos reglamentų; 2017 m. rugpjūčio 17 d. patvirtintas pakeitimas siekiant atsisakyti perteklinio reikalavimo pareiškėjams dėl buveinės teisėto valdymo fakto ir jo registravimo nekilnojamojo turto registre; 2017 m. gruodžio 14 d. buvo inicijuotas keitimas atsižvelgiant į patvirtintą Projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodiką“.

2017 m. buvo atlikti atskirų **priemonės M07** „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sričių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. 2017 m. vasario 10 d. priimtas veiklų, įgyvendinamų regioninio planavimo būdu, įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Dėl didelio RPD teritorinių skyrių, atliekančių projektinių pasiūlymų vertinimą, krūvio ir pateiktų prastos projektinių pasiūlymų kokybės tinkamam vertinimui atlikti buvo pratęstas projektinių pasiūlymų vertinimo laikas (skirtos papildomos 35 darbo dienos). 2017 m. rugpjūčio 22 d. buvo patvirtintas veiklos srities, skirtos paramos vietiniams keliams, įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Pakeitimu buvo pailgintas projekto įgyvendinimo laikotarpis iki 36 mėn⁴². Taip pat priimti du veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. 2017 balandžio 27 d. keitimu buvo supaprastintas veiklos administravimas, kainų pagrindimui pritaikytos NMA nustatytos ir patvirtintos 1 m² ploto stogo dengimo kainos ir atsisakyta reikalavimo teikti 3 komercinius pasiūlymus. 2017 m. gegužės 17 d. keitimu buvo padidinta galima pridudamo utilizavimui asbestinės dangos kiekio paklaida, lyginant su inventorizacijos ataskaitoje pateiktais duomenimis (nuo 15 proc. iki 25 proc.). Atitinkamai buvo pakeisti taisyklių papunkčiai dėl taikomų sankcijų.

Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ paramos teikimo sąlygos buvo keičiamos tvirtinant Programos pakeitimą (trečiasis Programos pakeitimas – žr. 59 lentelę). Atsižvelgiant į Miškų įstatymo pakeitimą, tinkamumo gauti paramą sąlygose buvo tikslinama želdinių kirtimų rotacijos trukmė. Atitinkamai buvo pakeistos veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ įgyvendinimo taisyklės.

2017 m. liepos 20 d. **priemonės M09** „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimu buvo koreguojami paraiškų atrankos kriterijai: keičiamas tinkamų ir netinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, numatyta, kad patirtos ir apmokėtos kietosios išlaidos (nuomos išlaidos, naujos įrangos įsigijimas) turi sudaryti ne mažiau kaip 80 proc. visų paramos lėšomis finansuojamų projekto išlaidų, o minkštosios išlaidos (personalo išlaidos, biuro įrangos išlaidos) – ne daugiau kaip 20 proc. visų paramos lėšomis finansuojamų projekto išlaidų. Be to, nustatyti pareiškėjų dalyvių valdomo ploto ir gyvulių skaičiaus apribojimai (ne daugiau kaip 40 proc.).

2017 m. liepą patvirtinus **priemonės M10** „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimą, nustatyta, kad tinkamas paramai plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha⁴³. Siekiantys kompensacinių išmokų už dalyvavimą veiklos srityje „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamojoje žemėje“ turi ne mažesniame kaip 5 ha ariamosios žemės plote įveisti ne mažesnę kaip 0,5 ha medingųjų augalų juostą ar lauką. Taip pat taisyklės buvo patikslintos žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijais, kurie pateikti „Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos“ ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse (III skyrius). Šiuos kriterijus turi atitikti ūkininkai, įgyvendinantys priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas.

⁴² Atsižvelgiant į tai, kad darbai laikomi baigtais tik po to, kai Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos sudaryta statybos užbaigimo komisija surašo statybos užbaigimo aktą, pagal turimą direktyvos patirtį ši procedūra gali užtrukti iki 6 mėnesių. ŽŪM duomenimis dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų, techninių darbo projektų parengimo procedūrų, ilgų statybą leidžiančių dokumentų gavimo terminų, projektų įgyvendinimas dažnai užtrukdavo ilgiau nei įstatymų numatytas terminas.

⁴³ Išskyrus veiklas „Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“.

2017 m. kovo mėn. patvirtinti priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, kurių didžiausią dalį sudarė horizontalūs pakeitimai. Šie pakeitimai susiję su naująja Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių (TI taisyklės) redakcija (2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. 3D-714 redakcija). Iš specifinio pobūdžio pakeitimų paminėtinas sankcijų pareiškėjams sušvelninimas, kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau kaip 20 proc. faktinio ploto, kuris yra susijęs su EK deleguotuoju reglamentu (ES) 2016/1393, papildančiu reglamentą 640/2014, įterpto naujojo 19a straipsnio taikymu (administracinės nuobaudos už deklaruotą per didelį plotą) pagal šią priemonę. Kiti pakeitimai yra susiję su išipareigojimais dėl tręšimo planų įgyvendinimo ir naudojamų trąšų apskaitai skirto žurnalo pildymo, nes nuo 2017 m. balandžio 1 d. šie reikalavimai taikomi asmenims, tręšiantiems mėšlu ir (ar) srutomis daugiau kaip 30 ha žemės ūkio naudmenų per kalendorinius metus.

2017 m. vasario mėn. buvo daryti **priemonės M13** „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, susiję su jose vartojamų sąvokų apibrėžimu. Buvo pakoreguoti tokių sąvokų, kaip deklaruotas laukas, deklaruotas plotas, ilgalaikė sankcija, kontrolinis žemės sklypas, neteisingas deklaravimas, pareiškėjas, apibrėžimai. Taip pat buvo pakeista paraiškų teikimo tvarka, pareiškėjų atsakomybė, sankcijos pareiškėjams bei žemės ūkio valdų perdavimo tvarka.

Įgyvendinant **priemonės M16** „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, taisyklės keistos du kartus: pirma, atsižvelgiant į pareiškėjų prašymus, padidintas darbo užmokestis asmenims, atsakingiems už projekto įgyvendinimą, antra, numatytos išlaidos laboratorinių tyrimų, programavimo paslaugoms. Taip pat buvo darytas veiklos srities 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ įgyvendinimo taisyklių keitimas. Buvo atsisakyta reikalavimo fiziniams asmenims, užsiimantiems žemės ūkio veikla, registruoti žemės ūkio valdą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre, bei papildytas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas (įtraukiant išlaidas naujiems technologijoms įrengimams).

Įgyvendinant **priemonę M17** „Rizikos valdymas“ Žemės ūkio ministro 2017 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-221 patvirtintas veiklos srities 17.1.2. „Gyvūnų draudimo įmokų kompensavimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas. Juo patikslintos nuostatos, susijusios su ūkinių gyvūnų draudimo paslaugos pirkimu, nustatant, kad paslaugos, neviršijančios 58.000 Eurų, išsigyjamos gavus ne mažiau kaip tris komercinius pasiūlymus.

Priemonės M19 „LEADER programa“ veiklos srities 19.2 „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“ administravimo taisyklės buvo patvirtintos 2016 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-544 dėl Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenės iniciuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių. Remiantis patvirtintomis nuostatomis, VVG veikė labai vangiai ir lėtai, taigi nuspręsta imtis esminių pokyčių. 2017 m. Vietos projektų administravimo taisyklėse iš esmės pakeistas vietos plėtros strategijų įgyvendinimo modelis. Naująja tvarka buvo supaprastintas projektų finansavimo sąlygų aprašų (toliau – FSA) rengimas (numatyti tipiniai FSA), administracinės atitikties vertinimas integruotas į kitus etapus, įtvirtinti paraiškų atrankos ir galutinio tinkamumo vertinimo terminai (ne ilgiau kaip 2 mėn.), sumažinta NMA atliekamų vietos projektų kontrolinių vertinimų apimtis (vertinimo atliekamas ne 100 proc. vietos projektų, o pagal imtį). Pagrindinis šio pakeitimo tikslas – spartinti vietos projektų atranką ir vertinimą, mažinti administracinę naštą vietos projektų vykdytojams. Naujas administravimo modelis įsigaliojo nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. ir yra taikomas vietos projektams, pateiktiems pagal naujus paraiškų priėmimus, skelbiamus nuo rugsėjo mėn.

2017 m. taip pat buvo daryti Vietos plėtros strategijų atrankos taisyklių (patvirtintų 2015 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 3D-343) bei administravimo taisyklių (patvirtintų 2016 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. 3D-8) pakeitimai. Administravimo taisyklėse buvo nustatyti nauji reikalavimai VPS vykdytojos darbuotojams, viešųjų pirkimų vykdymui, numatytos naujos VPS ir VPS paramos sutarties keitimo sąlygos ir atlikimo tvarka, daryti keitimai, susiję su tinkamomis finansuoti išlaidomis. Atrankos taisyklėse numatyti išsilavinimo reikalavimai VPS vykdytojos darbuotojams (finansininkui, administratoriui), taip pat padidintas paramos intensyvumas mokymų ir „minkštiesiems“ vietos projektams.

Veiklos srities 19.3. „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas buvo susijęs su Programos pakeitimu, kuriuo padidintas paramos intensyvumas (trečiasis

Programos pakeitimas – žr. 60 lentelę). Šis pakeitimas, tikėtina, padidins veiklos srities patrauklumą ir paraiškų skaičių.

STEBĖSENOS KOMITETO VEIKSMŲ ANALIZĖ

Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentuose (ES) Nr. 1303/2013 ir Nr. 1305/2013, 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus ir įgyvendinimo veiksmingumą. Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą. Stebėsenos komitetui taip pat pavesta pateikti nuomonę dėl finansuojamų veiksmų atrankos kriterijų, kurie patikslinami atsižvelgiant į programavimo poreikius. Stebėsenos komitetas savo veikloje vadovaujasi darbo reglamentu.

Stebėsenos komiteto institucinė sudėtis LR Vyriausybės nutarimu buvo patvirtinta 2014 m. liepos 22 d., o 2014 m. spalio 2 d. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta personalinė komiteto sudėtis. Stebėsenos komitetą sudaro 30 Lietuvos vykdomosios valdžios (LR Vyriausybės, ministerijų ir įstaigų) ir su Programos įgyvendinimu susijusių asocijuotų struktūrų ir socialinių partnerių (Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos universitetų rektorių kolegijos, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos, Lietuvos verslo konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos ir kitų) atstovų.

2017 metais surengti 4 Stebėsenos komiteto posėdžiai. Pirmasis posėdis vyko 2017 m. balandžio 11 d. Jame aptartas Programos įgyvendinimas 2014–2017 metais, svarstyti ir patvirtinti keturių priemonių projektų atrankos kriterijai (dėl priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“, dėl priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“, dėl priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sričių „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“). Taip pat aptarta, kaip vyksta lėšų vietiniams keliams panaudojimas.

Antrajame posėdyje, kuris įvyko 2017 m. birželio 20 d., Stebėsenos komitetas pritarė Programos įgyvendinimo 2016 m. ataskaitai. Posėdyje taip pat svarstyti ir patvirtinti Programos pakeitimai – priemonės „LEADER“ veiklos srities „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“, priemonės „LEADER“ veiklos srities „Vietos veiklos grupių bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Miško veisimas“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ ir priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ nuostatos. Taip pat diskutuota dėl priemonių projektų atrankos kriterijų ir jų pakeitimams pritarė – dėl priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“, priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ ir priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“.

2017 m. spalio 24 dienos Stebėsenos komiteto posėdyje aptarta Programos įgyvendinimo 2017 metais pažanga, priimti sprendimai dėl Programos lėšų tarp priemonių perskirstymo, siekiant papildomo finansavimo smulkiesiems ūkiams bei su „Natura 2000“ susijusioms priemonėms, apmokėjimo būdų, pareiškėjo ir paramos gavėjo išipareigojimų apdrausti turtą. Taip pat Stebėsenos komitetas pritarė pakeitimams dėl priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės

ūkio valdas“, priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ ir priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ nuostatų pakeitimo, dėl priemonės „Rizikos valdymas“ veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ nuostatų ir rodiklio reikšmės tikslinimo. Aptarti ir patvirtinti priemonės „LEADER“ veiklos srities „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ 2018 m. projektų atrankos kriterijai.

Stebėsenos komiteto posėdyje, kuris vyko 2017 m. gruodžio 19 d., svarstyta daug siūlomų Programos pakeitimų, susijusių priemonių veiklos sričių tikslinimu: dėl priemonės M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ veiklos sričių, dėl priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ papildymo naujomis veiklomis, dėl priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Posėdyje taip pat aptartas poreikis išskaidyti 8.1 veiklos srities „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ suplanuoto rodiklio reikšmę, nutarta Programos priemonės M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sričiai 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, taikant iš anksto nustatytą fiksuotąją normą. Taip pat buvo apsvarstyti ir priimti paraiškų atrankos kriterijų pakeitimai pagal tris Programos priemones (konkrečiai, priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“, priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ bei „Parama smulkiųjų ūkio subjektų bendradarbiavimui“).

2.2 PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS

2014–2017 m. įgyvendinant Programą supaprastintų išlaidų apmokėjimas buvo taikomas ir išmokėtų lėšų dalis, kuriai buvo pritaikytas šis būdas, siekė 70.166.263 Eurais, t. y. apie 3,5 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtos paramos. Lyginant su praeitais metais, ši dalis išaudo 1,5 procentiniu punktu.

61 lentelė. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas 2014–2017 m.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (SIA) ⁴⁴			
	Pagal Programą skirta suma, iš viso [EŽŪFKP], Eur	Lėšų dalis, kurioms planuojama taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą 2014–2020 m., Eur	Išmokėtų lėšų dalis, kurioms pritaikytas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas 2014–2016 m. (kumuliaciniai duomenys) [EŽŪFKP], Eur
Iš viso	1 977 771 625 [1 613 088 240]	[bus apskaičiuota automatiškai SFC pagal Programos duomenis] ⁴⁵	70 166 263 [59 641 324]

Nuo 2015 m. birželio 1 d. pradėjo veikti elektroninės paslaugos informacinėje sistemoje ŽŪMIS, kur pareiškėjai ir paramos gavėjai gali teikti paraišką investicinei paramai gauti, mokėjimo prašymus, projektų įgyvendinimo ataskaitas, naudotis kitomis informacinės sistemos teikiamomis galimybėmis. ŽŪMIS yra bendras kelių institucijų projektas, kurio valdytojas – ŽŪM, tvarkytojas – Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, o elektronines paslaugas teikia ne tik NMA, bet ir VŠĮ „Ekoagros“ bei Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Paminėtina, kad elektroniniu būdu gauti dokumentai greičiau patikrinami, nes dalis duomenų gaunama tiesiogiai iš atitinkamų valstybės ir žinybinių registrų bei valstybės informacinių sistemų, todėl ŽŪMIS ši informacija atsiranda automatiškai. Pildant elektroninę paraiškos formą, daroma mažiau klaidų, nes klaidingai suvedęs informaciją ar nepateikęs reikiamų dokumentų pareiškėjas informuojamas apie klaidą ir negali pateikti elektroninės paraiškos, kol klaida nebus ištaisyta.

⁴⁴ Pagal CPR straipsnį 67(5), supaprastinta sąnaudų apskaita yra skirta vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms, fiksuoto dydžio išmokoms, vienkartinėms išmokoms ir kitoms specifinėms pagal nurodyto straipsnio e dalį išmokoms, pavyzdžiui, verslo pradžia skirtai vienkartinėi išmokai, augintojų organizacijoms skirtoms fiksuoto dydžio išmokoms ir kitoms su plotu bei su gyvuliais susijusioms vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms.

⁴⁵ 100% priemonių 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18.

61 lentelėje pateikiami duomenis apie investicinių priemonių paraiškas ir mokėjimo prašymus bei plotinių priemonių paraiškas.

62 lentelė. Elektroninis paraiškų valdymas 2014–2017 m.

Elektroninis paraiškų valdymas		
Investicinės priemonės		
	Skaičius	EŽŪFKP lėšų dalis, Eur
Paraiškos	6.029	120.846.984
Mokėjimų prašymai	1.254	33.279.858
Plotinės priemonės		
Paraiškos	297.980	271.034.224

Atsižvelgiant į tai, kad pagal kvietimus, paskelbtus nuo 2016 m. rugsėjo 1 d., paraiškos bei mokėjimo prašymai renkami tik elektroniniu būdu, 2017 m. reikšmingai išaugo elektroniniu būdu valdomų paraiškų apimtys. 2014–2017 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 6.029 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma (EŽŪFKP lėšos) siekė beveik 121 mln. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos elektroniniu būdu pateiktų paraiškų pagal investicines priemones skaičius išaugo beveik dvigubai, o jose prašomos paramos suma – beveik 4 kartus⁴⁶. Elektroniniu būdu buvo užpildyti 1.254 investicinių priemonių mokėjimo prašymai, kuriuose prašoma apmokėti EŽŪFKP lėšų dalis sudarė daugiau nei 33 mln. Eurų. Nagrinėjant plotinių priemonių paraiškas, pastebėtina, kad jų skaičius 2014–2017 m. siekė 297.980 paraiškas, o jose prašomos paramos suma sudarė daugiau nei 271 mln. Eurų. Lyginant su 2014–2016 m., jų apimtys taip pat išaugo beveik dvigubai⁴⁷.

Remiantis Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktais duomenimis, vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai, yra kiek trumpesnis nei maksimaliai nustatytas ir siekė 28,7 dienos.

63 lentelė. Vidutiniai paramos gavimo terminai 2014–2017 m.

Vidutiniai terminai, per kuriuos paramos gavėjai gauna mokėjimus	
[Dienos] Jei taikoma, VN terminas, per kurį paramos gavėjams turi būti atlikti mokėjimai	[Dienos] Vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai
30	28,7

Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 m. buvo atlikti veiksmai (administravimo taisyklių pakeitimai), kuriais papildomai siekiama padidinti paramos administravimo (konkrečiai, paraiškų vertinimo) efektyvumą ir spartą.

⁴⁶ 2014–2016 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 3.361 paraiška investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma (EŽŪFKP lėšos) siekė daugiau nei 32 mln. Eurų.

⁴⁷ 2014–2016 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 167.028 paraiškos pagal plotines priemones, o jose prašomos paramos suma sudarė daugiau nei 153,8 mln. Eurų

3 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

3.1 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI KURIANT NACIONALINĮ KAIMO TINKLĄ IR UŽTIKRINANT JO VEIKIMĄ, TAIP PAT NACIONALINIO KAIMO TINKLO VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO STADIJA

1. Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant techninės pagalbos reikalavimus

Techninė pagalba skirta užtikrinti veiksmingą, efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką ir jos pasikeitimus, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei užtikrinti paramos administravimo ir jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą. Tokiu būdu sudaromos sąlygos efektyviau ir kokybiškiau įgyvendinti Programą, stiprinti šios Programos poveikį Lietuvoje.

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis). 2014–2020 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia 67 439 447 Eurais.

2017 m. naujos paraiškos nebuvo gautos, bet 2017 m. skirtomis lėšomis buvo pratęstas esamų projektų įgyvendinimo laikotarpis iki 2017 m. gruodžio 31 d. Iš viso 6 įgyvendinamų projektų paraiškose prašomos paramos suma siekė 39.563.335 Eurais. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami trys projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC), o pagal antrąją veiklos sritį – 2 projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį gauta 1 paraiška. Paminėtina, kad visa prašomos paramos suma buvo patvirtinta. 2014–2017 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 24.571.884 Eurais paramos lėšų, pagal antrąją veiklos sritį – 3.542.276, pagal trečiąją – 225.938 Eurais.

Paminėtina, kad bendra 2014–2017 m. Techninei pagalbai išmokėtų lėšų suma siekė 28.340.098 Eurais ir sudarė 42 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo.

PIRMOSIOS VEIKLOS SRITIES ĮGYVENDINIMAS

Finansinis įgyvendinimas. Pirmajai veiklos sričiai 2014–2020 m. skirtas finansavimas siekia 62.805.526 Eurais. 2014 m. buvo pateiktos 2 paraiškos, o 2015 m. – dar viena paraiška dėl projektų pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinimo. Siekdamas užtikrinti efektyvų, veiksmingą ir teisingą Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC įgyvendina po vieną projektą. ŽŪM ir NMA projektai pradėti įgyvendinti 2014 m. pabaigoje, o ŽŪIKVC projektas – nuo 2015 m. 2017 m. naujos paraiškos nebuvo gautos, buvo pratęstos esamos ir papildytos 2017 m. lėšomis. Paminėtina, kad 2014–2017 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 24.571.884 Eurų paramos, o tai sudarė 39 proc. visos pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Įgyvendinami projektai. 2014 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Projekto tikslas – užtikrinti tinkamą ŽŪM, kaip vadovaujančią instituciją pavestų funkcijų, t. y. Programos valdymas, stebėseną, vertinimas, kontrolė bei auditas, vykdymą. 2017 m. įgyvendinant projektą buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiką skyrė darbui, susijusiam su Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su KPP, išlaidoms. Taip pat ŽŪM darbuotojai dalyvavo seminaruose konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas buvo įsigyti 4 nešiojami kompiuteriai ir 1 daugiafunkcinis spausdintuvas. Siekiant užtikrinti tinkamą Programos

įgyvendinimą buvo atliekami tyrimai, pirktos konsultavimo paslaugos, taip pat organizuoti įvairūs, su KPP įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir renginiai.

2014 m. NMA taip pat pradėjo įgyvendinti projektą „Programos įgyvendinimas“. Projekto tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti Programos priemones, vykdant NMA priskirtas funkcijas. 2017 m. įgyvendinant projektą NMA dalį projekto biudžeto išleido darbo užmokesčiui valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, kurie vertino paraiškas, projektus, atliko nuotolines patikras bei patikras vietoje, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą ir vykdė kitas svarbias funkcijas, užtikrinančias tinkamą paramos administravimą. Siekiant efektyviau ir sklandžiau administruoti paramą, buvo įsigytos pašto, interneto, telefono ryšio, pareiškėjo informavimo trumposiomis žinutėmis paslaugos. Siekiant užtikrinti sklandų paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo tarptautinėse konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse, pasitarimuose. Įsigytos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, mokėjimo prašymų, užaukštintų kainų vertinimo ir kitas ekspertų paslaugas, reikalaujančias specifinių žinių, taip pat KPP 2014-2020 priemonės „Techninė pagalba“ mokėjimo prašymų vertinimo paslaugos. Siekiant užtikrinti kokybišką skiriamų paramos priemonių lėšų administravimą, projektų, finansuojamų Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto lėšomis vertinimą, išmokėjimą, kontrolę ir informacijos sklaidą paramos gavėjams, buvo įsigytos kvalifikacijos kėlimo paslaugos. Taip pat buvo įsigytos patikros vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės, transporto išlaikymo paslaugos darbo drabužiai ir kt. Efektyviam paramos lėšų administravimui yra naudojama Žemės ūkio paramos administravimo informacinė sistema (ŽŪPAIS). Siekiant užtikrinti nepertraukiamą ir kokybišką ŽŪPAIS veiklą bei kitų pagalbinių Agentūros vidinių informacinių sistemų valdymą ir vystymą, yra būtina įsigyti informacinių sistemų vystymo bei techninio palaikymo paslaugas.

ŽŪIKVC Projektas pradėtas įgyvendinti 2015 m. Jo įgyvendinimas tęsėsi ir 2017 m. Iš pirmos veiklos srities lėšų 2017 metais buvo apmokamos darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su KPP įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos bei išlaikymo išlaidos: komunalinės, valymo, ryšių, automobilių išlaikymo, automobilių nuomos, degalų ir kt. ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje ir užsienyje.

Rodiklių pasiekimo lygis. 2014–2017 m. buvo sėkmingai įgyvendinami pirmajai veiklos sričiai numatyti stebėsenos rodikliai. Programą administruojančių darbuotojų skaičiaus rodiklis buvo pasiektas 90 proc. Paminėtina, kad bendras ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo, skaičius (SDV) siekė apie 334,69. Iki 2017 m. pabaigos buvo viršytas rodiklis „Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus“, kurio planuota reikšmė viršyta 3,5 karto. Aktyviausiai mokėsi NMA darbuotojai, nes net 637 institucijoje dirbantys asmenys dalyvavo 2017 m. organizuotose mokymuose.

64 lentelė. Veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ rodiklių pasiekimas 2014–2017 m.

Veiklos rodikliai	2017 m.			Siektina reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC		
Programą administruojančių darbuotojų skaičius (SDV)	50,5	262,36*	21,83	370	90
Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius (vnt.)	1	2	-	50	6
Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus (vnt.)	22	637**	-	185	356
Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus (vnt.)	30	11.570***	6.216	35.000	51
Suorganizuotų auditų skaičius (vnt.)	10	16	-	50	52

* Į programą administruojančių darbuotojų skaičių yra įtraukiami darbuotojai, kurių darbo laikas, skiriamas darbui su KPP 2014-2020 m. programa yra 50 proc. ir daugiau. Iš viso tokių darbuotojų suskaičiuota 722,67 vnt., o jų SDV yra lygus 514,24 vnt. Darbuotojų, kurių su darbo santykiais susijusios išlaidos buvo finansuojamos KPP 2014-2020 lėšomis suskaičiuojama 262,36 vnt.

** 2017 m. mokymuose dalyvavo 972 darbuotojai, kurie 50 proc. ir daugiau savo darbo laiko skyrė darbui su KPP 2014-2020 m. programa. Iš jų unikalių darbuotojų – 637 vnt. Mokymuose dalyvavusių unikalių NMA darbuotojų skaičius yra didesnis nei Programą administruojančių darbuotojų skaičius, nes mokymų dalyviai skaičiuojami kaip fiziniai asmenys, o ne SDV. Mokymuose dalyvauja visi

NMA darbuotojai, tačiau finansuojami gali būti tik tie darbuotojai, kurie su Programos administravimu susijusių funkcijų vykdymui skiria nuo 50 iki 100 proc. savo darbo laiko.

*** 2017 m. iš viso buvo atliktos 55.966 patikros, iš kurių susijusių su KPP 2014-2020 m. programa – 11.570 patikrų.

Rodiklių, matuojančių atliktų studijų, vertinimų ir tyrimų skaičių, taip pat suorganizuotų auditų skaičių, siektinos reikšmės yra suplanuotos 2023 metams. Iki 2017 m. pabaigos planuota rodiklio „Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius“ reikšmė buvo pasiekta tik 6 proc. Paminėtina, kad 1 tyrimą ir vertinimą užsakė ŽŪM, o 2 – NMA. Tikėtina, kad studijų, tyrimų ir vertinimų skaičius, antroje Programos įgyvendinimo pusėje, turėtų išaugti.

Iki 2017 m. pabaigos planuota rodiklio „Suorganizuotų auditų skaičius“ reikšmė buvo pasiekta 52 proc. Paminėtina, kad NMA suorganizavo iš viso 16, o ŽŪM – 10 auditų. Rodiklio „Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus“ planuota reikšmė buvo pasiekta 51 proc. Per metus buvo surengta beveik 18 tūkst. patikrinimų vietoje. Daugiausiai patikrų vietoje įvykdė ŽŪIKVC ir NMA. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2017 m. pabaigos jau buvo pasiekta pusė suplanuotų patikrų ir audito skaičiaus, tikėtina, kad rodiklio reikšmė 2023 m. bus pasiekta.

ANTROSIOS VEIKLOS SRITIES ĮGYVENDINIMAS

ŽŪM informavimo ir viešinimo veiklą vykdo vadovaudamasi Programos viešinimo strategija ir pasitelkdama NMA bei Lietuvos kaimo tinklą (toliau – Tinklas). Paminėtina, kad Tinklas vykdo komunikacijos veiklas, numatytas komunikacijos plane. Komunikacijos planas yra sudėtinė Tinklo veiksmų programos dalis ir papildo ŽŪM vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje. Aktyvesnis Tinklo vaidmuo viešinant Programą yra viena iš svarbių 2014–2020 m. naujovių. Strategijai įgyvendinti rengiami kasmetiniai informavimo ir viešinimo planai pagal viešinimo strategijoje numatytus etapus.

Programos viešinimo ir informavimo veiklomis 2014–2020 m. siekiama efektyviai skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, kuo plačiau pristatant kaimo plėtros politikos strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką, geruosius pavyzdžius bei informuoti plačiąją visuomenę apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje, užtikrinti paramos administravimo veiklos ir jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą.

Informavimo ir viešinimo 2017 metų plane⁴⁸ buvo numatytos 9 informavimo priemonės, jų tikslinės grupės, įgyvendinimo terminai ir reikalingos lėšos, taip pat stebėsenos ir vertinimo rodikliai, skirti matuoti įgyvendinamų informavimo priemonių efektyvumą. Plane taip pat numatyta, kokias informavimo priemones vykdys ŽŪM, o kokias – NMA. Pavyzdžiui, suplanuota, kad abi institucijos aktyviai įgyvendins Programos viešinimo veiklas internetiniuose portaluose, televizijos kanaluose, radijo stotyse spaudoje. ŽŪM ir NMA viešinimo veikloms priskirta skirtinga tematika, atsižvelgiant į kiekvienos institucijos funkcijas ES paramos kaimo plėtrai administravimo procese. Numatyta, kad ŽŪM vienas iš tikslų bus skleisti informaciją visuomenei ir formuoti objektyvią nuomonę apie KPP, jos tikslus ir teikiamas galimybes, pristatyti reikalavimus paramai gauti, taip pat teikti informaciją apie ES finansinį įnašą bei ES vaidmenį įgyvendinant Programą, apie paramos panaudojimo patirtį, paramos poveikį žemės, maisto ir miškų ūkiui bei kaimo plėtrai, šalies ekonominiam ir socialiniam vystymuisi. NMA priskirtos viešinimo temos yra susijusios su informacijos apie paraiškų priėmimą, vertinimą, paramos administravimo procedūras, įsipareigojimų vykdymą, paramos išmokėjimą teikimu.

Informavimo ir viešinimo plane taip pat buvo numatyta, kad ŽŪM ir NMA organizuos parodas, konferencijas, seminarus ir kitus viešinimo renginius, įgyvendins informacines ir viešinimo priemones, užsakys tyrimus, studijas socialines apklausas. 2017 m. ŽŪM buvo atsakinga už 2014–2020 m. KPP pristatymą žemės ūkio parodose, už komunikacijos būklės ir veiklos analizę, žiniasklaidos stebėseną ir analizę. 2017 m. NMA

⁴⁸ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Dėl informavimo ir viešinimo apie Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones 2017 metų plano patvirtinimo 2017 m. liepos 24 d. Nr. 3D-484.

suplanavo rengti pranešimus spaudai ir užtikrinti institucijos interneto svetainės palaikymą, su KPP susijusių reklaminių priemonių kūrimą.

Finansinis įgyvendinimas. 2014 m. ir 2015 m. buvo pateikta po vieną paraišką dėl projektų pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinimo. 2017 m. naujos paraiškos nebuvo gautos, tačiau pratęstos ir papildytos jau esamos 2017 m. lėšomis. Siekdamas užtikrinti efektyvų Programos viešinimą ir visuomenės informavimą apie paramą kaimo plėtrai ir jos teikiamas galimybes, administruojamų priemonių tikslus, turinį, tvarką, įgyvendinimo eigą, pasiekimus ŽŪM ir NMA įgyvendina po vieną projektą. Abiejų institucijų projektai pradėti vykdyti 2015 m. Paminėtina, kad 2014–2017 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta 3.542.276 Eurai paramos lėšų.

Įgyvendinami projektai. 2015 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. Projekto tikslas – pasitelkiant įvairius informavimo ir viešinimo veiksmus, efektyviai skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Įgyvendinant projektą, 2017 m. buvo organizuojamas programos viešinimas žiniasklaidoje (internetiniuose portaluose, televizijos kanaluose, radijo stotyse ir t.t.) Taip pat buvo vykdomos KPP įvaizdžio formavimo ir viešinimo priemonės. Be to, buvo rengiami informaciniai renginiai, seminarai ir konferencijos ūkininkams, socialiniams partneriams ir kitoms tikslinėms grupėms, organizuojami informaciniai renginiai viešosios informacijos rengėjams ir žiniasklaidos atstovams, taip pat buvo dalyvauta parodose, kuriose buvo pristatoma informacija apie KPP.

2015 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. Projekto tikslas – objektyvios ir tikslios informacijos sklaidimas apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai tikslinėms auditorijoms. 2017 metais buvo naudojamos įvairios komunikacijos priemonės. Populiariausiuose interneto naujienų portaluose, specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose buvo publikuotos informacinės rubrikos, pagrindiniuose radijo kanaluose buvo transliuojamos informacinės rubrikos. Nacionaliniuose, specializuotuose ir regioniniuose leidiniuose publikuota informacinė medžiaga bei kvietimai teikti paraiškas. Siekiant efektyviai įsisavinti Programos paramos lėšas, buvo organizuojami įvairūs renginiai su pareiškėjais, paramos gavėjais ir socialiniais partneriais, taip pat dalyvauta renginiuose/parodose, kur pristatytos paramos priemonės. Be to, buvo organizuotos vaizdo transliacijos, kurių metu pristatytos aktualiausios paramos priemonės. Taip pat vykdyta reklaminė kampanija socialiniame tinkle „Facebook“.

2017 metais taip pat buvo vykdomas kasdieninis žiniasklaidos monitoringas, į kurį įtrauktos su Programa susijusios temos televizijoje, radijuje, spaudoje ir internete. Monitoringas identifikavo komunikacinį lauką ir esamą situaciją, apibrėžė, kokią informaciją apie Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gavo visuomenė ir atskiros tikslinės grupės.

Viešinimo efektyvumas buvo stebimas atliekant visuomenės nuomonės apklausas. 2017 metais buvo atlikta Lietuvos gyventojų apklausa ir pareiškėjų ir paramos gavėjų apklausa. Visuomenės apklausos tikslas – objektyviai įvertinti Lietuvos gyventojų, pareiškėjų bei paramos gavėjų informuotumą apie Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą ir jos priemones bei požiūrį į Agentūros veiklą, susijusią su KPP priemonių administravimu, išsiaiškinti pasitenkinimo gyvenimu kaime rezultatus.

Rodiklių pasiekimo lygis. 2014–2017 m. buvo įgyvendinami antrajai veiklos sričiai numatyti stebėsenos rodikliai. Rodiklio „Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė (min)“ planuota reikšmė buvo pasiekta beveik 9 proc. Paminėtina, kad bendra ŽŪM ir NMA vykdytų viešinimo veiklų trukmė siekė 1.768 min, o tai sudarė apie 30 val. Paramos galimybių viešinimas per radiją ir televiziją buvo itin svarbus, prasidedant prie Programos įgyvendinimo, tačiau per kelerius pirmuosius metus buvo pasiekta mažiau nei 10 procentų iki 2023 metų planuotos rodiklio reikšmės. Iki 2017 m. pabaigos planuota rodiklio „Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis“ reikšmė buvo pasiekta 6 proc., o publikuotos informacijos apie Programą kiekis sudarė 149.102 cm³. Mažesniai rodiklio pasiekimui įtakos turėjo tai, kad užsitęsęs viešiesiems pirkimams vėlavo sutarties pasirašymas dėl informacijos skelbimo regioninės, rajoninės ir specializuotos spaudos priemonėse, todėl aktyvios viešinimo veiklos buvo vykdomos tik nacionalinėje spaudoje. Dėl informacijos skelbimo nacionalinėse žiniasklaidos priemonėse vykę viešieji pirkimai ir sutartys pasirašytos anksčiau.

2014–2017 m. organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičiaus rodiklis buvo pasiektas 11,6 proc., o juose dalyvavusių asmenų skaičiaus rodiklis – 6 proc. Buvo surengti iš viso 81 mokymai, konferencijos ir kiti renginiai, kuriuose dalyvavo daugiau nei 2,2 tūkst. asmenų. Paminėtina, kad daugiausiai seminarų, konferencijų ir mokymų organizavo ŽŪM. Atsižvelgiant į tai, kad tik nuo 2016 m. prasidėjo aktyvesnis Programos priemonių įgyvendinimas, tikėtina, kad per ateinančius metus, projektų įgyvendinimui įgaunant pagreitį, organizuojamų seminarų, konferencijų ir kitų viešinimo renginių bei juose dalyvaujančių žmonių skaičius turėtų ženkliai išaugti.

65 lentelė. Veiklos srities „Programos viešinimas“ rodiklių pasiekimas 2014–2017 m.

Veiklos rodikliai	2017 m.			Siektina reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC		
Organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičius (vnt.)	68	13	-	700	11,6
Organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius (vnt.)	1.552	680	-	35.000	6,4
Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis (cm ²)	76.537	72.565	-	2.500.000	6
Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė (min.)	1.388	380	-	20.000	8,8

Paramos gavėjai, kurių projektai finansuojami pagal Programą, privalo viešinti šią paramą, vadovaudamiesi Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą viešinimo taisyklėse⁴⁹ numatytais reikalavimais. Šiose taisyklėse įtvirtinti paramos gavėjų įsipareigojimai, reikalavimai viešinimo priemonėms, didžiausios išlaidų viešinimo priemonėms sumos. Įpareigojant paramos gavėjus viešinti paramą, siekiama, kad visuomenė ir projektų, įgyvendinamų pagal Programą, dalyviai (projektą vykdančias asmenys, projekto tikslinės grupės, projekto rezultatus naudojančias asmenys) sužinotų apie paramą iš EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų žemės ūkiui ir kaimo plėtrai, šios paramos galimybes, rezultatus ir gerą patirtį bei ES finansinį indėlį įgyvendinant projektą.

2. Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą (valdymo struktūra ir tinklo palaikymo skyrius)

Remiantis Programos nuostatomis, 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, Lietuvoje yra naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Tinklo organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Tinklo valdymo struktūrą sudaro: Tinklo nariai, Tinklo darbo grupės, Tinklo veiklos koordinavimo grupė ir Sekretoriatas.

Tinklo nariai. Tinklo sekretoriato 2015 m. organizuotos elektroninės apklausos būdu narystę tinkle iš praeito laikotarpio pratęsė 330 narių⁵⁰. 2018 m. vasario 8 d. duomenimis Tinklo narių skaičius jau siekė 350.

Tinklo darbo grupės. 2014–2020 m. Tinklo narių darbas vykta teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. Tinkle veikia šios teminės nuolatinės darbo grupės:

- 1) LEADER priemonės darbo grupė;

⁴⁹ 2014 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-925 „Dėl Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą viešinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁵⁰ Daugiau kaip 62 proc. jų sudarė kaimo bendruomenės (207 nariai), kt. nariai: nacionalinės organizacijos (41), regioninės organizacijos (60), mokslo institucijos (20) ir konsultavimo institucijos (2). Narystė atvira, siekiama jos neformalizuoti.

- 2) LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupė;
- 3) EIP darbo grupė;
- 4) Miškų ūkio sektoriaus darbo grupė;
- 5) Mažiau palankių ūkininkauti vietovių darbo grupė;
- 6) Narystės Lietuvos kaimo tinkle nagrinėjimo darbo grupė.

Pagrindinė Tinklo darbo grupių veiklos forma – posėdžiai, kuriuos gali inicijuoti Ministerija, Sekretoriatas arba Tinklo darbo grupės nariai. 2017 m. buvo organizuoti dviejų darbo grupių posėdžiai – LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės ir LEADER priemonės darbo grupės.

Pagal poreikį Tinklo nariai, Koordinavimo grupė, Sekretoriatas ir Stebėsenos komitetas gali inicijuoti nuolatinės ir laikinosios Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti. 2017 m. buvo sudarytos ir posėdžiavo keturios laikinosios LKT darbo grupės:

- 1) LKT laikinoji darbo grupė, skirta vietos plėtros strategijų kokybės analizei;
- 2) LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo gairių rengimui;
- 3) LKT laikinoji darbo grupė „Kaimo kultūros puoselėjimo sunkumai“;
- 4) LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo socialinio poveikio matavimo skaičiuoklės ir metodikos projektams rekomendacijoms teikti.

Tinklo veiklos koordinavimo grupė. Koordinavimo grupės paskirtis – teikti pasiūlymus ŽŪM efektyviai Tinklo veiklai užtikrinti. Šios grupės uždaviniai – Tinklo veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant Tinklo veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus, vykdant jų įgyvendinimo priežiūrą. Grupė formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius, tokius kaip bendruomenės, jaunieji ūkininkai, konsultantai ir kt. atstovaujantčius, aktyvius kaimo plėtros dalyvius, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Programos įgyvendinimu.

2017 m. vyko vienas Tinklo veiklos koordinavimo grupės posėdis – 2017 birželio 27 d. Posėdžio metu LKT veiklos koordinavimo grupės nariai buvo supažindinti su LKT vykdomomis veiklomis, pristatyti rengiami LKT teisės aktai (Projektinių pasiūlymų įgyvendinimo tvarkos aprašo projektas, LKT 2017 m. veiksmų plano projektas, LKT veiksmų programos atnaujinimai). Diskusijos metu Koordinavimo grupės nariai pateikė keletą pasiūlymų dėl papildomo LKT veiklos viešinimo bei pritarė pristatytiems teisės aktų projektams⁵¹.

Tinklo sekretoriatas. LKT sekretoriatas yra atsakingas už LKT veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinimo koordinavimą, techninės pagalbos LKT veiklos koordinavimo grupei ir kitoms LKT struktūroms teikimą, taip pat dalyvauja ir koordinuoja viešinimo veiklas, įskaitant ir viešinimą Tinklo internetinėje svetainėje. LKT sekretoriato funkcijas vykdo Vadovaujančios institucijos – Žemės ūkio ministerijos – Kaimo plėtros departamento darbuotojai. Darbuotojų išlaikymas finansuojamas KPP Techninės pagalbos 1 veiklos srities lėšomis.

2017 m. Tinklo sekretoriato pagrindiniai darbai apėmė Tinklo veiklą reglamentuojančių teisės aktų rengimą keitimą (buvo parengtas 2017 m. Veiksmų planas, Projektinių pasiūlymų dėl komunikacijos priemonių įgyvendinimo aprašas, koreguojama Veiksmų programą), Techninę pagalbą darbo grupėms organizuojant jų posėdžius, įvairaus formato ir temų renginių inicijavimą ir organizavimą, taip pat komunikacijos priemonių įgyvendinimą, naujos Tinklo internetinės svetainės parengimą. Veiksmų planui įgyvendinti LKT sekretoriatas, vadovaudamasis viešųjų pirkimų procedūromis, gali pasitelkti išorinius paslaugų teikėjus. 2016–2017 m. sekretoriatas vykdė pirkimus vertimo, VVG mokymų, viešinimo (leidinių rengimui ir leidybai, reklaminei atributikai, video siužetų rengimui) paslaugų pirkimus.

2. Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant nacionalinio kaimo tinklo veiksmų planą ir dabartinę situacija

⁵¹ Informacija, pateikiama Lietuvos kaimo tinklo internetinėje svetainėje – Visos naujienos < <http://www.kaimotinklas.lt/lt/naujienos/2017-06-27-ivyko-lkt-veiklos-koordinavimo-grupes-posedis>> [Žiūrėta 2018 04 24]

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 3D-696. Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programoje buvo išskirtos devynios Tinklo veiklos:

- 1) Komunikacija apie kaimo plėtrą;
- 2) Projektų pavyzdžių pagal Programos prioritetus rinkimas;
- 3) VVG mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;
- 4) Informacijos apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
- 5) Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
- 6) Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
- 7) Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
- 8) Dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“;
- 9) Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo ir kitų ES šalių nacionalinių kaimo tinklų veikloje.

Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4 633 920 Eurų.

Kaip Tinklo 2016–2020 m. veiksmų programos priedas buvo parengtas Tinklo 2016–2020 m. komunikacijos planas, kurį įgyvendinant bus siekiama papildyti informavimo ir viešinimo apie Programos veiklas, vykdomas pagal Programos viešinimo strategiją, užtikrinti efektyvią komunikaciją su kaimo plėtros dalyviais. Preliminarus komunikacijos plano biudžetas siekia 1,5 mln. Eurų.

2017 m. buvo rengiamos Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programos korekcijos, kuriomis keičiami ir tikslinami daugelio programos punktų reikalavimai. Pakeitimas dar nebuvo priimtas.

2017 m. buvo parengtas antrasis periodinis veiksmų planas, detalizuojantis Veiksmų programoje numatytų veiklų ir priemonių įgyvendinimą. Lietuvos kaimo tinklo 2017 metų veiksmų planas buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 3D-685. Jame numatytos dvi 2017 metų Tinklo prioritetinės veiklos sritys: (1) verslo ir verslumo skatinimas, įskaitant socialinį verslą; (2) LEADER ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimo kokybė bei teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas. 2017 m. veiksmų plane buvo numatytos konkrečios įgyvendinimo priemonės kiekvienai iš 9 Veiksmų programoje įtvirtintų veiklų. Įgyvendinant metinį veiksmų planą, buvo intensyviausiai buvo vykdomos dvi veiklos – pirmoji, skirta komunikacijai apie kaimo plėtrą, ir trečioji, skirta VVG mokymui ir bendradarbiavimo tinkle organizavimui bei techninei pagalbai teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui.

Kartu su Tinklo 2017 m. veiksmų planu buvo patvirtintas ir metinis Tinklo komunikacijos planas, kuriame numatytas konkretus renginių skaičius, jų trukmė ir mastas. Įgyvendinant šį planą, buvo suorganizuoti 2 aukšto lygio renginiai ir beveik 100 vidutinio lygio renginių (daugelis jų – 1 dienos trukmės, kuriuose dalyvavo 10-30 dalyvių).

Siekdama sudaryti sąlygas tinkamam Tinklo funkcionavimui ir Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui, taip pat užtikrinti keitimąsi patirtimi ir gerąja praktika, ŽŪM 2016 m. kovo 25 d. pradėjo įgyvendinti pagal priemonės M20 „Techninė pagalba“ trečiąją veiklos sritį finansuojamą paramos projektą „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“. Projekto tikslai: pagerinti Programos įgyvendinimo kokybę, informuoti visuomenę ir galimus paramos gavėjus apie žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, aktyviau į šios politikos įgyvendinimą įtraukti kaimo plėtros dalyvius, skatinti jų bendradarbiavimą, teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinti jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje, maisto gamyboje, kaimo vietovėse. Įgyvendinant projektą, organizuojami renginiai, seminarai, skirti informavimui apie Programos įgyvendinimą ir komunikacijos tarp kaimo plėtros dalyvių skatinimui, Tinklo veiklos užtikrinimui, taip pat prekių tinkamam Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui bei informavimui apie Programos įgyvendinimą ir jos gerąją patirtį bei paslaugų (mokymų organizavimo, Tinklo interneto svetainės priežiūros) įsigijimui. Projektui patvirtinta parama siekė 368.380 Eurų (8 proc. visos Lietuvos kaimo tinklo narių projektams skirtos sumos), o iki 2017 m. pab. buvo išmokėta 225.938 Eurų (5 proc. skirtos paramos). Įgyvendinant projektą, buvo suorganizuoti minėtų nuolatinių ir laikinųjų darbo grupių

posėdžiai, įgyvendintos Veiksmų programoje ir metiniuose veiksmų planuose numatytos veiklos ir priemonės (seminarai, apskritojo stalo diskusijos, kiti renginiai, VVG mokymai, administruota interneto svetainė ir t.t.).

Siekiant aktyviau įtraukti Tinklo narius į Tinklo veiklą ir efektyviau įgyvendinti Tinklo veiksmų programoje ir periodiniuose komunikacijos planuose numatytas veiklas, 2017 m. buvo parengtas Projektinių pasiūlymų įgyvendinimo aprašas (toliau – Aprašas). Apraše numatyta, kad Tinklo nariai gali teikti projektinius pasiūlymus dėl komunikacijos priemonių įgyvendinimo. Galimos komunikacijos priemonės apima: teminius renginius, vaikų ir jaunimo renginius, renginius „miesto ūkis“ (angl. city farm)⁵², „atviras ūkis“ (angl. „open farm“)⁵³, gerieji KPP pavyzdžiai, informacinės KPP kampanijos, leidyba, garso ir vaizdo priemonės, socialinė reklama, elektroninės priemonės. Aprašas dar nėra patvirtintas, nes nėra priimtas galutinis sprendimams dėl jo projektinių pasiūlymų finansavimo ir įgyvendinimo modelio. Tikėtina, kad pradėjus įgyvendinti Tinklo narių projektinius pasiūlymus, bus pasiekta reikšminga priemonės M20 veiklos srities 20.3 „Lietuvos kaimo tinklas“ pažanga.

3.2 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS VIEŠINIMĄ

2017 m. toliau buvo vykdoma visuomenės informavimo apie Programos priemones kampanija, o informacija skelbiama įvairiomis komunikacijos priemonėmis.

2017 m. toliau buvo vykdoma visuomenės informavimo apie Programos priemones kampanija, o informacija skelbiama įvairiomis komunikacijos priemonėmis. 2017 m. toliau buvo vykdoma visuomenės informavimo apie Programos priemones kampanija, o informacija skelbiama internetiniuose portaluose, televizijos kanaluose, radijo stotyse, spaudoje. 2017 m. internetiniuose portaluose buvo publikuoti 83 informaciniai straipsniai bei patalpinti 47 kaičiosios reklamos skydeliai. Televizijos kanaluose buvo transliuotos 56.730 sekundžių informacinės medžiagos KPP tematika. Radijo stotyse buvo transliuota 23.416 sekundžių informacinės medžiagos, susijusios su Programa.

Per 2017 m. publikavimui nacionaliniuose laikraščiuose ir leidiniuose buvo parengti 86 vnt. informacinės medžiagos ir 17 vnt. pasikartojančios informacinės medžiagos apie KPP, taip pat publikavimui regioniniuose laikraščiuose ir specializuotuose leidiniuose buvo parengti 33 vnt. informacinės medžiagos ir 1 vnt. pasikartojančios informacinės medžiagos apie KPP.

2017 m. buvo organizuotos dvi parodos: viena Lietuvoje ir viena užsienyje. 2017 m. sausio 20-29 d. Berlyne vykusioje parodoje „Žalioji savaitė 2017“ buvo įrengta ekspozicija, skirta informavimui apie Lietuvos žemės ir maisto ūkiui skirtas KPP lėšas, gerųjų patirties pavyzdžių demonstravimui. 2017 m. kovo 30 – balandžio 1 d. vykusioje parodoje „Ką pasėsi...2017“ buvo įrengtas stendas, skirtas parodos lankytojui informavimui apie KPP.

2017 m. taip pat buvo suorganizuoti 68 renginiai (konferencijos, seminarai ar pan.), kurie buvo skirti informacijos apie KPP viešinimui. Šiuose renginiuose apsilankė 1.552 dalyviai.

Pagrindinis NMA viešinimo veiklos tikslas – operatyviai suteikti informaciją pareiškėjams / paramos gavėjams, o taip pat ir kitiems suinteresuotiems asmenims. 2017 m. vienas iš pagrindinių gaunančių paramą ar ketinančių dėl jos kreiptis asmenų informacijos apie paramą šaltinių buvo interneto svetainė www.nma.lt. Tad joje operatyviai teikta informacija apie Agentūros administruojamas priemones, reikalavimus gauti paramą, paramos gavėjų išipareigojimus, paramos mokėjimą (vien 2017 m. paskelbta daugiau kaip 350 pranešimų). Siekiant optimizuoti informacijos apie paramą pateikimą, atnaujintas svetainės dizainas, struktūra, skiltys „Parama“, „E. paslaugos“, patobulintas svarbiausių datų kalendorius, dažniausiai užduodamų klausimų skiltis. Siekiant didinti paramos pagal LEADER metodą žinomumą, sukurtas specialus VVG žemėlapis.

NMA nemažą dėmesį skyrė tiesioginei komunikacijai. Ūkininkams svarbūs klausimai buvo aptariami tiesioginėse transliacijose iš Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (ši informacijos teikimo forma,

⁵² Renginiai, kurie padėtų paaiškinti žemės ūkio svarbą miesto gyventojams.

⁵³ projektų lankymas, lauko dienos, kurie parodytų visuomenei apie vykdomų KPP projektų eigą, rezultatus ir jų teikiamą naudą.

pradėta dar 2015 m., tęsiama ir 2017 m.). Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis pareiškėjų ir paramos gavėjų informaciją gauna iš rajonų savivaldybių, su žemės ūkio skyrių ir savivaldybių darbuotojais nuolat bendradarbiaujama – kasmet organizuojami seminarų ciklai šalies rajonuose, dvi konferencijos deklaravimo ir išmokų mokėjimo aktualijoms aptarti, vykdomos papildomos konsultacijos žemės ūkio skyrių ir seniūnijų darbuotojams teiktos *online* konsultacijų metu. Socialiniams partneriams – NMA klientams atstovaujančioms visuomeninėms organizacijoms – apskritojo stalo diskusijų ir kitų susitikimų metu pristatomos paramos teikimo ir administravimo naujovės.

Informacija apie KPP paramą taip pat platinama nacionalinėje, specializuotoje, regioninėje žiniasklaidoje – jai siunčiami pranešimai spaudai, naujienlaiškiai, inicijuojamos rubrikos, imamasi kitų viešinimo veiksmų.

Su paramos lėšomis įgyvendintais projektais siekiama supažindinti ir plačiąją visuomenę, jaunuomenę, žiniasklaidos atstovus. NMA organizavo žiniasklaidos atstovų, moksleivių išvykas į paramos lėšomis įgyvendintų projektų vietas. Agentūros darbuotojai taip pat dalyvavo ir žemės ūkio parodose „Ką pasėsi...“, „Agrobalt“ kurių metu teikė naudingą ir aktualią informaciją apie galimybes pasinaudoti parama pagal KPP programą. Renginiuose buvo dalinama informacinė medžiaga, suvenyrai su KPP atributika. KPP administravimo naujovės pristatytos progreso konferencijoje „Login“.

Siekiant patraukliai pateikti informaciją apie pagrindines Programos įgyvendinimo aktualijas, buvo sėkmingai taikomos šiuolaikinės komunikacijos priemonės, pavyzdžiui, „Facebook“ socialiniame tinkle nuolat skelbiama aktualiusia informacija apie Programą. Paskyros (<https://www.facebook.com/zemesukioministerija/>) gerbėjų skaičius 2017 m. pabaigoje priartėjo prie 11 tūkst. (2016 m. pabaigoje siekė 9 tūkst.).

2014–2020 m. toliau tęsiami pareiškėjų / paramos gavėjų bei visuomenės nuomonės tyrimai. Remiantis 2017 m. vykdytos reprezentatyvios apklausos duomenimis, 89 proc. pareiškėjų/ paramos gavėjų informacijos apie Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – KPP) paramos priemones visiškai pakako ir veikiau pakako, ir tai yra geriausias rezultatas nuo 2010 metų. 91 proc. respondentų nurodė, kad informaciją rasti lengva/ veikiau lengva.

2014–2017 m. Programos viešinimui iš viso išmokėta 3.542.276 Eurų paramos lėšų.

4 IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus KPP 2014–2020 m. 2014–2017 metų įgyvendinimo pažangos analizę, pateikiamos šios pagrindinės išvados ir pasiūlymai dėl tolimesnio Programos ir atskirų priemonių įgyvendinimo bei jų pažangos stebėsenos ir vertinimo.

Dėl finansinio įgyvendinimo:

Finansinis įgyvendinimas visos programos lygiu yra pakankamai aukštas (išmokėta parama siekia 38 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos). Be to, didelė pažanga pasiekta būtent 2017 m. Tačiau atskirų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis reikšmingai skiriasi. Didžiausia rizika nepanaudoti suplanuotų lėšų yra įgyvendinant 5C, 5D ir 6A tikslines sritis bei atskiras priemones – M09, M10, M16 veiklos sritį 16.4 ir priemonės M19 veiklos sritį 19.3. Galimybės paskatinti šių priemonių pažangą aptariamoms bei pasiūlymai dėl papildomų veiksmų (skatinant didesnę pažangą ar svarstant paramos perskirstymą) pateikiami žemiau.

Dėl atskirų tikslinių sričių ir prie jų prisidedančių priemonių pažangos:

- 1 prioritetas

Prisidedančių horizontalaus pobūdžio priemonių įgyvendinimas išsibėgėja, reikalinga atidžiai stebėti pažangą. Konsultavimo paslaugomis naudojamosi pakankamai aktyviai. Didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas įgyvendinant M01 ir M16 priemones – ypač 16.3 ir 16.4 veiklos sritis. Reikalinga vertinti, kokį poveikį turi atlikti supaprastinimo veiksmai siekiant didinti priemonės veiklos srities 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ populiarumą.

M02 priemonės įgyvendinimo pažanga pakankamai didelė, tačiau netolygus pasiskirstymas pagal atskiras tikslines sritis. Remiantis pažangos iki 2017 m. stebėsenos duomenimis, M02 remiamos konsultacijos daugiausia prisideda prie 4P tikslų įgyvendinimo. Nuo 2018 m. buvo pakeistas konsultacijų temų priskyrimas tikslinėms sritims ir suderintas su NMA.

- 2A tikslinė sritis

2A tikslinės srities priemonių pasiekimai yra pakankamai geri. Kiek mažesni horizontaliųjų priemonių pasiekimai. Tačiau M01 priemonės įgyvendinimas išsibėgėja. Mažas finansinis pasiekimas pagal M02 konsultavimui skirtą priemonę (tik 0,44 proc.). Bet nuo 2018 m. buvo pakeistas konsultacijų temų priskyrimas tikslinėms sritims ir suderintas su NMA. Taigi M02 pasiskirstymas pagal tikslines sritis turėtų keistis.

Į 2A tikslo rodiklį nėra įskaičiuojami paramą pagal 6.3 veiklos sritį gavę smulkūs ūkiai. Atsižvelgiant į tikslo rodiklio turinį, smulkių ūkių paramos projektai turėtų patekti.

- 2B tikslinė sritis

2B tikslinės srities priemonių pasiekimai yra pakankamai geri. Kaip ir 2A tikslinės srities atveju, mažesni pasiekimai fiksuojami pagal horizontaliąsias priemones – M01 ir M02 priemones.

Atkreiptinas dėmesys į pasiekimų pagal M02 priemonę neatitikimą: pagal patvirtintas paraiškas pasiekta 90 proc. konsultuotų ūkininkų skaičiaus, tačiau patvirtinta parama siekia vos 20 proc. Siūloma peržiūrėti rodiklius arba finansavimą.

- 2C tikslinė sritis

Iki 2017 m. pab. pasiekta pažanga mažoka, bet 2017 m. buvo priimti pakeitimai, turintys paskatinti prisidedančios priemonės įgyvendinimą (konkrečiai, padidinta 8.6 veiklos srities maksimali paramos suma). Reikalinga stebėti pažangą ir pakeitimų poveikį.

- *3A tikslinė sritis:*

Tikslinės srities įgyvendinimo pažanga ir pasiekimai maži. Didžiausi pasiekimai nustatyti įgyvendinant priemonės veiklos sritį 4.2. Tačiau dėl mažo potencialių pareiškėjų susidomėjimo, kitos prie tikslinės srities įgyvendinimo prisidedančios priemonės (M03, M09 ir M16 veiklos sritis 16.4) rodo labai mažus pasiekimus arba jų visai nėra. Reikalinga imtis priemonių jų populiarumui skatinti. Viena vertus, priežastys yra gilesnės, sunkiau keičiamos (tokios kaip nenoras kooperuotis). Kita vertus, galima ieškoti sprendimų, konsultuojantis su potencialiais paramos gavėjais, išsiaiškinant pagrindines priemonių nepatrauklumo priežastis, atsižvelgiant į jų pasiūlymus.

- *3B tikslinė sritis*

2017 m. pasiekta reikšminga pažanga, bet viena iš veiklų (parama gyvūnų draudimo išmokoms) nebuvo pakankamai populiarūs. Daryti pakeitimai, kurie turėtų padidinti populiarumą – reikalinga stebėti ir vertinti pakeitimų poveikį.

- *4 prioritetas*

Iki 2017 m. pabaigos pasiekta nedidelė M10 priemonės pažanga. Tačiau 2017 m. jau imtasi veiksmų, siekiant didinti remiamų veiksmų mastą, o taip pat koreguojant priemonės tikslus – sumažinti priemonės veiklos, skirtos Meldinės nendrinukės išsaugojimui tikslai ir finansavimas (atsižvelgiant į objektyvias mažos priemonės apimties priežastis) bei suplanuotos naujos veiklos („Ražienų laukai per žiemą“ ir „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“), kurios, tikimasi, bus pakankamai populiarūs ir paskatins reikšmingą pažangą.

- *5C tikslinė sritis*

Šios tikslinės srities įgyvendinimas vėluoja – dar nėra baigto nei vieno projekto. Patvirtinti projektai tik pagal 1 iš 3 priemonių (pagal 6.4.2 veiklos sritį), bet rodiklių pasiekimas pagal patvirtintus projektus taip pat santykinai nedidelis. Kyla rizika, kad ši tikslinė sritis nepasieks savo rodiklių.

Teikiama parama į biodujų gamybą ūkio reikmėms (pagal 4.1 veiklos sritį) yra per maža reikalingoms investicijoms ir nepakankamai ekonomiškai patraukli. Mažai tikėtina, kad ši priemonė bus įgyvendinta. Kita vertus, numatyti nedideli priemonės tikslai (suplanuota paremti 8 projektus), kurie, net ir juos įgyvendinus, negalėtų prisidėti prie reikšmingų pokyčių visos šalies mastu. Šiems projektams skirtas lėšas būtų prasminga skirti 6.4.2 veiklos įgyvendinimui, tuo atveju, jeigu būtų nustatytas pakankamas šios srities potencialas. 6.4.2 veiklos įgyvendinimo galimybė reikšmingai priklauso nuo bendros šalies politikos ir įgyvendinamų papildomų priemonių biodujų panaudojimo srityje. Atsižvelgiant į srities kompleksškumą, pačių remiamų projektų sudėtingumą ir santykinai neilgą KPP įgyvendinimo laikotarpį, kyla rizika pilnai neįgyvendinti ir šiai veiklai numatytų tikslų.

Siūloma atsisakyti specifinio rodiklio (SO09. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)), kuris sutampa su bendruoju produkto rodikliu.

- *5D tikslinė sritis*

Pasiekta nedidelė pažanga, nes daugiausia prisideda M10 priemonė, kurios pasiekimai iki 2017 m. pabaigos buvo nedideli. Visgi, 2017 m. suplanuotos naujos veiklos, kurios turėtų reikšmingai paspartinti priemonės, o tuo pačiu ir 5D tikslinės srities, įgyvendinimą.

Remiantis priemonės M16 veiklos srities 16.3 įgyvendinimo eiga, taip pat sunku tikėtis, kad bus įgyvendinta projektų, reikšmingai prisidedančių prie klimato kaitos mažinimo tikslo įgyvendinimo. Teikdami paraiškas

bendru srautu, daugelis smulkiųjų ūkininkų ir kt. subjektų priemonės suteikiamomis galimybėmis naudojami siekdami didinti savo veiklos efektyvumą ir konkurencingumą.

- *5E tikslinė sritis*

Apželdinimo mišku (veiklos srities 8.1) pažanga pakankama, tačiau didžiąją dalį paremto ploto sudaro išmokos už apželdinto ploto palaikymą (ir iš jų didžiąją dalį – už tęstinius išsipareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP). Kyla rizika, kad, pabaigus mokėjimus už tęstinius išsipareigojimus, rodiklio reikšmė gali reikšmingai sumažėti. Taip pat maži M10 priemonės pasiekimai, bet tikimasi, kad įgyvendinimą paskatins naujos veiklos.

- *6A tikslinė sritis*

Pažanga nedidelė. Pareiškėjų susidomėjimas ir paramos paklausa didelė, bet didžiausia problema – žema paraiškų kokybė. Reikalinga imtis papildomų veiksnių viešinant priemonę, akcentuojant konkrečius reikalavimus, paraiškų trūkumus, klaidas.

- *6B tikslinė sritis*

Pažanga pakankama. Pasiekimų nėra tik pagal VVG bendradarbiavimo veiklą (19.3). Bet įgyvendinti papildomi veiksmai, kurie tikėtina paskatins bendradarbiavimo projektus. Taip pat 2017 m. vis dar buvo pasiekta nedidelė pažanga įgyvendinant vietos projektus. Tačiau 2017 m. pakeitus VPS įgyvendinimo modelį, supaprastinus administravimą, tikėtina, įgyvendinimas bus greitesnis.

- *6C tikslinė sritis*

Nors rodiklių pasiekimai dar nėra fiksuojami, bet pažanga pakankama. Reikalinga vykdyti stebėseną projekto (vienintelio projekto „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra kaimo vietovėse“) lygiu – vertinti projekto eigą, problemas, kylančias rizikas. Nustatytas papildomas lėšų poreikis. Taigi, esant pakankamai projekto spartai ir nustačius neįsisavinimo kitose priemonėse riziką, šiai M07 priemonės veiklos sričiai tikslinga skirti papildomas lėšas.

Dėl veiklos rezultatų plano įgyvendinimo:

Nustatyta rizika nepasiekti 3, 5 prioriteto orientyrų 2018 m. reikšmių, taip pat 6 prioriteto viešųjų išlaidų rodiklio. Dėl 3 ir 5 imtasi papildomų priemonių. Dėl 6 siūloma, remiantis visa prieinama informacija apie paraiškas, mokėjimus ir deklaruotinas lėšas įvertinti galimybes pasiekti numatytą rodiklio reikšmę.

Dėl stebėsenos ir vertinimo:

Stebėsenos procesą, duomenų sisteminimą ir ataskaitų rengimą apsunkina sudėtinga plotinių priemonių rodiklių pasiekimo skaičiavimo ir stebėsenos metodika, ypač skaičiuojant M10 priemonės produkto rodiklius ir priskiriant tęstinius išsipareigojimus (plotus ir viešąsias išlaidas) pagal atskiras veiklas. Būtų tikslinga standartizuoti ir parengti plotinių priemonių rodiklių skaičiuokles, konkrečiai įgyvendinant šiuos veiksmus:

- Į produktų rodiklių reikšmes stebėsenos lentelėse automatiškai įskaičiuojant duomenis ir apie tęstinius išsipareigojimus;
- Papildomai suderinti finansinio ir produkto rodiklių skaičiavimo prielaidas, t.y. nustatyti vienodas prie tikslinių sričių prisidedančias veiklas;
- Skaičiuojant tikslo rodiklius, numatyti galimybes aiškiai ir paprastu būdu išsifiltruoti plotus ir paramą, prisidedančius prie atskirų tikslinių sričių tiesioginiu ir netiesioginiu būdu.

Siekiant pasirengti 2019 m. pažangos ataskaitai, būtina organizuoti vertinimus, kuriais būtų skaičiuojami aplinkosaugos rodikliai: 2 papildomi rezultato rodikliai ir 6 poveikio rodikliai (2017 m. gairėmis dėl rezultato rodiklių skaičiavimo ir 2019 m. gairėmis dėl poveikio rodiklių skaičiavimo). Taip pat siūloma greitu metu organizuoti KPP poveikio skatinant inovacijas, NKT vertinimus, kurie yra numatyti KPP

vertinimo plane. Papildomai būtų naudinga suplanuoti LEADER įgyvendinimo vertinimą, kuriam EK taip pat yra parengusi atskiras vertinimo gaires.

5 SANTRUMPOS

2007–2013 m. KPP	Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa, kai atliekamas palyginimas su Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
2014–2020 m. KPP	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, kai atliekamas palyginimas su Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa
BVP	Bendras vidaus produktas
BŽŪP	Bendroji žemės ūkio politika
EIP	Europos inovacijų partnerystė
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
ES	Europos Sąjunga
ESIF	Europos Sąjungos investiciniai fondai
Eur	Euras
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
Ha	Hektaras
IRT	Informacinės ir ryšių technologijos
IT	Informacinės technologijos
KPPAIS	Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonių administravimo informacinė sistema
KPPAIS2	Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonių administravimo informacinė sistema
KPPI	Kaimo paukščių populiacijos indeksas
LAEI	Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LEADER	pranc. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i> – veiksmų, skatinančių kaimo ekonomikos plėtrą, tarpusavio ryšys
LŽŪKT	Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba
NKP	Nacionalinė žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistema
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
PRIS	Pareiškėjų registravimo informacinė sistema
Proc.	Procentas
Programa	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
SDV	Sąlyginis darbo vienetas
SGV	Sutartis galvijų vienetas
SIA	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas
SP	Standartinė produkcijos vertė
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė
STIS	Supaprastintų tiesioginių išmokų administravimo sistema
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
Tinklas	Lietuvos kaimo tinklas
TS	Tikslinė sritis
UAB	Uždaroji akcinį bendrovė
ŪADT	Ūkių apskaitos duomenų tinklas
Vnt.	Vienetas
VPS	Vietos plėtros strategija
VšĮ	Viešoji įstaiga
VVG	Vietos veiklos grupės
ŽŪIKVC	Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija
ŽŪMIS	Žemės ūkio ministerijos informacinė sistema

6 LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

ES ir nacionaliniai teisės aktai ir dokumentai:

1. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-169 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“
2. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-166 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos „Meldinių nendrinukų buveinių išsaugojimas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“
3. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2017 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. 3D-390 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2017 metų, patvirtinimo“ pakeitimo“
4. 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso
5. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimo taisyklės

Interneto svetainės:

1. Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato interneto svetainė: https://ec.europa.eu/agriculture/index_en
2. BŽŪP konteksto rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/cap-indicators/context/2016/indicator-table_en.pdf
3. BŽŪP stebėsenos ir vertinimo rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators_lt
4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos interneto svetainė: www.zum.lt
5. Aplinkos ministerijos interneto svetainė: www.am.lt
6. Nacionalinės mokėjimo agentūros interneto svetainė: www.nma.lt
7. Lietuvos statistikos departamento interneto svetainė: www.stat.gov.lt
8. Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainė: www.kaimotinklas.lt
9. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro interneto svetainė: www.vic.lt
10. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Agrocheminių tyrimų laboratorijos interneto svetainė: www.agrolab.lt ir kt.

Stebėsenos informacija:

1. Informacija apie Programos finansinį įgyvendinimą
2. Stebėsenos rodiklių lentelės
3. Programos Stebėsenos komiteto posėdžių protokolai
4. Techninės pagalbos priemonės veiklos sričių įgyvendinimo ataskaitos ir kt.

Tyrimai, vertinimai, analizės:

1. Aplinkos apsaugos politikos centras, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, 2014 m.
2. European Commission, Implementation of partnership principle and multi-level governance in 2014–2020 ESI Funds. Carried out by Sweco & Spatial Foresight & Nordregio, July 2016
3. Institute for European Environmental Policy, Delivering environmental benefits through entry-level agri-environment schemes in the EU, 14 December 2011
4. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos įgyvendinimo 2015 metais pažangos ataskaita, 2016 m. birželis

5. UAB „BGI Consulting“, Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos aplinkosauginių poveikio rodiklių identifikavimas ir programos poveikio aplinkai vertinimas, galutinė ataskaita, 2016 m.

Metodologiniai dokumentai:

1. European Evaluation Helpdesk for Rural Development, Assessment of RDP Results: How to Prepare for Reporting on Evaluation in 2017. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-assessment-rdp-results-how-prepare-reporting-evaluation-2017_en

ATASKAITOS SANTRAUKA VISUOMENEI

1. FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Programos įgyvendinimui 2014–2020 m. yra skirta 1,97 mlrd. Eurų, iš kurių ES lėšos sudaro 1,61 mlrd. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos pagal Programą patvirtintos (patvirtintose paraiškose ir pasirašytose sutartyse numatytos) paramos suma siekė 1.039,2 mln. Eurų, o išmokėtos paramos suma – siekė 747,3 mln. Eurų, iš kurių ES dalis sudarė 599,4 mln. Eurų. 2014–2017 m. išmokėta parama sudarė 38 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Didžiausia paramos dalis buvo išmokėta pagal aplinkosaugai (biologinei įvairovei, vandens ir dirvožemio gerinimui) skirtą ketvirtąjį prioritetą. Pagal jį išmokėta apie 45 proc. visų iki 2017 m. pabaigos išmokėtų paramos lėšų. Taip pat didelė paramos dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą žemės ūkio sektoriaus modernizavimui ir restruktūrizavimui. Labiausiai prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo prisidėjo projektai, kuriais parama skirta investicijoms į žemės ūkio valdas (pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“). Šiems projektams iki 2017 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 200 mln. Eurų.

2014–2017 m. buvo pradėti įgyvendinti visi šeši Programos prioritetai ir visos jų tikslinės sritys. Pagal visas jas buvo rinktos ir patvirtintos paraiškos, patvirtinta parama. Liko tik viena tikslinė sritis (5C, skirta atsinaujinančių energijos išteklių skatinimui), pagal kurią parama dar nebuvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai, tačiau pagal ją patvirtintos 8 paraiškos daugiau kaip 12 mln. Eurų sumai (kas siekia 25 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos). Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančios priemonės – M01, skirta profesinio mokymo ir parodomųjų projektų įgyvendinimui, M02, skirta konsultavimui, ir M16, skirta bendradarbiavimui skatinti – taip pat įgyvendinamos pakankamai sėkmingai.

2. PROGRAMOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1 PRIORITETAS. ŽINIŲ PERDAVIMO IR INOVACIJŲ ŽEMĖS ŪKIO, MIŠKININKYSTĖS SEKTORIUOSE IR KAIMO VIETOVĖSE SKATINIMAS

2014–2017 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. Iki 2017 m. pab. pagal M01 priemonę įgyvendinti 2 profesiniam mokymui skirti projektai, kuriuose dalyvavo 1.523 mokymų dalyviai. Konsultavimo paslaugomis (pagal M02 priemonę) pasinaudojo 3.625 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. Šie konsultavimo projektai dar nebuvo baigti ir paramos gavėjai dar neišnaudojo visos konsultavimui patvirtintos paramos. Įgyvendinant priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ buvo patvirtinta 12 EIP veiklos grupių galimybių studijų ir pradėti įgyvendinti 5 šių grupių projektai. Iki 2017 m. pab. taip pat pradėti įgyvendinti 6 smulkių ūkių bendradarbiavimo projektai, kuriais prisidedama prie ūkio ekonominės veiklos rezultatų gerinimo bei restruktūrizavimo.

2 PRIORITETAS. ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMAS IR TVARUS MIŠKŲ VALDYMAS

2014–2017 m. pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 289,4mln. Eurų ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą ūkių modernizavimui skatinti, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį, skirtą miškininkystės ekonominės vertės didinimui.

2014–2017 m. iš viso buvo paremtos 2.398 žemės ūkio valdos, iš kurių 2.139 įgyvendino investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus, o 259 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektus. Taip pat buvo paremti 2.007 smulkūs ūkiai, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 93 žemės ūkio vandentvarkos projektai. Viešosios išlaidos šiems projektams siekė 26,5 mln. Eurų. Taip pat buvo įgyvendinti 7 projektai, kurie skirti miškų

infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 427,6 tūkst. Eurų. Pagal antrąjį prioritetą investicijos buvo skirtos ir miškininkystės technologijų diegimui bei miško produktų perdirbimui, rinkodarai. Šioje srityje iki 2017 m. pabaigos buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriam išmokėtų lėšų suma sudarė daugiau nei 1,4 mln. Eurų.

3 PRIORITETAS. MAISTO TIEKIMO GRANDINIŲ ORGANIZAVIMO SKATINIMAS

2014–2017 m. pagal trečiąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė beveik 21 mln. Eurų ir sudarė beveik 13 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Įgyvendinant 3A tikslinę sritį, skirtą produktų perdirbimui, kokybės sistemoms, trumpoms maisto tiekimo grandinėms ir gamintojų grupėms skatinti, parama buvo išmokėta šioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo užbaigti 23 projektai, kuriems skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad 2017 m. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 207 žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams: 160 dalyvių pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 47 pateikusiems naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP.

2017 m. buvo pradėta įgyvendinti 3B tikslinė sritis, skirta paskatinti žemės ūkio valdas dalyvauti rizikos valdymo sistemose. Pagal ją išmokėta daugiau kaip 1,5 mln. Eurų paramos, kurią gavo 402 ūkiai ir ją panaudojo draudimo įmokoms kompensuoti.

4 PRIORITETAS. APLINKOSAUGA – BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ, VANDENS IR DIRVOŽEMIO

Programos 4 prioritetas yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. 2014–2017 m. pagal jį išmokėtos paramos suma siekė 341,3 mln. Eurų ir sudarė net 59 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Daugiausia paramos (222,9 mln. Eurų) buvo skirta išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių.

4 prioritetą sudaro trys tikslinės sritys: 4A – skirta biologinės įvairovės išsaugojimui, 4B – vandens kokybės gerinimui ir 4C – dirvožemio kokybės gerinimui. 2017 m. Programos lėšomis buvo paremtas 233,6 tūkst. ha žemės ūkio paskirties ir 13 tūkst. ha miško plotas, kuriame vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys; 3,2 tūkst. ha plotas, kuriame vykdyti su vandentvarkos gerinimu susiję įsipareigojimai ir 207,4 tūkst. ha plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija. Šie plotai daugiausia apėmė žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse, ekologinį ūkininkavimą, taip pat ūkininkavimą pagal aukštesnius nei privaloma aplinkosauginius reikalavimus, prisiimtus pagal „Agrarinės aplinkosaugos“ priemonės veiklas.

5 PRIORITETAS. EFEKTYVUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

2014–2017 m. pagal penktąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20 mln. Eurų ir sudarė 11 proc. visos šiam prioritetui Programoje skirtos lėšų sumos. Parama buvo išmokėta pagal 5D ir 5E tikslines sritys, skirtas žemės ūkio veiklos poveikio klimato kaitai mažinimui.

Šiomis lėšomis paremti 289 veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Tiesiogiai ir netiesiogiai prie šio tikslo prisidėjo veiksmai, įgyvendinami 23,6 tūkst. ha plote. Be to, iki 2017 m. pabaigos 383 valdos gavo paramą miško įveisimui, tokiu būdu siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Papildomai šiuo tikslu buvo remiama miškų plotų priežiūra bei tam skirti veiksmai žemės ūkio paskirties žemėje. Bendras žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 53,3 tūkst. ha.

Iki 2017 m. pabaigos dar nebuvo baigtų projektų, skirtų biodujų gamybai. Tačiau 2017 m. pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ buvo patvirtintos 8 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 12 mln. Eurų.

6 PRIORITETAS. EKONOMINĖS PLĖTROS IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES SKATINIMAS

2014–2017 m. pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20,1mln. Eurų ir sudarė 7 proc. visos prioritetui skirtos paramos. Šiomis lėšomis 2017 m. buvo baigti pirmieji 5 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslui kaime, paramą gavę pagal 2014–2020 m. KPP. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse – įgyvendinti 1.940 projektai. Jais daugiausia investuota į privačios infrastruktūros gerinimą, keičiant asbestinių stogų dangas. Įgyvendintas 1 vietinių kelių infrastruktūros gerinimo projektas, kurio metu rekonstruota 1,9 km kelių. 2017 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 68.978 asmenis (arba 6,6 proc. visų kaimo gyventojų).

Įgyvendinant LEADER priemones, 2014–2017 m. buvo išmokėta parengiamoji parama vietos plėtros strategijoms (toliau – VPS) parengti bei atrinktos 49 vietos veiklos grupės (toliau – VVG) (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir EJŖŽF). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1.075.726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2017 m. šioms VVG buvo pateiktos 187 paraiškos vietos projektams įgyvendinti, iš kurių VVG atrinko ir patvirtino 27 projektus, tačiau nei vienas jų dar nebuvo baigtas.

3. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO (ORIENTYRŲ) ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2018 m. planuojamos pasiekti tarpinės reikšmės (orientyrai) ir 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyti 13 rodiklių bei 2 papildomi rodikliai.

Iki 2017 m. pabaigos buvo pradėti įgyvendinti visi veiklos rezultatų plano rodikliai, išskyrus vieną – „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksnių skaičius (5C TS)“. Daugelio rodiklių orientyrų reikšmės buvo pasiektos ir viršytos arba pasiektos bent minimaliu 85 proc. lygiu – tokiu lygiu įgyvendinti 7 iš 13 pagrindinių rodiklių bei 1 iš 2 alternatyvių rodiklių. Didžiausia rizika nepasiekti 2018 m. suplanuotų orientyrų reikšmių kyla įgyvendinant 3 ir 5 prioritetus, taip pat 6 prioriteto viešųjų išlaidų rodiklio.

4. VEIKSMAI, SIEKIANČI UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

Siekiant užtikrinti 2014–2017 m. Programos įgyvendinimo veiksmingumą ir kokybę, buvo atliekami: 1) Programos pakeitimai, 2) Programos administravimo taisyklių pakeitimai bei inicijuojami ar atliekami nacionalinių teisės aktų pakeitimai 3) priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei kiti veiksmai.

2017 m. buvo patvirtinti du Programos pakeitimai – antrasis ir trečiasis. 2017 m. vasario 14 d. Europos Komisijos patvirtintu Programos pakeitimu siekta užtikrinti didesnes pasirinkimo galimybes potencialiems pareiškėjams. Buvo išplėstas žemės ūkio veiklos apibrėžimas įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. Taip pat pakeistos tinkamumo finansuoti sąlygos pagal priemones ir veiklos sritis, paramos intensyvumas, atrankos kriterijų nustatymo principai, paramos sumos ir normos, paramos išmokėjimo tvarka, tikslinami paramos gavėjų apibrėžimai ir kt. Užtikrinant suderinamumą su Lietuvos teisės aktais, pakeistas ir nacionalinis įstatymas, apibrėžiantis žemės ūkį ir kaimo plėtrą, o žemės ūkio veiklos apibrėžimas papildytas atitinkamomis nuostatomis dėl pripažintų kooperatyvų veiklos. Trečiąjį Programos pakeitimą Europos Komisija patvirtino 2017 m. rugpjūčio 28 d. 8. Šiuo pakeitimu pagerintos dalyvavimo sąlygos kai kurių priemonių potencialiems pareiškėjams, padidintas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, panaikintas viešosios paramos sumos ribojimas vienam projektui, padidintas paramos intensyvumas.

Siekiant supaprastinti ir paspartinti bendrą visoms priemonėms taikomą paraiškų vertinimo ir administravimo tvarką bei paspartinti procesus, buvo atlikti du Programos administravimo taisyklių keitimai – nustatyti vertinimo etapų terminai, atsisakyta perteklinių procedūrų ir kt. Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias atskirų priemonių įgyvendinimo metu, 2017 m. taip pat buvo atliekami

priemonių įgyvendinimo taisyklių keitimai. Buvo atlikti pakeitimai pagal priemones M02, M04, M06, M07, M08, M09, M10, M12, M13, M16, M17 bei M19.

5. VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas; 2) Programos informavimas ir viešinimas; 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – LTK). 2014–2020 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia 67,4mln. Eurų. Iki 2017 m. pab. buvo išmokėta 28,3 mln. Eurų (42 proc. skirto finansavimo), iš jų 24,6 mln. Eurų skirta Programos įgyvendinimo ir administravimo išlaidoms, 3,5 mln. Eur – viešinimui ir informavimui ir 225,9 tūkst. Eurų – LKT veiklai.

Siekiant užtikrinti efektyvų, veiksmingą ir teisingą Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, parama pagal pirmąją veiklos sritį skiriama Žemės ūkio ministerijai, Nacionalinei mokėjimo agentūrai ir Žemės ūkio informacijos ir akimo verslo centrui.

2017 m. įgyvendinant ŽŪM projektą buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiką skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Taip pat ŽŪM darbuotojai dalyvavo seminaruose konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Pagal NMA projektą buvo vykdomos veiklos, susijusios su sklandžiu Programos administravimu: darbo užmokestis valstybės tarnautojams, vystomos komunikacijos paslaugos, NMA darbuotojų žinių gerinimas. ŽŪIKVC projektas taip pat buvo skirtas darbuotojų apmokymams, atlyginimams. Pagal antrąją veiklos sritį vykdomi 2 projektai. ŽŪM projektu buvo organizuojamas programos viešinimas žiniasklaidoje, vykdomos kitos KPP įvaizdžio formavimo ir viešinimo priemonės, rengiami informaciniai renginiai. NMA projektu, 2017 m. buvo naudojamos įvairios komunikacijos priemonės apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai (transliuojamos informacinės rubrikos, publikuojama informacinė medžiaga, kvietimai teikti paraiškas).

Įgyvendinant LKT, 2017 m. buvo parengtas antrasis periodinis veiksmų planas, detalizuojantis Veiksmų programoje numatytų veiklų ir priemonių įgyvendinimą. Jame numatytos dvi 2017 metų Tinklo prioritetinės veiklos sritys: (1) verslo ir verslumo skatinimas, įskaitant socialinį verslą; (2) LEADER ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimo kokybė bei teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas. 2017 m. buvo organizuojami LKT darbo grupių posėdžiai, įgyvendinamos veiksmų ir komunikacijos plano veiklos ir priemonės (seminarai, apskritojo stalo diskusijos, kiti renginiai, VVG mokymai, administruota interneto svetainė ir t.t.).

ATASKAITOS SANTRAUKA

Šioje dalyje pateikiama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014–2017 m. pažangos vertinimo pagrindinių faktų santrauka.

1. FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Programos įgyvendinimui 2014–2020 m. yra skirta 1,97 mlrd. Eurų, iš kurių ES lėšos sudaro 1,61 mlrd. Eurų. Iki 2017 m. pabaigos pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 1.039,2 mln. Eurų, o išmokėtos paramos suma – siekė 747,3 mln. Eurų, iš kurių ES dalis sudarė 599,4 mln. Eurų. 2014–2017 m. išmokėta parama sudarė 38 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Didžiausia paramos dalis buvo išmokėta pagal aplinkosaugai (biologinei įvairovei, vandens ir dirvožemio gerinimui) skirtą ketvirtąjį prioritetą. Pagal jį išmokėta apie 45 proc. visų iki 2017 m. pabaigos išmokėtų paramos lėšų. Taip pat didelė paramos dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą žemės ūkio sektoriaus modernizavimui ir restruktūrizavimui. Labiausiai prie 2A tikslinės srities prisidėjo priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, pagal kurią iki 2017 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau nei 200 mln. Eurų. 2014–2017 m. pagal tikslinę sritį 5C parama dar nebuvo išmokėta. Iki 2017 m. pabaigos pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 699,7 mln. Eurų paramos lėšų, t. y. 35 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 559 mln. Eurų. 2017 m. buvo deklaruota 46 proc. visų per laikotarpį deklaruotų lėšų.

2014–2017 m. buvo pradėti įgyvendinti visi šeši Programos prioritetai ir visos jų tikslinės sritys. Pagal visas jas buvo rinktos ir patvirtintos paraiškos, patvirtinta parama. Liko tik viena tikslinė sritis (5C, kuri skirta atsinaujinančių energijos išteklių skatinimui), pagal kurią parama dar nebuvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai, tačiau pagal ją patvirtintos 8 paraiškos daugiau kaip 12 mln. Eurų sumai (kas siekia 25 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos). Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančios priemonės – M01, skirta profesinio mokymo ir parodomųjų projektų įgyvendinimui, M02, skirta konsultavimui, ir M16, skirta bendradarbiavimui skatinti – taip pat įgyvendinamos pakankamai sėkmingai.

2. PROGRAMOS PRIEMONIŲ IR VEIKLOS SRIČIŲ ĮGYVENDINIMAS

2014–2017 m. buvo įgyvendinami visi Programos prioritetai, t. y. pagal juos buvo renkamos paraiškos, patvirtinamos, išmokamos ir Europos Komisijai deklaruojamos paramos lėšos, tačiau ne visos veiklos sritys buvo įgyvendinamos.

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

Programos pirmasis prioritetas yra skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti.

1A tikslinė sritis „Parama inovacijų skatinimui“

Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai organizuojant praktinius seminarus ir kitus mokomuosius ir informavimo renginius.

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys. Iki 2017 m. pabaigos aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui.

Iki 2017 m. pab. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Bendrai pagal jas išmokėta parama siekė 6,6 proc. visam laikotarpiui šioms priemonėms skirtos paramos.

Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 14 proc., o išmokėtos paramos dalis siekė 7 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos, tačiau deklaruota tik pusė išmokėtos sumos (daugiau kaip 752 tūkst. Eurų). Atkreiptinas dėmesys, kad nei vienas projektas dar nebuvo baigtas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2, skirtą parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai, kuri tiesiogiai prisideda prie šios tikslinės srities įgyvendinimo. Priemonės M16, skirtos bendradarbiavimui skatinti, finansinio įgyvendinimo lygis buvo mažiausias – išmokėta 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

Iki 2017 m. pabaigos iš visų trijų prie 1A TS prisidedančių priemonių buvo baigti įgyvendinti tik 2 projektai – pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, kurioje vienintelėje buvo fiksuoti realūs produkto rodiklių pasiekimai. Abu šie projektai buvo skirti mokymams ir įgyvendinti pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“. Pagal M02 priemonę iki 2017 m. pabaigtų projektų dar nebuvo, bet VŠĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos teikiamomis konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3.625 paramos gavėjai (daugiausia ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai, kuriems parama buvo patvirtinta dar 2016 m., o taip pat – miškų savininkai, kuriems parama skirta 2017 m.).

Priemonei M16, skirtos bendradarbiavimui skatinti, finansinio įgyvendinimo lygis buvo mažiausias – patvirtinta 11 proc., pabaigtų projektų dar nebuvo.

1B tikslinė sritis „Parama ryšių stiprinimui“

Iki 2017 m. pab. pagal priemonę M16 pavirtintos paramos dalis siekė 11 proc., o išmokėtos paramos dalis – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti viena priemonė – M16 „Bendradarbiavimas“ Iki 2017 m. pab. pagal priemonę M16 pavirtintos paramos dalis siekė 11 proc. o išmokėtos – 5 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

1C tikslinė sritis „Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui“

Iki 2017 m. pab. pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, išmokėtos paramos dalis siekė 8 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos (pavirtintos paramos dalis siekė 14 proc.).

2014–2017 m. buvo baigti 2 profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo projektai, kurių metu įgyvendinti 165 dienų trukmės mokymai, o juose dalyvavo 1.523 mokymų dalyviai. Šiems projektams skirta daugiau kaip 177 tūkst. Eurų paramos.

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

Programos antras prioritetas yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumui visuose regionuose didinti, taip pat inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys.

2014–2017 m. pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 289,4 mln. Eurų ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą ūkių modernizavimui skatinti, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį, skirtą miškininkystės ekonominės vertės didinimui.

2A tikslinė sritis „Parama ūkių modernizavimui“

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti penkios priemonės / veiklos sritys.

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 335,1 mln. Eurų ir sudarė 64 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos

2017 m. reikšmingai išaugo patvirtinta parama pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ – 2017 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 2,2 mln. Eurų.

Mažiausia paramos suma buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ (vos 7.632 Eurai arba 0,44 proc. skirtos paramos). Verta paminėti, kad 2017 m. šiai priemonei parama buvo patvirtinta pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausiai paramos patvirtinta pagal priemonę M04 – patvirtintos paramos suma siekė 315,7 mln. Eurų.

Visoms priemonėms išmokėta parama siekė 257 mln. Eurų, o tai sudarė 49 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Priemonėms M01 ir M02 parama buvo išmokėta pirmą kartą per Programos įgyvendinimo laikotarpį. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (242 mln. Eurų) ir ji siekė 50,2 proc. skirtos paramos. Didžiausią įgyvendinimo lygį (76,4 proc.) pasiekė M06 priemonė, pagal kurią buvo išmokėti 12,9 mln. Eurų. Lyginant su praėjusiais metais, išmokėta suma padvigubėjo. Mažiausią įgyvendinimo lygį pagal išmokėtą (kaip ir pagal patvirtintą) paramą pasiekė M02 priemonė (7.632 Eurai arba 0,44 proc.).

2017 m. buvo užbaigtas pirmasis projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“. Šio projekto metu įgyvendinti mokymai, kurių trukmė siekė 20 dienų ir kuriuose apmokyti 203 dalyviai.

2017 m. pirmą kartą per tikslinės srities įgyvendinimo laikotarpį buvo patvirtinta ir išmokėta parama pagal M02 priemonę. Nors užbaigtų projektų dar nebuvo paslaugomis jau pasinaudojo 48 paramos gavėjai.

Pastebimai didesni pasiekimai įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2017 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 2.139 žemės ūkio valdos. Daugiausia lėšų buvo skirta naujos žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui bei naujiems technologiniams įrenginiams. Pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“) buvo įgyvendinti 93 veiksmai. Įgyvendintas 51 projektas buvo skirtas žemės ūkio vandentvarkos gerinimui. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūrinius projektus sudarė daugiau nei 26,45 mln. Eurų.

2014–2017 m. paramą pagal priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ gavo 291 smulkusis ūkis, kurių projektai buvo baigti įgyvendinti (projektų skaičius – 292). Lyginant su 2016 m. (kuomet paramą gavusių ūkių skaičius siekė 72), pasiekimas reikšmingai išaugo.

2014–2017 m. pagal M16 priemonę dar nebuvo baigtų projektų, bet jau patvirtinta ir įgyvendinama 11 projektų – 5 projektai, kuriais kuriamos EIP veiklos grupės ir vystoma jų veikla, ir 6 projektai, kuriais skatinamas smulkių ūkių bendradarbiavimas.

2B tikslinė sritis „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys.

Iki 2017 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones. Išmokėtos paramos suma sudarė 45,1 proc. visam programavimo laikotarpiui skirtu finansavimu.

Patvirtintos paramos suma siekė 43,5 mln. Eurų. Pagal priemonių M01 ir M02 veiklos sritis, prisidedančias prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė apie penktadalį joms skirtos paramos. Didžiausia paramos suma (43 mln. Eurų) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios srities patvirtintos paramos dydis siekia 65,9 proc. priemonei skirtos paramos dydžio.

Pažymėtina, kad 2017 m. buvo pirmieji metai, kuomet lėšos pradėtos mokėti M01 ir M02 priemonių projektams, prisidedantiems prie 2A tikslinės srities – jiems išmokėtų lėšų suma siekė atitinkamai 2,4 proc. ir 19,1 proc. skirtos paramos. Priemonės M06 finansinio įgyvendinimo lygis pasiekė 45,9 proc.

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau tam tikra pažanga jau pasiekta. Priemonės M01 veiklos sričiai 1.1 buvo patvirtintos paramos lėšomis yra įgyvendinami 3 profesinių mokymų jauniesiems ūkininkams projektai. Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 311 jaunųjų ūkininkų. Tai siekia net 90 proc. Programoje numatyto konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus.

Investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 259 jaunieji ūkininkai. Įgyvendinant projektus jaunieji ūkininkai investavo į naujos žemės ūkio technikos, ūkinių gyvūnų įsigijimą, daugiamečių augalų įsigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą.

2C tikslinė sritis „Miškininkystės ekonominės vertės didinimas“

Programoje numatyta, kad prie 2C tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys.

2014–2017 m. pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 289,4 mln. Eurų ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą ūkių modernizavimui skatinti, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį, skirtą miškininkystės ekonominės vertės didinimui.

Pagal 2C tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta 3,6 mln. Eurų. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 71,6 tūkst. Eurų suma. Tuo tarpu paraiškos priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ pradėtos tvirtinti tik 2017 m., o iki metų pabaigos patvirtintos paramos suma siekė jau daugiau kaip 20 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ ir priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 37 proc. ir 17 proc.

Pagal 2C tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 2 mln. Eurų ir sudarė 11,9 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirto finansavimo. 2017 m. priemonėms M01 ir M02 buvo pirmieji metai, kuomet buvo išmokėta parama. Tuo tarpu finansinio įgyvendinimo lygis pagal M04 ir M08 priemones išaugo po 8 procentinius punktus.

2014–2017 m. laikotarpiu pagal priemones M01 ir M02 užbaigtų projektų dar nebuvo, tačiau pažanga jau pasiekta. Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo patvirtintas 1 profesinių mokymų miškininkystės srityje projektas, o pagal priemonei M02 patvirtintą paramą konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 107 miško valdytojai.

Daugiausia 2C tikslinės srities viešųjų išlaidų – 1,4 mln. Eurų – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2017 m. buvo įgyvendintas 31 projektas, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, medynų rekonstrukcijos, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas.

Iki 2017 m. pabaigos taip pat buvo įgyvendinti 7 miškų infrastruktūros gerinimo projektai pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.3, kurie buvo skirti miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

Programos trečias prioritetas yra skirtas maisto grandinės organizavimo skatinimui, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys.

2014–2017 m. pagal trečiąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė beveik 21 mln. Eurų ir sudarė beveik 13 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

3A tikslinė sritis „Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės“

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 49 mln. Eurų. Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 98,6 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Joms buvo patvirtinti 48 mln. Eurų. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė 538 tūkst. Eurų.

2014–2017 m. išmokėta parama siekė 19 mln. Eurų, o tai sudarė 13 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Jai buvo išmokėti 18,8 mln. Eurų. Du kartus padidėjo dalyvavimui maisto kokybės sistemose skatinti (priemonei M03) išmokėtos lėšos, kurios 2017 m. pabaigoje siekė 538 tūkst. Eurų. Mažiausiu mastu iš 4 pradėtų priemonių įgyvendintos „minkštosios priemonės“ – mokymų ir informavimo bei konsultavimo priemonės M01 ir M02. Joms išmokėtų lėšų suma nesiekė net 1 proc. nuo skirtos paramos.

2017 m. buvo pradėti įgyvendinti prie 3A tikslinės srities prisidedantys projektai pagal priemones M01 ir M02: pradėtas 1 mokymų projektas pagal 1.1 veiklos sritį bei 1 parodomasis projektas pagal 1.2 veiklos sritį ir įgyvendinamos 3 konsultavimo paraiškos. Iki 2017 m. pabaigos šie projektai dar nebuvo baigti, tačiau konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 3 paramos gavėjai.

2017 m. pagal priemonę M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įsitraukimo į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas išlaidos buvo kompensuotos 207 paramos gavėjams.

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ buvo paremti 23 projektai (įgyvendinimo lygis siekia 8,2 proc.). 10 projektų buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 13 projektų – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas. Bendra įgyvendintuose projektuose investuotų lėšų suma (įskaitant ir privačias investicijas) siekė daugiau kaip 18 mln. Eurų – tai rodo, kad 1 Eurą viešosios paramos papildomai pritraukė 1,8 Euro privačių investicijų.

3B tikslinė sritis „Ūkių rizikos prevencija ir valdymas“

Programoje numatyta, kad prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisideda viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“. 2017 m. buvo pradėtas tikslinės srities 3B finansinis įgyvendinimas – tai pirmieji metai, kuomet buvo patvirtinta ir išmokėta parama.

Iki 2017 m. pabaigos pagal vienintelę prie 3B tikslinės srities prisidedančią priemonę M17 „Rizikos valdymas“ buvo patvirtinta ir išmokėta beveik 1,6 mln. Eurų parama. Didžioji dalis paramos (1,4 mln. Eurų) buvo skirta pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.1 veiklą, o likusioji dalis (beveik 190 tūkst. Eurų) – gyvūnų draudimo įmokų kompensavimui pagal 17.1.2 veiklą

Priemonė M17 apima dvi veiklas: pagal pirmąją (17.1.1) parama teikiama pasėlių ir augalų draudimo įmokoms, o pagal antrąją (17.1.2) – gyvūnų draudimo įmokoms kompensuoti. Pirmoji buvo įgyvendinama gana sėkmingai – parama pasinaudojo 380 ūkių. Tuo tarpu antroji įgyvendinta mažesniu mastu nei planuota – paramą gyvūnų draudimo įmokoms gavo vos 23 ūkiai.

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas

Programos ketvirtas prioritetas yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių.

Programos 4 prioritetas yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. 2014–2017 m. pagal jį šmokėtos paramos suma siekė 341,3 mln. Eurų ir sudarė net 59 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Daugiausia paramos (222,9 mln. Eurų) buvo skirta išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių.

Finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal konsultavimo priemonę M02 – išmokėta beveik visa Programoje numatyta parama (97,6 proc.). Didelė pažanga pasiekta ir pagal tris plotines kompensacinio pobūdžio priemones. Daugiausia lėšų išmokėta pagal M13 priemonę išmokoms už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių (įgyvendinimo lygis siekia 77,7 proc.) – pagal šią priemonę išmokėta parama siekia daugiau kaip pusę (65 proc.) visos ketvirto prioriteto priemonėms išmokėtos paramos. Antroji pagal finansinį svorį priemonė M11 įgyvendinta 60,1 proc. lygiu. Ji skirta ekologiniams ūkiams, paremiant geros dirvožemio būklės tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus (ilgalaikę sėjomainą, trąšų ir pesticidų naudojimo ribojimą ir pan.). Aukštas įgyvendinimo lygis (89,5 proc.) pasiektas ir pagal M12 priemonę, pagal kurią mokamos išmokos už aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijose žemės ūkio paskirties žemėje bei miškuose ir tokiu būdu prisidedantiems prie biologinės įvairovės išsaugojimo. Ankstesnio laikotarpio išpareigojimams įgyvendinti skirta priemonė M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ taip pat įgyvendinama tinkamu tempu – išmokėta daugiau nei pusė (56,6 proc.) programoje skirtos paramos.

Mažesniu tempu yra įgyvendinamos trys priemonės – M04, M08 ir M10. Priemonės M04 veiklos 4.4.1, skirtos Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimo investiciniams projektams, įgyvendinimo lygis siekia vos 3 proc., o priemonių M08 ir M10 veiklos sričių, prisidedančių prie ketvirto prioriteto – 10,8 proc. ir 17,4 proc.

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2017 m. buvo baigtas pirmasis projektas, kurio metu vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 1.320 (4,4 proc. tikslo).

Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 98 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2.264 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai. Tai beveik 10 kartų viršija planuotą paramos konsultacijoms gavėjų skaičių.

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ dar nebuvo patvirtinta nei viena paraiška, prisidedanti prie 4 prioriteto.

2014–2017 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo paremti 4 projektai, kuriais įgyvendinamos meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui skirtos investicinės priemonės.

Paminėtina, kad meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas remiamas ir pagal dvi priemonės M10 veiklos sritis. 2017 m. pagal 10.1.4 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui natūraliose ir pusiau natūraliose pievose, buvo paremta 314 paraiškų, pagal kurias išmokėtos paramos suma siekė 1,44 mln. Eurų, paremtas plotas – 2.101 ha. Pagal 10.1.5 veiklos sritį, skirtą meldinės nendrinukės buveinių saugojimui šlapynėse, buvo paremtos 9 paraiškos, išmokėtos paramos suma siekė beveik 13,5 tūkst. Eurų, o paremtas plotas – 26 ha.

Pagal 4 prioriteto M08 priemonę, buvo prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, teikiant paramą miškų ekosistemų išsaugojimui ir atkūrimui. Pagal 8,4 veiklos sritį, iki 2017 m. pabaigos buvo paremta 51 valda, kurioms skirta parama tiek prevencinei veiklai (8.3 veiklos sritis) nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (5 valdos), tiek jau miškams padarytai žalai (8.4 veiklos sritis) atlyginti (45 valdos). 2017 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 25 ha (8.3 veiklos sritis), o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė daugiau nei 164 tūkst. Eurų.

2017 m. įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo veiksmus pagal M10 priemonę, pasiekti mažesni rodikliai nei 2016 m. Iš viso buvo paremta beveik 1,8 tūkst. paraiškų, prisidedančių prie 4 prioriteto įgyvendinimo.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

Programos penktasis prioritetas skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis.

2014–2017 m. pagal penktąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20 mln. Eurų ir sudarė 11 proc. visos šiam prioritetui Programoje skirtos lėšų sumos. Parama buvo išmokėta pagal 5D ir 5E tikslines sritis, skirtas žemės ūkio veiklos poveikio klimato kaitai mažinimui.

5C tikslinė sritis „Parama biodujų gamybai“

2017 m. buvo pradėtas 5C tikslinės srities įgyvendinimas – patvirtinta parama pagal vieną iš trijų priemonių. Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys.

M04 ir M06 priemonių veiklos sritimis yra remiamos investicijos į biodujų gamybą iš žemės ūkio ir kitų atliekų: 4.1 veiklos sritimi – biodujų, skirtų ūkio reikmėms, gamybai; 6.4.2 – biodujų, skirtų pardavimui, gamybai. Papildomai M02 priemone remiamas žemės valdytojų konsultavimas šiais klausimais.

Patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 siekė 12 mln. Eurų ir sudarė 27 proc. 2014–2020 m. laikotarpiui skirtos paramos. Tačiau mokėjimai dar nepradėti vykdyti. Pagal M04 priemonės veiklos sritį nebuvo patvirtintas nei vienas projektas investicijoms į biodujų gamybą. Pagal M02 priemonę taip pat dar nebuvo patvirtinta paramos dėl konsultacijų susijusiais klausimais.

Nors baigtų projektų dar nebuvo, tačiau 2017 m. pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ buvo patvirtintos 8 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 12 mln. Eurų (įgyvendinus šiuos projektus, bus pasiekta 27-28 proc. atitinkamų rodiklių tikslo). Tuo tarpu, paraiškų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, prisidedančių prie 5C tikslinės srities, nebuvo pateikta.

5D tikslinė sritis „Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas“

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys.

Iki 2017 m. pab. pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo nedidelis – bendra patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 7 proc., o išmokėtos – 2 proc.

2014–2017 m. pagal „minkštųjų veiklą“ priemonės (M01 ir M02) nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau tam tikra pažanga buvo pasiekta. Patvirtintas vienas projektas pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, kuriam skirta daugiau kaip 139 tūkst. Eurų (17 proc. programoje suplanuotų viešųjų išlaidų). Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 66 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 636 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai. Pagal

priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ nebuvo pateikta paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo. 2017 m. buvo paremtos 289 paraiškos, skirtos įsipareigojimų pagal M10 priemonės veiklą 10.1.2 „Specifinių pievų tvarkymas“ įgyvendinimui, o pagal šias paraiškas paremtas plotas siekė 1.927 ha.

5E „Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas“

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys.

2014–2017 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 27 mln. Eurų ir sudarė 26 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos paramos suma siekė 19,6 mln. Eurų ir sudarė 19 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. 2017 m. buvo pirmieji metai, kai pradėta įgyvendinti M02 priemonė, nors jai išmokėta tik 0,2 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonę – jos įgyvendinimo lygis siekė 21 proc.

2014–2017 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, nebuvo baigtas nei vienas projektas. Tačiau pagal priemonei patvirtintą paramą konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 3 žemės ar miškų valdytojai (vos 3 proc. tikslo).

Pagal M08 priemonę, 2014–2017 m. paramą miško įveisimui gavo 383 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 2.031 ha. Jiems išmokėta daugiau nei 2,3 mln. Eurų paramos. Paminėtina, kad paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė

Tiesiogiai prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje taip pat prisidėjo veiksmai, skirti ekstensyviai šlapynių tvarkymui pagal M10 priemonės 10.1.3 veiklą. 2017 m. parama buvo skirta pagal 293 paraiškas, pagal kurias ekstensyvaus tvarkymo veiksmai buvo vykdomi 2.831,5 ha plote.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

Programos šeštasis prioritetas skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. 2014–2017 m. pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 20,1mln. Eurų ir sudarė 7 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

6A tikslinė sritis „Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas“

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys.

Patvirtintos paramos suma iš viso siekė 4,4 mln. Eurų. Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 80 tūkst. Eurų suma. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 4,3 mln. Eurų.

Iki 2017 m. pabaigos 6A tiksliniai sričiai išmokėta parama siekė 953 tūkst. Eurus. Tai buvo pirmieji metai, kuomet 6A tikslinės srities priemonėms buvo išmokėta parama. Priemonei M01 išmokėta 28 tūkst. Eurai (suma siekia vos 0,96 proc. programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėti 925 tūkst. Eurų (0,95 proc. skirtos paramos).

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo patvirtinti 2 projektai. Jiems patvirtinta 80 tūkst. Eurų parama, tačiau iki 2017 m. pab. jie dar nebuvo užbaigti. Taip pat dar nebuvo patvirtintų paraiškų ir pagal konsultavimo priemonę M02. MVĮ susidomėjimas konsultavimo paslaugomis

yra mažas – per du paraiškų rinkimus (2016 ir 2017 m.) gauta 12 MVĮ paraiškų konsultavimo paslaugoms gauti.

2014–2017 m. pagal priemonę M06, buvo paremti 5 ūkio subjektai, kurie gavo paramą ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžia ir vystymui. Visi 5 projektai buvo įgyvendinti pagal priemonės veiklą 6.4.1. Projektams skirtos viešosios išlaidos sudarė 271 tūkst. Eurų (vos 0,6 proc. tikslo). Pagal kitą verslo kaime pradžia skirtą priemonės M06 veiklos sritį 6.2 baigtų projektų dar nebuvo.

6B tikslinė sritis „Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas“

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys.

2014–2017 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 128,6 mln. Eurų. Iki 2017 m. išmokėtos paramos suma siekė 16 mln. Eurų. Didžioji pagal tikslinę sritį išmokėtų lėšų dalis buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą (pagal 7.2 veiklos sritį) – į vietinės reikšmės viešiesiems keliams ir gatvėms tiesti ar rekonstruoti (daugiau nei 5,4 mln. Eurų) bei asbestinių stogų dangos keitimui (daugiau nei 2,8 mln. Eurų). Pagal priemonę M19 „Parama LEADER programos vietos plėtrai“ daugiausia lėšų išmokėta VVG veiklai bei VVG teritorijos gyventojų aktyvumui skatinti (beveik 3 mln. Eurų). Taip pat dar nebuvo išmokėta lėšų vietos projektų įgyvendinimui pagal VPS (19.2 veiklos sritį), tačiau parama jiems jau buvo patvirtinta. 2017 m. prasidėjo 19.3 veiklos srities, skirtos VVG bendradarbiavimui, įgyvendinimas – patvirtintos įgyvendinimo taisyklės, tačiau lėšos jai dar nebuvo patvirtintos ir išmokėtos.

6C tikslinė sritis „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra“

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

2014–2017 m. pagal 6C tikslinę sritį buvo patvirtinta visa šios tikslinės srities įgyvendinimui skirta paramos dalis – 4.431.200 Eurai. Investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e-valdžios paslaugas, buvo vykdomos, įgyvendinant vieną projektą, kuriam ir patvirtinta visa tikslinei sričiai numatyta paramos suma. Iki 2017 m. pab. pagal 6C tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 2,9 mln. Eurų ir sudarė 66 proc. viso šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Europos Komisijai deklaruota 719,5 tūkst. Eurų suma.

Iki 2017 m. pabaigos šis tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti, nes pagal veiklos sritį 7.3 vykdomas projektas dar nebuvo užbaigtas.

3. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO (ORIENTYRŲ) ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2018 m. planuojamos pasiekti tarpinės reikšmės (orientyrai) ir 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyti 13 rodiklių bei 2 papildomi rodikliai. Iki 2018 m. pabaigos buvo pasiektos 7 rodiklių orientyrų reikšmės, suplanuotos 2018 m. pabaigai. Pagal antrąjį prioritetą buvo pasiekta žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą reikšmė. Pagal trečiąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio, matuojančio kokybės sistemose dalyvaujančių žemės ūkio valdų skaičių, reikšmė. Pagal ketvirtąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio, matuojančio paremtą plotą, kuriame prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandetvarkos gerinimo ir dirvožemio valdymo gerinimo, orientyro reikšmė bei papildomo rodiklio, matuojančio vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ūkininkavimui, paremtą plotą, orientyro reikšmė. Pagal penktąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio, matuojančio paremtą plotą, kuriame prisidedama prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo bei anglies dioksido sekvestracijos, orientyro reikšmė. Pagal šeštąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio, matuojančio VVG tenkantį kaimo gyventojų skaičių, orientyro reikšmė ir

remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse reikšmė. Taip pat buvo pasiekti vieno papildomo rodiklio reikšmė. Pagal ketvirtą prioritetą buvo pasiekta vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių ar specifinių kliūčių, ploto (ha) reikšmė, Faktiškai pagal visus prioritetus buvo pakankamai maža apimtimi pasiektos rodiklių, matuojančių patirtas viešąsias išlaidas, orientyrų reikšmės, todėl galima teigti, kad lėšų deklaravimo Europos Komisijai sparta turėtų būti didesnė.

4. VEIKSMAI, SIEKIANČI UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

Siekiant užtikrinti 2014–2017 m. Programos įgyvendinimo veiksmingumą ir kokybę, buvo atliekami: 1) Programos pakeitimai, 2) Programos administravimo taisyklių pakeitimai bei inicijuojami ar atliekami nacionalinių teisės aktų pakeitimai 3) priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei kiti veiksmai.

2016 m. Europos Komisija patvirtino pirmąjį Programos pakeitimą, siekiant patikslinti kai kurias Programos nuostatas. Antrasis programos pakeitimas taip pat buvo inicijuotas 2016 metais, tačiau patvirtintas 2017 m. pradžioje. Juo siekta užtikrinti didesnes pasirinkimo galimybes potencialiems pareiškėjams. Buvo išplėstas žemės ūkio veiklos apibrėžimas įtraukiant į jį pripažintų žemės ūkio kooperatyvų iš savo narių jų ūkiuose pagamintų (išaugintų) žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, tokių produktų perdirbimą ir realizavimą. 2017 metais atsirado poreikis patikslinti ir daugiau Programos nuostatų. Trečiąjį Programos pakeitimą Europos Komisija patvirtino 2017 m. rugpjūčio mėn. Šiuo pakeitimu pagerintos dalyvavimo sąlygos kai kurių priemonių potencialiems pareiškėjams, padidintas tinkamų finansuoti lėšų išlaidų sąrašas, panaikintas viešosios paramos sumos ribojimas vienam projektui, padidintas paramos intensyvumas.

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2017 m. buvo atlikti priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Buvo atlikti pakeitimai pagal priemones M02, M04, M06, M07, M08, M09, M10, M12, M13, M16, M17 bei M19. Pakeitimais buvo tikslinta ar pildyta konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo tvarka, numatytos lankstesnės galimybės dėl paramos kreipimosi, keičiama žemės ūkio veiklos apibrėžtis, Taip pat įvykdytas pakeitimas, susijęs su ūkio ir verslo plėtra: išplėstas tinkamų pareiškėjų ratas, patikslintas neremiamų veiklų sąrašas ir t.t. Taip pat buvo keistos įgyvendinimo taisyklės, susijusios su miško veisimu. Pagal 2017 m. vykusius pakeitimus, buvo koreguojami ir tam tikrų priemonių paraiškų atrankos kriterijai, taip pat nustatytas paramai tinkamo ploto dydis. Vykdamas pakeitimus buvo taip pat pakoreguotos kai kurių priemonių įgyvendinimo taisyklėse vartojamų sąvokų apibrėžimai, taip pat buvo vykdomi priemonių administravimo pakeitimai.

Programos veiksmingumo tobulinimo taip pat buvo siekiama, organizuojant Stebėsenos komiteto posėdžius.

2017 metais surengti 4 Stebėsenos komiteto posėdžiai. Pirmasis posėdis vyko 2017 m. balandžio 11 d. Jame aptartas Programos įgyvendinimas 2014–2017 metais, svarstyti ir patvirtinti keturių priemonių projektų atrankos kriterijai. Taip pat aptarta, kaip vyksta lėšų vietiniams keliams panaudojimas. Antrajame posėdyje, kuris įvyko 2017 m. birželio 20 d., Stebėsenos komitetas pritarė Programos įgyvendinimo 2016 m. ataskaitai. Posėdyje taip pat svarstyti ir patvirtinti kai kurie Programos pakeitimai. Trečiasis pakeitimas įvyko 2017 m. spalio 24 dienos Stebėsenos komiteto posėdžio metu, kuomet aptarta Programos įgyvendinimo 2017 metais pažanga, priimti sprendimai dėl Programos lėšų tarp priemonių perskirstymo, siekiant papildomo finansavimo smulkiesiems ūkiams bei su „Natura 2000“ susijusioms priemonėms. Taip pat buvo pritarta kai kurių priemonių pakeitimams. Paskutinis pakeitimas 2017 m. buvo įgyvendintas gruodžio 19 d., kuomet buvo svarstyta daug Programos pakeitimų.

5. VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis). 2014–2020 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia 67,4 mln. Eurų. Iš viso 6 įgyvendinamų projektų paraiškose prašomos paramos

suma siekė 39,6 mln. Eurų. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami trys projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC).

Siekdamos užtikrinti efektyvų, veiksmingą ir teisingą Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami trys projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC), o pagal antrąją veiklos sritį – 2 projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį gauta 1 paraiška. Paminėtina, kad visa prašomos paramos suma buvo patvirtinta. 2014–2017 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 24,6 mln. Eurų paramos lėšų, pagal antrąją veiklos sritį – 3,5 mln. Eurų, pagal trečiąją – 225,9 tūkst. Eurų.

Iš viso 6 įgyvendinamų projektų paraiškose prašomos paramos suma siekė 39,6 mln. Eurų. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami trys projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC), o pagal antrąją veiklos sritį – 2 projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį gauta 1 paraiška. Paminėtina, kad visa prašomos paramos suma buvo patvirtinta. 2014–2017 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 24,6 mln. Eurų paramos lėšų, pagal antrąją veiklos sritį – 3,5 mln. Eurų, pagal trečiąją – 225 tūkst. Eurai.

Pagal pirmąją veiklą, ŽŪM įgyvendino projektą, kurio tikslas yra užtikrinti tinkamą ŽŪM, kaip vadovaujančiai institucijai pavestų funkcijų, t. y. Programos valdymas, stebėseną, vertinimas, kontrolė bei auditas, vykdymą. 2017 m. įgyvendinant projektą buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiką skyrė darbui, susijusiam su Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimu. Pagal pirmąją veiklą, NMA taip pat įgyvendina, kurio tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti Programos priemones, vykdamas NMA priskirtas funkcijas. 2017 m. įgyvendinant projektą NMA dalį projekto biudžeto išleido darbo užmokesčiui valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, kurie vertino paraiškas, projektus, atliko nuotolines patikras bei patikras vietoje, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą ir vykdė kitas svarbias funkcijas, užtikrinančias tinkamą paramos administravimą. ŽŪIKVC Projektas pradėtas įgyvendinti 2017 m. Iš pirmos veiklos srities lėšų 2017 metais buvo apmokamos darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su KPP įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos bei išlaikymo išlaidos: komunalinės, valymo, ryšių, automobilių išlaikymo, automobilių nuomos, degalų ir kt. ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje ir užsienyje.

Pagal antrąją veiklos sritį, ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą, susijusį su programos informavimu ir viešinimu. Šio projekto tikslas - pasitelkiant įvairius informavimo ir viešinimo veiksmus, efektyviai skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. NMA įgyvendinamas projektas, kurio tikslas – objektyvios ir tikslios informacijos sklaidimas apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai tikslinėms auditorijoms. 2017 metais buvo naudojamos įvairios komunikacijos priemonės: populiariausiuose interneto naujienų portaluose, specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose buvo publikuotos informacinės rubrikos, pagrindiniuose radijo kanaluose buvo transliuojamos informacinės rubrikos.

Siekdama sudaryti sąlygas tinkamam Tinklo funkcionavimui ir Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui, taip pat užtikrinti keitimąsi patirtimi ir gerąją praktiką, ŽŪM 2016 m. kovo 25 d. pradėjo įgyvendinti pagal priemonės M20 „Techninė pagalba“ trečiąją veiklos sritį finansuojamą paramos projektą „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“. Šio projekto tikslai: pagerinti Programos įgyvendinimo kokybę, informuoti visuomenę ir galimus paramos gavėjus apie žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, aktyviau į šios politikos įgyvendinimą įtraukti kaimo plėtros dalyvius, skatinti jų bendradarbiavimą, teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinti jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje, maisto gamyboje, kaimo vietovėse. Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4 633 920 Eurų.

Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui bei informavimui apie Programos įgyvendinimą ir jos gerąją patirtį bei paslaugų (mokymų organizavimo, Tinklo interneto svetainės priežiūros) įsigijimui. Projektui patvirtinta parama siekė 368 tūkst. Eurų (8 proc. visos Lietuvos kaimo tinklo narių projektams skirtos sumos), o iki 2017 m. pab. buvo išmokėta 225,9 tūkst. Eurų (5 proc. skirtos paramos). Įgyvendinant projektą, buvo suorganizuoti minėtų nuolatinių ir laikinųjų darbo grupių posėdžiai, įgyvendintos Veiksmų programoje

ir metiniuose veiksmų planuose numatytos veiklos ir priemonės (seminarai, apskritojo stalo diskusijos, kiti renginiai, VVG mokymai, administruota interneto svetainė ir t.t.).

2017 m. buvo parengtas antrasis periodinis veiksmų planas, detalizuojantis Veiksmų programoje numatytą veiklą ir priemonių įgyvendinimą. Lietuvos kaimo tinklo 2017 metų veiksmų planas buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 3D-685. Jame numatytos dvi 2017 metų Tinklo prioritetinės veiklos sritys: (1) verslo ir verslumo skatinimas, įskaitant socialinį verslą; (2) LEADER ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimo kokybė bei teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas.